

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
FOR
AARET 1914

UTARBEIDET VED
SEKRETÆREN

1915

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI :: KRISTIANIA

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING
FOR
ÅRET 1914

UTARBEIDET VED SEKRETÆREN

KRISTIANIA 1915 :: ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Indholdsfortegnelse.

Centralstyrets beretning.	Side	Fra partiets samorgani-	Side
		sationer.	
Aaret 1914	5	Amts- og kredspartierne.	
Landsstyret	5	<i>Akershus.</i>	
Centralstyret	6	Akers arbeiderparti	35
Nye organisationer	6	Bærum og Follo kredsparti	36
Strøknede organisationer	6	Mellem Romerikes kredsparti	36
Amtspartiernes omorganisation	6	Nedre Romerikes arbeiderparti	36
1. Buskeruds amtsparti	7	Øvre Romerikes arbeiderparti	37
2. Bratsbergs amtsparti	7	<i>Smaalenene.</i>	
3. Smaalenenes amtsparti	7	Ide og Markers arbeiderparti	37
4. Stavanger amtsparti	7	Tune kredsparti	38
5. Søndre Bergenhus amtsparti	8	Eidsberg kredsparti	39
Agitationen	8	Glemminge valgkreds org.	39
Enkeltforedrag	8	<i>Hedemarken.</i>	
Hallingdal, Hardanger, Sørlandet	9	Solør arbeiderparti	41
Nordmøre	9	Eidskog, Vinger og Odalens arb.p.	42
Romsdal	10, 14	Søndre Hedemarkens kredsparti	42
Uttørndelagen	11	Nordre Hedemarkens kredsparti	43
Vesteraalen	11	Nordre Østerdalens kredsparti	44
Kristians amt	12	<i>Kristians amt.</i>	
Søndre Helgeland	14	Grua arbeiderfor.	44
Skandinaviske stævner	15	<i>Buskerud.</i>	
Fredrikshald	15	Hallingdal kredsparti	45
Arvika	16	Buskerud kredsparti	45
Meraker	16	Numedals kreds arbeiderparti	45
Regjeringens forbud mot for-		Ringerikes kreds arbeiderparti	46
svarsfiendtlig agitation	16	<i>Jarlsberg og Larviks amt.</i>	
Kommunalmøterne	17	Skoger kreds parti	47
1. mai	17	Nøtterø soc.-dem. for.	47
Forlag og bokhandel	18	Brunla kreds arb.parti	47
Kommunalt tidsskrift	19	<i>Bratsberg amt.</i>	
Det soc.-dem. pressekontor	21	Vest Telemarkens kreds	48
Partiets presse	22	Øst Telemarkens kreds	48
Haandverkerstipendierne	22	<i>Nedenes.</i>	
Arbeiderbevægelsens arkiv	23	Nedenes amtsparti	48
Arbeiderbevægelsens stipendier	23	Sætersdalens kredsparti	49
Det antimilitaristiske fond	23	<i>Stavanger amt.</i>	
Kommunerepræsentanters erstat-		Stavanger amtsparti	50
ning for tapt arbejdsfortjeneste	24	<i>Romsdal.</i>	
Jubilæumsfestlighederne 1914	24	Romsdals kredsparti	51
Organisation og medlemstal	25		
Geografisk oversigt	25		
Internationalen 1914	27		

<i>Søndre Trondhjems amt.</i>	Side		
Uttrøndelagens arbeiderparti . . .	52	Kongsberg arbeiderparti	68
<i>Nordre Trondhjems amt.</i>		Kongsvinger arbeiderforening . . .	68
Indtrøndelagens arb.parti	53	Kristiania arbeiderparti	69
Namdalens kredsparti	54	Kristiansands arbeiderparti	70
<i>Nordland.</i>		Kristiansunds arbeiderparti	71
Søndre Helgelands kredsparti . . .	54	Larvik arbeiderparti	72
Nordre Helgelands arb.parti . . .	54	Lillehammer arbeiderparti	72
Nordre Saltens kredsparti	55	Molde arbeiderparti	73
Vesteraalens kredsparti	55	Moss arbeiderparti	74
<i>Tromsø amt.</i>		Narvik arbeiderparti	74
Trondenes kredsparti	56	Notoddens arbeiderparti	76
Byorganisationerne.		Porsgrund arbeiderparti	76
Aalesunds arbeiderparti	58	Sarpsborg arbeiderparti	77
Bergens arbeiderparti	59	Skien arbeiderparti	78
Bodø arbeiderparti	60	Stavanger arbeiderparti	79
Drammens arbeiderparti	61	Trondhjems arbeiderparti	80
Drøbak arbeider- og soc.-dem. parti	62	Tromsø soc.-dem. arbeiderparti . .	82
Flekkefjord soc.-dem. for.	62	Tønsberg arbeiderparti	82
Fredrikshald arbeiderparti	62	Arbeiderpartiets kvindeforbund . .	84
Fredrikstad arbeiderparti	63		
Gjøvik arbeiderparti	64	Regnskaper.	
Hamar arbeiderparti	65	Partiets regnskaper for 1914 . . .	87
Hammerfest arbeiderparti	65	Antimilitaristisk fond	89
Haugesunds arbeiderparti	66	«Det 20. Aarh.»	90
Holmestrand soc.-dem. forening . .	66	Bokhandelens regnskap	92
Horten arbeiderparti	67	Arbeiderbevægelsens arkiv	93
Hønefoss arbeiderparti	67	Social-Demokratens regnskaper . .	94
		Fortegnelse over kontingentindbe-	
		talingen til partiet	96

Centralstyrets beretning 1914.

Aaret 1914, som vel blir et av det merkeligste i historien og som for kommende tider og slechter vil minde om den mest meningsløse samfundsorden; aaret for den store verdensbrand, hvor millioner av mennesker blev kastet ut i den dypeste sorg og elendighet, og hvor selv de fjerneste lande, der ikke er direkte berørt av krigen, dog faar føle dens haarde virkninger, — dette aar har været anvendt til yderligere at styrke partiets organisation. Og trods de store begivenheter som har været egnet til at bortlede interesserne noget fra det almindelige virke, har partiet vokset i medlemstal og staar større og sterkere end nogensinde.

Aaret var ikke valgaar. Men regjeringens bestræbelser for at frata arbeiderne streikeretten, den indførte administrative censur, kränkelsen av trykke- og talefriheten, de økede rustninger og tilslut den forfærdelige dyrtid for den fattige befolkning — har aapnet øinene hos mange og bidraget til øket vekst i vore rækker. Vi haaper at denne tilvekst vil gi sig uttryk ved valget 1915.

Landsstyret.

Centralstyret bestod i 1914 av: *Chr. H. Knudsen*, formand, *Ole O. Lian*, næstformand, *Magnus Nilssen*, sekretær, *Jacob Vidnes*, redaktør, fru *Martha Tynæs*, *Richard Hansen*, *Kyrre Grepp*, *Carl Øien* og *M. Nygaard* som repræsentant fra den faglige landsorganisation.

Landsstyrets øvrige medlemmer har været: *Johan Gjostein*, *Stavanger*, *Chr. Hornsrud*, *Buskerud*, *A. Buen*, *Trondhjem*, *M. Tranmæl*, *Uttrøndelagen*, *Th. Stensrud*, *Bratsberg*, *T. Tellefsen*, *Nedenes*, *Angell-Olsen*, *Bergen*, *Alb. Moeskau*, *Smaalenene* og fru *Mathilde Frogner*, *Drammen*.

Landsstyret har i aaret været sammenkaldt 2 ganger.

Første gang den 14. februar til behandling av budgetterne, kommunalt tidsskrift, pressefond, Folkets hus' fond, militarismen, kommunerepræsentanternes erstatning for tapt arbeidsfortjeneste samt international kongres i Wien og valg av repræsentanter til samme.

Ved denne anledning holdt landsstyret 3 møter samt et fællesmøte med stortingsgruppen, hvor partiets deltagelse i jubilæumsfestligheterne blev behandlet.

Den anden indkaldelse av landsstyret fandt sted den 7. august ianledning verdenskrigen og den dermed opstaaede økonomiske krise. Der afholdtes ét møte samt fællesmøte med stortingsgruppen.

Til dette landsstyremøte var suppleanterne *P. Moe-Johansen* og *C. Bonnevie* indkaldt.

Centralstyret.

Fra 12. mai, under *Kyrre Grepps* sygdom, har 1. suppleant, *Oscar Ruud*, hat sæte i centralstyret, ialt i 10 møter.

Centralstyret har ialt avholdt 19 møter og behandlet 176 saker. Et fællesmøte med stortingsgruppen er avholdt den 14. august til behandling av stortingsgruppens optræden under daværende situation.

Som partiets repræsentanter til Arbeidernes faglige landsorganisations ekstraordinære kongres møtte *Chr. H. Knudsen* og *Kyrre Grepp*.

Til det svenske social-demokratiske arbeiderpartis kongres møtte *Chr. H. Knudsen* og *Magnus Nilssen*. (Denne kongres, der var berammet til 3. august, maatte utsættes grundet begivenheterne. Kongressen konstituertes paany 23. november.)

Til Ungdomsforbundets landsmøte paa Hamar møtte som partiets repræsentanter *Chr. H. Knudsen* og *Kyrre Grepp*.

Som partiets tilforordnede medlem til Sekretariatet for den faglige landsorganisation har fungert *Magnus Nilssen*.

Nye organisationer.

I Bodø har derværende foreninger dannet arbeiderparti, som er indmeldt med 5 foreninger = 70 medlemmer.

Endvidere er direkte indmeldt *Herre socialdemokratiske forening* i Bamle kreds, *Kjøremgrænd socialdemokratiske forening* i Nordre Gudbrandsdalen og *Farsund socialdemokratiske forening* i Lister kreds.

I *Kristians amt* er følgende foreninger, som er stiftet under den paagaende agitation, tilsluttet partiet:

Lunner arbeiderforening,

Søndre Lands arbeiderparti,

Odnes socialdemokratiske forening og

Kap arbeiderforening.

Foreningerne i *Hadelands og Lands kreds* dannet i slutten av aaret kredsparti, og hermed er det første sikre fotfæste gjort i amtet.

Strøkne organisationer.

Tromsø amtsparti, bestaaende av Tromsø Sund og Senjens kredser, er strøket grundet restanse.

Amtspartiernes omorganisation.

I forrige beretning blev der redegjort for de amtspartier som hadde besluttet opløsning og overgang til kredspartiet. Det gjaldt følgende 5 amtspartier: *Smaalene, Akershus, Buskerud, Bratsberg og Hedemarken*.

Da nogle av disse nyere kredspartier ikke var i organisationsmæssig orden til forrige beretning, fortsættes her fortegnelse over disse.

I det forløpne aar har *Søndre Bergenhus* amtsparti og *Stavanger* amtsparti benyttet sig av forrige landsmøtes givne ret til omorganisation, saa det blir ialt 7 amtspartier, der er omorganisert siden sidste landsmøte.

Buskerud amtsparti

blev opløst fra 1. juli 1913. Det hadde ved opløsningen 1600 medlemmer. Istedetfor amtspartier har vi nu følgende kredspartier:

Ringerikes kredsparti med 983 medlemmer i 27 foreninger ved indmeldelsen. Formand: Anton Arnesen, Vikesund.

Hallingdal kredsparti med 181 medlemmer i 6 foreninger ved indmeldelsen. Formand: G. Dybendahl, Krøderen.

Numedals kredsparti med 220 medlemmer i 12 foreninger. Formand: Karl Olsen Labro, Skollenborg.

Buskerud kredsparti med 1058 medlemmer. Formand: Lensmand Haglund, Mjøndalen.

Tilsammen utgjør dette 1934 medlemmer, hvilket tal nu er øket til ca. 2500.

Bratsberg amtsparti

blev opløst fra 1. juli 1913. I beretningen for 1913 staar som indmeldt *Porsgrund* arbeiderparti med 52 medlemmer, *Skien* arbeiderparti med 170 medlemmer, *Notodden* arbeiderparti med 510 medlemmer og *Vest-Telemarkens* kreds med 146 medlemmer.

I 1914 er tilkommet:

Øst-Telemarkens kredsparti med 936 medlemmer i 12 foreninger. Formand: J. Eikefjord, Rjukan.

Gjerpen kredsparti med 81 medlemmer i 6 foreninger. Formand Halvor Saamundsen, Mæla pr. Skien.

Bratsberg amtsparti hadde ved sin slutning 1050 medlemmer. De nu tilsluttede kreds- og byorganisationer hadde ved indmeldelsen 1895 medlemmer.

Smaalenenes amt

er nu færdig-organisert til kredspartier, idet *Glemminge kredsparti* er indmeldt med 500 medlemmer. Formand: Karl Johannessen, Glemminge.

Smaalenenes amtsparti, der blev opløst 1. juli 1912, hadde ved slutningen 835 medlemmer. De nu færdigorganiserte kredse hadde ved indmeldelsen 1167 medlemmer.

Stavanger amtsparti

er opløst fra 1. juli 1914. Det hadde ved opløsningen 614 medlemmer.

Indmeldt er *Jæderens kredsparti* med 343 medlemmer. Formand: Gudmund Aase, Høiland.

Forøvrig er der stiftet *Egersund og Dalenes kredsparti*, *Hesbø og Hafs fjords kredsparti*, *Karmøens kredsparti*, og amtskomiteen er ifærd med at organisere parti i Ryfylke.

Det er vort indtryk at vore partifæller arbejder meget godt med disse ting, og det endelige resultat med omorganiseringen vil sikkert vise et godt resultat for vor fremgang i Stavanger amt.

Søndre Bergenhus amtsparti

besluttet paa sit aarsmøte i Bergen ihøst at opløse amtspartiet fra 31. december 1914. Amtspartiet har hat sin meste tilslutning fra Hardanger (Odda), men ogsaa i Midthordland og Voss kredse har der været foreninger. Medlemstallet for hele amtet har været 500.

Av de fordums mange amtspartier vil partiet nu ha 3 tilbage, nemlig begge Trondhjemsamterne samt Nedenes. Av Nedenes er dog Sæterdalens kreds utskilt, og av Nordre Trondhjems amt (Indtrøndelagen) er Namdalens kreds utskilt.

Tilsammen har nu partiet i fuld orden 38 kredspartier. Hertil kommer de kredspartier som ventes fra Stavanger og Søndre Bergenhus amt.

Agitationen.

Enkeltforedrag.

De enkeltforedrag som kontoret har formidlet i aaret er følgende:

Fru Tynæs — Jaren, Sarpsborg, Bryn, Hanestad.

Andr. Hansen — Krøderen, Nordstrand.

A. Buen — Sandefjord, Gjovik (2 foredrag).

Aksel Schultz — Asker, Bryn, Simensbraaten.

G. Floistad — Fredrikstad, Lena, Ringebu.

Karl Amundsen — Nitedal.

Alb. Moeskau — Skrukli.

L. O. Sæbø — Gran, Branbu, Tønsberg, Kap, Skreia, Sarpsborg, Lunner, Greaaaker, V. Bærum, Hønefoss, Hakedal.

Carl Øien — Strømmen, Hvalstad, Røros, Ytre Sandsvær, Sandefjord, Høvik, Bryn, Urskog.

Johs. Bergersen — Lunner, Blaker.

A. F. Løchen — Hakedal.

A. T. Askedal — Ølbryggeriarbeidernes forening, Kristiania, Hemnes i Høland, Vardal.

H. Finstad — Lillestrøm, Eidsvold.

Jacob Vidnes — Bø i Telemarken.

Herm. Haugerud — Bleiken, Sylling, Jaren, Hamar, Grorud.

C. Jeppesen — Jondal i Ytre Hardanger.

Chr. H. Knudsen — Nordstrand, Fredrikstad.

Joh. Evje — Bøn.

G. Ousland — Søndre Land, Kap.

Ole O. Lian — Ilseng, Skien, Porsgrund, Skotfos, Kongsvinger.

Joh. Gjøstein — Vardal.

J. Debes — Tønsberg.

Sverre Iversen — Røikenvik.

Ludv. Hansen — Rødenes.

Magnus Nilssen — Gjøvik, Elverum, Kongsvinger.

Randolf Arnesen — Gjeithus, Aakre, Bryn, Sarpsborg.

Tilsammen 26 talere med 72 foredrag. Det bemerkes at 16 av disse foredrag er holdt i Kristians amt og hører til den planlagte agitation der.

Agitationsturer.

Randolf Arnesen har i *Hallingdal kreds* avholdt 3 foredrag, nemlig i Aal, Snersrud og Krøderen.

I *Hardanger* har han i forbindelse med reisen til 1. mai-demonstrationen avholdt 5 foredrag i foreningerne i Odda og Tyssedal.

Paa *Sørlandet* har Arnesen paa fællesreise for partiet og landsorganisationens kooperative utvalg holdt politiske foredrag i *Kragerø*, *Tvedestrand*, *Arendal*, *Fevik* og *Kristiansand*.

Paa *Sørlandet* har *Ola Solberg* fortsat agitationen med støtte av partiet. Han har holdt foredrag paa følgende steder: Evje, Mandal, Arendal, Ryen og Farsund. I Farsund blev en social-demokratisk forening stiftet. I december foretok han en foredragsreise opover Undalen, hvor foredrag blev holdt paa *Sjølingstad*, *Buhøllen*, *Vigmostad*, *Konsmo*, *Grindum*. Paa sidste sted blev arbeiderparti stiftet. Foredragene var udmerket besøkt.

Sæbøs agitation paa Nordmøre.

Efter ordre fra partikontoret avreiste jeg 14. juli for at foreta en agitation paa Nordmøre.

Ankomsten til Kristiansund N. søkte jeg sammen med partiavdelingens formand at faa møterne bedst mulig bekjendtgjort med utsendelse av plakater og skrivelser til de opsatte steder, likesom ruten blev bekjendtgjort i «Tidens Krav» og «Romsdalsposten».

Av møter har jeg holdt 2 i Surendalen, 1 i Øie skole, ca. 10 km. oppe i dalen, 1 ved Rena bruk, 3 i Sundalen, fordelt paa Sundalsøen, Trødal og Lilledal, 1 paa Tingvold, 1 i Kristiansund N., 1 paa Enge, 1 paa et større stevne paa stiftsgrænsen ved Vestnes pr. Molde og 1 paa Kvande. *Ialt 12 foredrag.*

Møterne har været meget bra besøkt, tilsammen paa de 3 møter i Surendalen 230, Rena bruk 40, 3 møter i Sundalen (Aura) 850, Tingvold 100, Kristiansund 300, Enge 200, stevnet ved Vestnes 700 og Kvande 100 tilhørere. Tilsammen tilhørerantal 2220.

Jordbunden er god bare der blir pløiet og saad.

Der er kun en partiavdeling, nemlig paa Enge, hvor der ogsaa er tre gode fagforeninger.

Enge er et større arbeidssted med et stort sagbruk og træsliperi. Foreningerne der arbeider meget godt.

Paa Surendalsøen og Kvande er arbeiderforeninger uten politisk tilsnit, men lovet disse at ta op spørsmålet om indmeldelse av foreningerne i vort parti.

Interessen for vor politik var sterk paa disse steder.

Overalt findes enkelte interesserte partifæller, men forstaaelsen av vor politik og organisation er som oftest liten.

Der findes ogsaa en hel del bruk, specielt sagbruk, som ved nogen agitation vil vindes for fagorganisationen.

Av brosjyrer har jeg solgt ikke saa litet og faat nogen abonnenter paa «Det tyvende aarhundrede».

Der var nu opsat en længere rute i Romsdalen, men paa grund av krigen og indkaldelse til stortinget 8. ds. maatte denne rute avlyses.

Fra flere steder hadde jeg anmodninger om at komme, men maatte dette avslaas.

Overalt ulmer misnøien med de bestaaende forhold. Opfatningerne gaar mere og mere i socialistisk retning, baade faglig, politisk og kooperativ.

Der gjælder bare at skaffe oplysning, saa begrepene klarnes, og socialismen vil sikres en bred plads i vore bygder.

Kristiania, 11. august 1914.

Med socialistisk hilsen

L. O. Sæbø.

Arnesens reise i Romsdal.

Da Sæbøs reise blev avbrutt ved hans indkaldelse til stortinget, fortsatte Arnesen agitationen i Romsdals kreds den 12. september.

Første møte var søndag ved *Veblungsnes*, hvor der var arrangeret stevne like ved *Setnesmoen*. Fra Molde kom en del kamerater i leiet motorbaat, og da stevnet aapnedes var ca. 400 tilstede, mest soldater. Ved stevnet talte Oksvik og Arnesen under stor tilslutning. Efterpaa var der møte i den socialdemokratiske soldaterforening, hvor en resolution blev vedtat mot den forlængede øvelsestid.

Mandag holdtes foredrag samme sted om Kooperationen og tirsdag paa *Vaagestranden* for 80 tilhørere. Onsdag talte han ved *Vestnes* for 50 tilhørere og torsdag i *Tresfjorden ved Sylte* for samme antal.

Fredag var der foredrag ved *Hovdenak* og lørdag i *Molde* med stor tilslutning.

Hermed var turen færdig utover fjordene, og nu skulde besøket gjælde anlægsarbeiderne ved Raumabanen.

Grundet mangel paa lokale gik det berammede møte i Medalen istykket; men der blev en konferanse med tillidsmændene, der lovet at sørge for at faa istand avdeling av partiet. Tirsdag var der

foredrag ved *Ormheim*, hvor ogsaa fagforeningsmedlemmerne lovet at starte afdeling av Romsdals kredsparti.

Hermed var Romsdalsturen færdig. Paa tilbaketuren holdt Arnesen foredrag ved Kjøremgrænd i Nordre Gudbrandsdalen, og hvor der efter foredraget tegnedes nye medlemmer i den nystiftede forening.

Ialt 9 foredrag.

Agitationen i Uttrendelagen.

Ianledning av de 400 kroner vi fik bevilget ifjor til agitation i Fosen skal meddeles:

Svend L. Skaardal og *Peder P. Moe* (Arbeiderpartiets stortingskandidat i Indre Fosen) har foretat 3 agitationsreiser i Ytre Fosen, Skaardal 1 og Moe 2. De har ved hver leilighet benyttet 2 à 3 uker. Det er saa lange avstande, at det ikke har været mulig at holde foredrag hver dag, men gjennemgaaende 4 à 5 pr. uke.

Vi kan endnu ikke vise noget paatagelig resultat, idet der ikke er stiftet nogen foreninger. Men jordbunden er forberedt. De foredrag som er holdt i fisketiden har været svært godt besøkt. Vore ideer er derved blit kjendt i vide kredser. Ved en faglig konflikt vil det herefter neppe være tale om at hverve streikbrytere slik som før.

Til bevilgningen var ogsaa knyttet en betingelse om agitation langs Dovrebaneanlægget, nordre del. I henhold hertil foretok Skaardal en reise, som varte fra 20. mai til 1. juni. Han talte ved samtlige avdelinger fra Støren og til Dovre, heri ogsaa indbefattet avdelingen i Indset, som ligger i Hedemarkens amt.

Med partihilsen

Martin Tranmæl.

Agitationen i Vesteraalen.

Efter ansøking av Vesteraalens kredsparti har centralstyret i aaret bevilget til en agitationsreise for formanden J. D. Hammer. Ifølge indsendt beretning har Hammer holdt foredrag paa følgende steder: *Halmstad, Brevik, Stokmarknes, Sigertfjord, Froskeland, Tinden, Sunderø, Stenland, Toften, Nordmjele, Stave, Bleik, Andenes, Sortland, Melbo, Svolvær, Kvitnes, Hemnes, Liland, Stamnes, Rakso, Medby, Furnes og Bø* i Vesteraalen.

Møterne har tildels været meget godt besøkt. Det samlede tilhørerantal tilsammen 2017.

Nordre Salten og Vesteraalen.

Redaktør *Waldemar Carlsen* har med bidrag av centralstyret holdt en række foredrag i Nordre Salten kreds. Desuten har han

foretat reise til *Vesteraalen* og under *Lofotfisket* i begynnelsen av året holdt han en række foredrag om socialismen, og om fagorganisationen.

Tilsammen har Carlsen avholdt 47 foredrag for 9178 tilhørere. Han har stiftet 4 soc.-dem. foreninger, 2 koop. indkjøpslag, 1 ungdomslag og 1 fagforening.

Waldemar Carlsens udmerkede virksomhet har allerede øket vort medlemstal i distrikterne. Under fisket i 1915 vil Carlsen foreta en større agitation blandt fiskerne. Til dette foretagende har centralstyret stillet til disposition et beløp.

Beretning over agitationen i Kristians amt.

Kristians amt synes at ha været et amt, hvor socialismen har vanskelig for at trænge ind.

Partiet har rigtignok hat avdelinger i Gjøvik og Jevnaker. Disse kan ogsaa se tilbage paa nogen aars virksomhet, og har til og med erobret sig en betydelig position i de kommunale institutioner.

Men der er fra disses side ikke gjort noget større tiltak for at gjøre vort partis politik kjendt ut over de øvrige distrikter.

Imidlertid begyndte fagorganisationen og faa indpas ved de industrielle bedrifter, som henligger i amtet, og derved opnaadde man at faa fire tildels store fagforeninger i landdistrikterne foruten et dobbelt antal i Gjøvik.

Paa grundlag av disse, og de førnævnte partiorganisationer samt Brandbu soc.dem. forening besluttedes i 1913 at oprette en avis.

I juli maaned 1913 begyndte den nye avis «Ny Dag» at utkomme i Gjøvik.

Først efter den tid omgikkes man med tanken om en planmæssig agitation i amtet. Til en begyndelse blev det kun med enkelte foredrag av redaktøren, Antonsen-Nøkleby. Paa denne maate stiftedes allerede samme aar *Vardals* arbeiderparti, og straks efter, en avdeling ved *Jaren* paa Hadeland.

For at faa en plan for en større agitation i amtet, enedes man om at faa istand et fællesmøde.

Gjøvik arbeiderparti tok initiativet, og sammenkaldte repræsentanter av amtets samtlige parti og fagorganisationer, samt endel private fra bygder, hvor ingen organisationer fandtes, til et møte paa Gjøvik. Dette holdtes søndag 22 februar og var besøkt av ca. 100 repræsentanter. Desuten møtte fra Arbeiderpartiets centralstyre Magnus Nilssen, samt stortingsmand Buen.

Der fremkom paa møtet, de største ønsker fra samtlige repræsentanter, om at en planmæssig agitation maatte bli iverksat. Likesom alle lovet at yde sin bistand.

Til at lede organisationen nedsattes et utvalg paa 5 medlemmer, som supplertes med 2 repræsentanter fra hver av amtets valgkredser.

Under dette utvalgs ledelse paabegyndtes en omfattende agitation, som strakte sig over hele Vestoplandene.

Foreningerne støttet med pengebidrag. Likesom ogsaa det Norske arbeiderparti ga sin tilsagn om støtte, saavel med midler, som med talere.

Den hittil drevne agitation har væsentlig været henlagt til Totenbygderne og Hadeland, samt Vardal, Søndre Land og Valdres. Av talere har været mest benyttet redaktør Antonsen-Nøkleby, der siden amtsmøtet har holdt 25 foredrag. Av andre stedlige kræfter har O. Kynsveen holdt 3. Desuten er fra centralstyret benyttet Randolph Arnesen der har holdt to foredrag, Moeskau 2, Pastor Hagerud 2, stortingsmand Sæbø 3, Bergersen 3, Fløistad 2, Gunnar Ousland 1 samt Andreas Hansen og ordfører Askedal, hver et foredrag, tilsammen 45 foredrag.

Tilslutningen til foredragene har paa enkelte steder været udmerket, paa andre igjen mindre godt.

Besøket til møterne kan ialt sammenfattes til ca. 3,500.

Av nye foreninger, som er stiftet utenom de før omtalte, kommer Søndre Lands arbeiderparti, Vardals soc.dem. forening, samt Vardals soc.dem. Ungdomslag, Bagns arbeiderparti og Tonsaasens socialistlag. Paa Kap er stiftet et soc.dem. ungdomslag, likeledes i Østre Jevnaker. To store foreninger er gaat over til vort parti, nemlig Lunner Arbeiderforening, samt arb.foreningen paa Kap. Begge disse har store tidsmessige lokaler og et betragtelig medlemsantal. Paa Vestre Toten er der stiftet en fagforening, hvis medlemmer har optat et energisk arbeide for at faa en partiorganisation istand ogsaa i denne bygd. Dette arbeide stanset imidlertid, som følge av krisen, men vil nu med det første bli tat op.

Det er vistnok at bemærke til enkelte av disse foreninger, at de endnu mangler stabilitet; men der er stor interesse, og med en voksende forenings øvelse vil vi faa stor glæde av disse foreninger.

Men som ovenfor nævnt, distrikterne er store, og vanskelig at befærde i en snarvending. Mange steder er avsides, og der har saaledes ikke vore agitatorer rukket frem. Og det vites at ogsaa der bor en masse smaafolk, som ønsker at komme i berøring med vor politik.

Men det koster penger, som dog efter de foreliggende opgaver, og med det kjendskap jeg paa den korte tid har erhvervet mig, til folket og distrikterne, tør jeg med sikkerhet garantere for at de er vel anvendte. Tør derfor haape at centralstyret er opmerksom paa dette.

Gjøvik 27. 9. 1914.

Med partihilsen

Antonsen-Nøkleby.

Siden ovennævnte beretning er levert har Antonsen-Nøkleby holdt foredrag paa *Odnæs, Dokka, Huundalen* (Vardal), *Breiskallen, Reinsvold*, og *Vindingstad*.

Det var godt besøkte møter, der har git gode resultater.

Søndre Helgeland.

Efter anmodning foretok jeg en foredragsreise i Søndre Helgelandskreds fra torsdag den 9. juli til torsdag den 16. s. m.

Jeg holdt herunder følgende foredrag:

Paa Brønnøy fredag den 10. juli i forsamlingslokalet for 150 *tilhørere*. Fremmøtet var godt, naar tas hensyn til at en masse folk var reist til Tilrum marked og desuten var bekjendtgjørelsen noget mangelfuld.

Lørdag den 11te talte jeg i skolehuset paa Vik for *fuldt hus* (*omkr. 200 tilhørere*). Efter et 2 timers langt foredrag opstod der diskution, som varte ca. 2½ timer. Det var et i alle dele meget vellykket møte, som vil virke godt for vor sak.

Søndag den 12te holdt jeg foredrag for 180 tilhørere ved vort partis kredsstevne i Bindalen. Naar der tas hensyn til de lange avstande og de daarlige kommunikationer, maa det sies, at stevnet hadde god tilslutning. De var allesammen ivrige og begeistrede partifæller, som hver paa sin kant vil virke med øket interesse og energi for vor sak efter et slikt møte. Her blev jeg enig med kredsstyret om at indskrænke den videre paatænkte reise i distriktet til et foredrag paa Tilrum marked, som netop avholdtes da og hvortil folk ifra alle omkringliggende herreder var reist hen. Mandag reiste jeg til Tilrum fik opslaaet plakater og agiterte ved samtaler med folk ifra de forskjellige kanter. Jeg traf her flere, som hadde deltatt i de forut avholdte møter paa Brønnøy, Vik og Bindalen. Jeg fik forstaaelsen av. at der var vakt betydelig interesse for vor sak.

Da jeg tirsdag den 14. paa en meget heldig plads hegyndte foredraget, var der samlet ca. 400 tilhørere, som stadig øket indtil omkring 800 à 1000, da jeg sluttet efter 1½ time.

Alle foredrag, som omhandlet fiskernes og gaardbrukernes stilling i det nuværende samfund og deres stilling i det sociale samfund, blev paahørt med spændt opmerksomhet og mottatt med kraftig bifald.

Paa grund av taake var hurtigruteskibet onsdag 20 timer forsinket, hvorfor jeg gjorde atter en tur til Tilrum og agiterte blandt folket uten at jeg holdt noget foredrag. Avreisen foregik derfor torsdag den 16.

Kristiania den 22. aug. 1914.

Ærb.

O. M. Gausdal.

Romsdal.

I 1914 har jeg ialt holdt 25 politiske og faglige foredrag.

Fem foredrag har været holdt i byer og 20 paa bygderne i Romsdals amt. Foredragene har gjennomgaaende været godt besøkt ialt av 4210 tilhørere.

Av foredragene i byerne har et været holdt i Levanger (1ste maitalen) og de andre 4 i byer i Romsdals amt. Foredragene i byerne har gjennemsnitlig været besøkt av 244 tilhørere.

Paa bygderne fordeler de 20 foredrag sig saaledes:

Paa Nordmøre	2 foredrag.
» Søndmøre	2 »
» Romsdalen	16 »

Møterne paa landet har gjennemsnittlig været besøkt av 159 tilhørere. Der har i aarets løp ikke været stiftet mere end to nye foreninger begge i Romsdalen. Desuten har en række av de ældre foreninger været besøkt. Mest arbeide har der været lagt paa agitation paa nye steder. Og der er nu en række bygder særlig i Romsdalen, hvor forhaandsarbeidet for en væsentlig del er uført og nye foreninger tør sikkert imøtesees i 1915.

Angaaende vor bevægelses stilling paa disse kanter saa maa det vel erkjendes, at den fremdeles arbeider under vanskelige forhold rigtignok er her en del bygdelag i Romsdals kreds, hvor den værste motstand er overvundet og hvor vore foreninger har arbeidet sig op til adskillig indflydelse, men her er ogsaa store bygder, hvor vi praktisk talt ingen tilslutning har. Værre er dog stillingen paa Nordmøre og allervørst paa Søndmøre, hvor vi endda ikke har nogen partiavdeling. Jeg har hitil fortrinsvis agitert i Romsdalen, dette har jeg gjort av to grunde. For det første fordi, at det var her, at jeg først begyndte min agitation og jeg fandt at maatte holde agitationen gaaende her indtil her kunde skapes en nogenlunde stabil organisation. Dette er nu efterhaanden lykkedes. For det andet saa har min agitation væsentlig været søndagsagitation, og naar jeg hadde mit arbeide i Molde, saa tillater ikke kommunikationerne mig at gjøre længere turer og række tilbake til Molde til arbeidstid mandag morgen.

Molde den 29. decbr. 1914.

Med partihilsen

Olav Oksvik.

Skandinaviske stevner.

Fredrikshald 5. juli.

Ifølge beslutning paa den skand. kongress i 1912 blev der arrangeret et større skand. arbeiderstevne paa Fredrikshald fæstning søndag den 5. juli.

Stevnet, der var bekjendtgjort i de 3 skandinaviske lande, fik en enestaaende stor tilslutning. Der ankom til byen 12 ekstradamper, foruten de ordinære rutebaater og flere av de leiede skibe gjorde flere turer ind med stevnedeltagere.

Med jernbanerne kom foruten med de ordinære tog, en række ekstratog bl. a. 1000 deltagere fra Sarpsborg, 1400 fra Kristiania o. s. v.

Deltagerne blev møtt av komiteen ved ankomsten. og hele formiddagen gik med til indtog efterhvert som foreningerne kom frem.

Efter middagstid samledes man ved Arb. samfundet for at marschere op til stevnepladsen paa fæstningen.

Det blev et tog, mer imponerende og betagende end Fredrikshald nogensinde har oplevet. Under 30 faner og en række musikkorps marcherte de 10,000 deltagere ført av socialismens røde banner og med det svenske og norske flag i spidsen opover til fæstningsverkerne.

Ved stevnepladsen var deltageres antal henved 15,000.

Deltagerne samledes ved den store tribune, hvor det store musikkorps og store fælleskor ga stevnet festens glans, og hvor stortingsmand *Andreas Hansen* ønsket velkommen. Dagens taler holdtes fra 2 talerstoler av *Hjalmar Branting*, *Herm. Lindqvist*, redaktør *Borgbjerg*, *Ole O. Lian* og *A. Buen*.

Til stevnet var der av komiteen utgit en særskildt avis «*Nordens Dag*», og vor svenske partifælle *Ture Nermann* hadde skrevet en glimrende prolog, som blev dygtig fremført av direktør *Collin*.

Stevnet blev en vældig demonstration for freden, og gir rike løfter til fremtiden.

Stevnets komité var opnævnt av den skand. samarbeidskomité, og bestod av *C. W. O. Höglund*, *Strömstad*, *Charles Hernblom*, *Lysekil*, *Carl Brännberg*, *Lysekil*, *L. Sand*, *Fredrikshald*, *Hans M. Davidson*, *Sarpsborg* og *Randolf Arnesen*, *Kristiania*.

Arvika 19. juli.

Paa foranledning av vore Värmlandske partifæller besluttet samarbeidekomiteen at faa arrangert et stevne for Hedemarken, Akershus og Värmland, og dette blep arrangert den 19. juli. Dette blev ogsaa et overmaate vellykket stevne med stor deltagelse. Fra Norge kom ekstratog fra Lillestrøm og Solør med over 1,000 deltagere, og svenskerne kom med ekstra baater og tog.

Talere ved stevnet var *Magnus Nilssen*, *Sverre Iversen*, *Herm. Lindqvist* og *A. G. Lindblad*.

Stevnets arbeidskomité var *J. A. Haakonsen*, *Adolf Karlsson* og *A. Norsell* fra *Karlstad*, *Ivar Færder*, *Aasnes*, *Asbj. Dørumsgaard*, *Lillestrøm* og *Randolf Arnesen*, *Kristiania*.

Merakerstevnet 21. juni.

Den 21 juni arrangeres et stort grænsestevne ved Meraker. Der var fremmøtt 6—7 tusind deltagere med ekstratog og ordinære tog, og stevnet blev en imponerende begivenhet i Trøndelagen.

Talere var *Tranmæl*, *Fredrik Ström*, *Hazeland*, *Lindhagen*, *Carl Sundblad*, *A. Buen*, *Axel Sällekvis*, *Nils Olsen* og *Petter Nilssen*.

Stevnet var arrangert av organisationen i Trøndelagen og Jämtland. Det norske arbeiderparti bidrog med taler til stevnet.

Regjeringens provisoriske anordning mot „forsvarsfiendtlig agitation“.

Den 25. september utfærdiget regjeringen under paaskud av grundlovens § 17. et forbud mot forsvarsfiendtlig agitation.

I regjeringen foredrag herom heter det:

«Anordningen sætter som straf, bøter eller fængsel indtil 6 maaneder for den, som deltar i eller medvirker til forsvarsfiendtlige demonstrationer eller paa offentlig møte søker at ophidse til uvilje mot tjeneste i rikets forsvar eller til hat mot militære befalingsmænd. Derhos foreskriver den, at personer, som ikke er norske statsborgere og heller ikke er født her i riket og hat fast bopæl eller stadig bopæl her i de sidste 3 aar, kan utvises fra riket ved politiets foranstaltning, saafremt de offentlige driver agitation mot rikets forsvar. Forordningen træder straks ikraft. Den er ment som en midlertidig foranstaltning foranlediget ved de nuværende ekstraordinære forhold, og forutsættes at ville bli sat ut av kraft, naar disse ophører.»

I anledning av denne regjeringens *aapenbare krænkelse av den lovlige ytringsfrihet* utsendte centralstyret et cirkulære til foreningerne med opfordring til at indsende protester. I cirkulæret blev der ogsaa gjort opmerksom paa, at dette forbud ikke var det eneste overgrep, som regjeringen har gjort sig skyldig i, idet der tidligere var indført en rigorøs censur, og at der var foretat brutale utvisninger og arrestationer av politiske motstandere.

Regjeringens brutale forordning blev nu fulgt av en sterkere agitation mot militarismen end tidligere, og over hele landet blev avholdt harmfulde protestmøter og vedtat protestuttalelser, som indsendtes til regjeringen.

Gjennem partikontoret blev der til regjeringen oversendt 232 *protestresolutioner*.

Kommunalmøterne.

Med partiets sterke vekst i landets kommunestyre har trangen til at faa utredet vore synsmaater og programmer blit mere fremtrædende, og dette har skapt *kommunalmøterne*.

Disse kommer istand efter indbydelse fra enkelte organisationer, og de nærliggende organisationer blir indbudt. Til møterne sørges frir indledere til de opsatte saker, hvorefter der føres frugtbringende diskussion.

I 1914 har der været glædelig mange av disse kommunalmøter, saaledes i *Mysen* for Smaalenene, *Sandefjord* og *Tønsberg* for Jarlsberg, *Værdalsøren* for Trøndelagen, *Arendal* for Nedenes, og *Stavanger* for Stavanger amt.

Efter indbydelse sendte centralstyret repræsentant til flere av disse møter, saaledes var *Carl Øien* i Mysen, *A. Buen* til Værdalsøren og *Magnus Nilssen* til Sandefjord.

Kommunalmøterne i partiet har overordentlig stor betydning for sakernes utredning og for partiets indre vekst i det hele. De bør derfor overalt bli en fast institution.

Iste mai.

1ste mai 1914 var 25-aarsdagen for mai-demonstrationerne. Demonstrationen hadde vældig tilslutning, og var særlig viet som folkeprotest mot voldgiftsloven og de økede rustninger.

I Kristiania hadde folkeskolernes elever fridag. Det samme var tilfælde i en række kommuner utover landet.

Følgende talere blev formidlet gennem partikontoret:

Agnæs: P. Løkke.	Lunner: Chr. Hornsrud.
Arendal: H. Haugerud.	Marstein, Romsd.: I. Fosse.
Askim: Ludv. Enge.	Modum: Johs. Samuelsen.
Blaker: P. Kviberg.	Moss: Petter Nilssen.
Dombaas: L. O. Sæbø.	Mjøndalen: P. M. Trapnes.
Drammen: M. Foshaug.	Mysen: K. Amundsen.
Eidsvold: Chr. H. Knudsen.	Nestavold, Dovre: Joh. Jacobsen.
Fredrikshald: L. Aslaksrud.	Notodden: Joh. Widding.
Fredrikstad: Sverre Iversen.	Odda: R. Arnesen.
Fetsund: Inge Debes.	Porsgrund: O. M. Gausdal.
Gjesaasen: Arne Juland.	Roverud: A. Dørumsgaard.
Gjøvik: C. Jeppesen.	Saaheim: A. Buen.
Glemminge: Ludv. Hansen.	Sandefjord: G. Fløistad.
Greaaker: A. J. Horgen.	Sandviken: H. Bergve.
Grorud: G. Ousland.	Skien: E. Olaussen.
Hamar: O. K. Ribsskog.	Skjærdalen: A. M. Nielsen.
Hougsund i Eker: Walseth-Bjerge.	Skotfos: Ole J. Bakke.
Hof i Jarlsberg: A. Bratvold.	Skotselven: A. Bay.
Holmestrand: Levor Pedersen.	Slemmestad: A. Juell.
Horten: Magnus Nilssen.	Stai: Andr. Pedersen.
Hvaler: S. L. Lunde.	Stange: O. K. Ribbskog.
Hønefos: Joh. Gjøstein.	Stenkjær: Andr. Hanssen.
Id: A. Schultz.	Strømmen: M. J. Halvorsen.
Jevnaker: Joh. Evje.	Sætre: Anton Espeland.
Kap: A. Moeskau.	Sørskogsbygden: Einar Lund.
Kirkenær: K. M. Nordanger.	Tofte i Hurum: Oskar Olsen.
Kongsberg: M. Bjerketveit.	Thorsnæs: O. Castello.
Kristiania: Red. Branting, Borg- bjerg, Adler og Lian.	Tønsberg: M. Puntervold.
Kristiansund N.: Ingv. Førre.	Tønset: E. Brændholen.
Kulhuset, Saude: P. Saltvig.	Urskog: J. Aas.
Larvik: Johs. Bergersen.	Vikesund: J. Samuelsen.
Lillebø gruber: H. Berg.	Vittingfos: Oluf Holck.
Lilleelvedal: M. Tynæs.	Ytre Rendalen: Johan Holen.
Lillestrøm: G. Heiberg.	Ørje: G. E. Stubberød.

Partiets forlag og bokhandel.

Forlaget har i aaret utgit *C. Bonnevis* «Kommunalsocialisme og Kooperationen» à kr. 1.50. *Johan Evje*: «Arbeidersange utsat for mandskor» 0.50 og «for blandet kor» 0.50.

Av brochurer er utgit *O. Scheflo* «Militarismen og samfundsklasserne», 5 øre. *C. Jeppesen* «Verdensdemokratiet og avvæbnings-spørsmålet», 5 øre. *Andreas Paulsen* «Hvad skal arbeiderne læse», 15 øre. *Hornsrud* og *Bonnevie* «Jordspørsmålet», 15 øre.

Foruten disse er følgende bøker under trykning: *Kautskys* «Er-

furterprogrammet» oversat av *Olav Scheflo* og *Kropotkins* «En oprørers ord», oversat av *A. Hazeland*.

Der kan noteres en stigende interesse med øket salg av partiets brochurer, og øket omsætning i partiets bokhandel.

Arbeiderkalenderen som nu er blit en uundværlig lommebok for partiføllerne er trykt i 15,000 eksemplarer, likesom *juleheftet* «*Arbeidets Jul*» er solgt i 12,000 eksemplarer.

Landsmøtet paa Hamar 1909 vedtok følgende:

«Landsmøtet henstiller at generalstreikeidéen optages til drøftelse og diskussion av partiets avdelinger, og paalægger centralstyret at utgi oplysende brochurer om emnet, og partipressen at opta spørsmålet til diskussion».

Paa landsmøtet i 1912 forespurte *Olaussen* om, hvad der var gjort for at etterkomme denne beslutning. Sekretæren oplyste her-til, at saken flere gange hadde været omtalt i centralstyret, men man hadde ikke kunnet faa fat i brukbar brochure om emnet.

Spørsmålet om denne brochure var opsat paa dagsorden ved sidste landsstyremøte, hvor det besluttet at indby til konkurranse om utarbeidelse av brochure om Generelstreiken. Denne konkurranse er senere utsat til 1915.

Kommunalt tidsskrift.

«*Det tyvende aarhundrede*».

Forrige beretning omtaler et forslag fra *Utrøndelagens arbeiderparti* om at utgi et *Kommunalt tidsskrift* for partiet.

Centralstyret nedsatte en komité, bestaaende av bladkomitéen for Det tyvende aarhundrede samt Oscar Ruud og Kyrre Grepp til at utrede saken, og denne komité utsendte forespørsel til foreningerne om disse ville garantere for et vist antal abonnenter.

Resultatet av de indkomne bevarelser utviste, at der av foreningerne var garantert 771 abonnenter paa et kommunalt tidsskrift.

Flere foreninger uttalte sig for, at «Det tyvende aarhundrede» behandlet, og i større utstrækning optog kommunalt stof.

Komitéen fandt efter dette ikke at kunne anbefale utgivelsen av eget kommunalt tidsskrift, da man paa grundlag av et saa litet abonnenttal vilde faa en betydelig mindre indtægt end av forslagstillerne forutsat, og foretagendet saaledes vilde faa et betragtelig underskud, som da i tilfælde maatte dækkes av partikassen. Selv om man var enig i, at et saadant tidsskrift kunne være av stor værdi for partiets arbeide og vekst, at det var fuldt forsvarlig at ofre en del penge paa dette, saa vilde tilskuddet efter det foreliggende bli saapas stort, at komitéen ikke fandt dette tilraadelig. Dette saa meget mere som «Det tyvende aarhundrede» freimdeles ikke har kunnet balancere: Underskuddet paa dette beløp sig til kr. 230.78 i 1913, og det maatte befryktes at bli større, hvis man ogsaa fik et partitidsskrift til, som i nogen grad konkurrerte om abonnenter.

Komitéen kom derfor til det resultat at maatte anbefale, at «Det 20de Aarhundrede» utvides til ordinært 32 sider, og at der i

dette oprettes en egen afdeling paa f. eks. 12 sider for kommunal-politiske sager og spørgsmaal.

Foruten tidsskriftets redaktør for det øvrige indhold, burde der da ansættes en kyndig og erfaren kommunemand som redaktør for denne afdeling.

Lønningen for redaktøren av «Det tyvende aarhundrede» har hittil været kr. 400.00 pr. aar og komitéen har ment, at lønnen til den anden redaktør burde sættes i forhold hertil.

Efter opgave fra trykkeriet om trykningsprisen og forøvrig i henhold til den erfaring man havde med hensyn til driftsindtægter og udgifter ved «Det tyvende aarhundrede» foreslog komitéen følgende anlagsbudget for et aar:

Indtægt:

Abonnement (1000) og forhandlere	kr. 2,800.00
Annoncer	» 400.00
	Kr. 3,200.00

Utgift:

Trykning 10 nr. à kr. 193.50 (avrundet).	kr. 1,950.00
Redaktørløn	» 600.00
Honorarer	» 700.00
Klichéer	» 200.00
Porto m. v.	» 100.00
Bokbinderarbejde og diverse	» 50.00
	Kr. 3,600.00

Underskud kr. 400.00, som i tilfælde forudsættes dækket av partikassen.

I henhold hertil foreslog komitéen for landsstyret at fatte følgende beslutning:

Under henvisning til komitéens utredning besluttes at utvide «Det 20de Aarhundrede» med egen afdeling for kommunal-politiske sager, og bemyndiges centralstyret til at ordne det nødvendige hermed.

Landsstyret behandlet saken den 15. februar og besluttet at utvide «Det tyvende aarhundrede» i henhold til komiteens indstilling og gav forøvrig centralstyret bemyndigelse at ordne det nødvendige.

Efter forslaget fra bladkomitéen ansatte derpaa centralstyret Inge Debes paany som redaktør med aarlig løn av kr. 350.00 og som redaktør for den kommunale afdeling Johan Evje med kr. 250.00. Den nye ordning traadte derpaa ikraft fra april 1914.

Straks landsstyret hadde avgjort saken, sendte kontoret meddelelse herom til foreningerne med forespørsel, om de var villig til at fastholde sin garanti overfor den trufne ordning. Samtlige ind-

løpne besvarelser viste at man var villig til dette, men trods en ny henvendelse til samtlige garantister var resultatet kun ca. 370 nye abonnenter.

Det socialdemokratiske pressekontor.

I henhold til anmodning fra partikontoret fremkommer nedenfor beretning om Det socialdemokratiske pressekontors virksomhet. Da der ikke er avgit nogen beretning siden beretningen for 1912 (indtatt i den beretning for aaret 1912 som partikontoret har utgit) omfatter nærværende beretning aarene 1913 og 1914.

Kontoret har for tiden forbindelse med følgende aviser:

«Bratsberg-Demokraten», Skien, «Sørlandets Social-Demokrat», Kristiansand, «1ste Mai», Stavanger, «Arbeidet», Bergen. «Fremtiden», Drammen, «Ny Tid», Trondhjem, «Smaalenenes Social-Demokrat», Fredrikstad «Demokraten», Hamar, «Daggry», Horten, «Vestfold Arbeiderblad», Tønsberg, «Nordlands Socialdemokrat», Bodø, «Vestfinmarkens Socialdemokrat», Hammerfest, «Fremover», Narvik, «Nordlys», Tromsø, «Finmarken», Vardø, «Tidens Krav», Kristiansund, og «Arbeidets Ret», Røros.

Landsorganisationens kongres, som avholdtes sommeren 1913, bevilget et bidrag av 1000 kr. pr. aar til kontorets drift. Bevilgningen, som gjælder for kongresperioden, muliggjorde ansættelse av en assistent, saaledes at undertegnede, som alene hadde maattet besørge kontorets arbeide fra dets oprettelse i juni 1912, fik assistance fra 1. september 1913. Som assistent ansattes frk. *Ragna Hagen*. Landsorganisationens sekretariat hadde oprindeligen alene opført en bevilgning paa 500 kr. som bidrag til pressekontoret, men under kongressen holdt den socialdemokratiske presseforening møte, hvor bl. a. kontorets virksomhet var under behandling. Presseforeningen vedtok enstemmig at rette en henstilling til kongressen om at forhøie bevilgningen til 1000 kr. pr. aar, og efter at sekretariatet i overensstemmelse hermed hadde ændret sin indstilling, blev dette vedtatt av kongressen.

Virksomheten har været fortsatt væsentlig i samme spor som fra begyndelsen. Arbeidsmengden har dog stadig øket og en række utvidelser fundet sted. Saaledes knyttedes fra vaaren 1914 faste forbindelser med Kjøbenhavn og Stockholm, saa kontoret ad indirekte vei har kunnet forsyne aviserne ogsaa med utenlandsk stof. Efter krigens utbrudd i 1914 blev der truffet en overenskomst med Norsk Telegrambyraas direktør, efter hvilken pressekontoret har ret til at disponere over alt telegrambyraaets utenlandske og indenlandske stof, saaledes at de av de socialdemokratiske blade, som ikke har direkte forbindelse med N. T. B., kan faa det viktigste av dettes nyheter gjennom pressekontoret. Denne ordning, som det lykkedes at gjennomføre med en forbausende lav forøkelse av utgifterne, er særlig av enkelte blade, som arbeider under specielt vanskelige forhold, blit mottatt med stor tilfredshet.

Som bekjendt har pressekontoret efter statutterne ret til at disponere over alt «Social-Demokraten»s dagsstof, mens «Social-Arbeiderpartiet 3

Demokraten» til gjengjæld skal ha alt stof, pressekontoret mottar fra sine utenbys og utenlandske forbindelser, samt det stof kontoret selv tilveiebringer. Det har ofte av praktiske grunder vist sig vanskelig at faa adgang til at benytte «Social-Demokraten»s nyhetsstof.

For aaret 1914 var pressekontorets utgifter og inntægter budgettert med kr. 17,225.00, og for 1915 er budgettet foreslaaet opført med samlet inntægt og utgift kr. 18,380.00.

Mens undertegnede i første halvdel av 1914 efter en underhaands-overenskomst gjorde tjeneste som «Social-Demokraten»s stortingsmedarbeider og saaledes var forhindret fra at delta i kontorets daglige arbeide, blev dette besørget dels av journalist *Chr. Hilt*, dels av journalist *Erling Lian*, mens jeg i den utstrækning det lot sig forene med stortingsarbeidet søkte at føre tilsyn med kontoret.

Kristiania, februar 1915.

Oscar Pedersen.

Partiets presse.

Partiets hovedorgan «Social-Demokraten» har i aaret øket sit abonnement med ca. 2000 faste abonnenter og gik ut i et oplag av 31,000.

Landsstyret har anerkjendt «Akershus Soc.-Dem.» som partiorgan. «Solungen» og «Glommendalen» skal gaa sammen til et fælles organ fra 1. januar. Det blir dagblad og skal utkomme paa Kongsvinger. Forhandlingerne angaaende denne sak er ledet av centralstyret ved Lian og M. Nilssen.

«*Socialisten*» Aalesund, er gaat ind, og «*Romsdølen*», Molde, er stanset mens innsamling til ny kapital paagaar.

Partipressen bestaar av 24 blade. Herav er 10 dagblade, 10 blade utkommer 3 gange i uken, og 4 utkommer 2 gange ukentlig. Desuten utkommer 5 socialdemokratiske blade, 4 av disse utkommer 2 gange ukentlig, 1 blad utkommer 1 gang ukentlig.

Der er i aaret ikke utkommet nye partiblade; men der har foregaat en betydelig utvidelse i partipressen, som paa faa undtagelser nær kan glæde sig over god og sikker fremgang.

Ved optat statistik i anledning den avlyste internationale kongres i august ifjor viste det sig at de socialistiske blade i Norge har en samlet utbredelse av 103,785 eksemplarer.

Hertil maa tillægges den utbredelse som vore specialorganer har saasom «*Det tyvende aarhundrede*», «*Kvinden og Klassekampen*» samt «*Hvepsen*».

Haandverker-stipendierne.

Som arbeidernes repræsentanter i Statens stipendiekomité for haandverkere og tekniske arbeidere har partiet i aaret opnævnt møbelsnekker *Olav Sjursæter*, Bergen og skræddersvend *Thv. Svendsen*, Kristiania. Varamænd: Maskinarb. *Joh. Saksvik* og skrædder *B. Lange*, Kristiania.

Arbeiderbevægelsens arkiv

har fortsat sin virksomhet med innsamling og ordning av protokoller, skrivelser, tryksaker, aviser etc., vedkommende den politiske og faglige arbeiderbevegelse. Det er en anseelig mengde historisk materiale, som nu er samlet i arkivets to ildfaste hvælv og dets bibliotek. Den politiske avdeling er desværre endnu nok saa fattig i forhold til den faglige. Det er derfor ønskelig at partiforeninger, som maatte sitte inde med ældre protokoller o. lign. snarest indsender disse til arkivet, hvorved man alene er sikker paa, at de blir bevaret til fremtidig historisk bruk, og at de blir behandlet paa forsvarlig arkivmæssig vis.

Arkivets bestyrelse blev i mai maaned overtat av cand. mag., kommunearkivar *Jakob Friis*.

Arbeiderbevægelsens stipendium.

For endel aar siden blev der paa foranledning av den soc.-dem. presseforening opsat et stipendium for partipressens journalister. Stipendiet blev tilveiebragt ved tilskud fra den fagl. landsorganisation og partiet.

Det blev dengang kun med det ene stipendium. Siden blev intet utdelt.

Fra 1914 av er igjen stipendiet kommet op paa partibudgettet. Dog har centralstyret og landsorganisationen gjort den forandring i reglerne for utdelingen, at stipendiet kan søkes foruten av partipressens journalister ogsaa av organisationernes funktionærer og tillidmænd. Meningen er da, at man siden kan komme saa langt at der kan utdeles 2 stipendier om aaret, og at rammen for ansøkninger ogsaa kan utvide til at omfatte partipressens forretningsførere og ekspeditører.

For 1914 bevilgede partiet og landsorganisationen hver kr. 250.00 og et utenlandsstipendium paa kr. 500.00 blev utbudt til konkurranse.

Til stipendiet indkom der endel ansøkninger; men da komiteén skulde ta bestemmelse om utdelingen var krigen utbrudt, hvorfor der blev fattet bestemmelse om at utsætte et aar med dets utdeling. Der vil derfor i 1915 antagelig blive utdelt 2 stipendier.

Som stipendiekomité har fungert *Ole O. Lian*, valgt av landsorganisationen, *Fernanda Nissen*, valgt av presseforeningen og *Mag-nus Nilssen* av partiet.

Det antimilitaristiske fond.

Ole Antonsen, medlem av Kr.a sten-, jord- og cementarbeidernes forening blev i 1913 idømt 3 måneders fængsel for militærnegtelse. Centralstyret bevilget hans familie kr. 10.00 pr. uke.

Samme aar blev *Norges soc.-dem. Ungdomsforbund* bevilget kr. 150.00 som bidrag til krigsretsforsvaret for *Kr. Aamodt*.

Tobaksarbeider *Johannes Abrahamsen* som i 1912 blev dømt til 6 maaneders fængsel «for 2. gangs rømning», og hvis familie av centralstyret blev bevilget understøttelse, har atter i 1914 faat bevilget av fondet, idet *Abrahamsen* i aaret blev idømt 1 aars fængsel av «Krigsretten».

Siden fondet blev oprettet er der ialt bevilget kr. 1,030.50 som bidrag til familien hvis forsørgere er straffet for militærforseelse. Herfra fragaar dog bevilgningen vedr. *Kr. Aamodts* forsvar.

Fondets kapital med tilskrevne renter var pr. ³¹/₁₂ 1914 kr. 4,164.97.

Kommunerepræsentanters erstatning for tapt arbejdsfortjeneste.

Paa det ekstraordinære landsmøde 1911 forelaa følgende forslag:
«Arbejderpartiet bør søke at holde sine kommunerepræsentanter økonomisk skadesløse.»

Dette spørgsmål var tidligere behandlet paa landsmøtet i 1904, hvor der besluttedes:

«Organisationerne ordner sig saa at partiets kommunerepræsentanter erholder erstatning for tapt arbejdsfortjeneste.»

Komitéen, som behandlet kommunesakerne til møtet i 1911, utalte at dette fremdeles bør ordnes av de lokale organisationer.

Det ekstraordinære landsmøde besluttet imidlertid at udsætte behandlingen av forslaget.

Saken var til behandling i siste landsstyremøde, som vedtok følgende beslutning:

1. «Stortingsgruppen anmodes om at fremsætte forslag til forandring i formandskapslovene sigtende til at der ydes godtgjørelse til kommunerepræsentanter.
2. Erstatning til partiets kommunerepræsentanter bør fremdeles indtil videre ordnes av de lokale organisationer.»

Jubilæumsfestligheterne 1914.

I anledning de store forberedelser til festligheterne for 100-aarsjubilæet for grundlovens tilblivelse, vedtok landsstyret følgende beslutning:

«Idet møtet erkjender grundlovens princip om folkesuveranitetens betydning for det hele folk, og følgelig ogsaa for socialdemokratiets fremgangslinjer, henstilles til partifællerne overalt i landet at arbeide for at alle officielle festligheter i anledning hundrede-aarsjubilæet blir arrangert paa et grundlag, saa partiet kan delta i dem.»

Organisation og medlemstal.

Ved utgangen av 1914 var partiet organisert i:

4 amtspartier,
38 kredspartier,
35 byorganisationer,
1 bygdeparti,
12 enkelte foreninger.

Disse organisationer har tilsammen 972 foreninger, hvilket er 10 mere end foregaaende aar.

Det samlede medlemstal er 53866, og av disse er 7606 kvinder. Fremgangen i medlemmer fra foregaaende aar er 4376.

Medlemsbevægelsen har i slutten av 1914 ikke været i fremgang. Enkelte organisationer viser endog lavere medlemstal i 4. kvartal end i begyndelsen av aaret. Naar allikevel partiet viser saa god nettotilvekst, saa maa dette for endel tilskrives amtspartiernes omorganisation til kredspartier, og at de kredser som ikke var færdigorganisert i 1913, er kommet med nu.

Oversigt over medlemstallet i landsmøteperioden 1912—1915.

Aar	Foreninger	Kvinder	Mænd	Ialt	Tilvekst i medlems- antal
1911	863	4365	31708	36073	+ 3147
1912	891	5788	37769	43557	+ 7484
1913	962	6971	42529	49500	+ 5788
1914	972	7606	46260	53866	+ 4366

Geografisk oversigt.

Partiet har ved valgene sin største tyngde i landkredserne. Saaledes mønstret vi der i 1912 65,222 stemmer, mens byerne hadde 59,800. Forholdet stiller sig anderledes vedrørende medlemstallet. Her er byerne langt foran med 36,588 medlemmer mot landdistrikternes 17,278 medlemmer.

Byerne staar saaledes langt foran i partiets organisation, men saa findes der gode og virksomme organisationer i saagodtsom alle landets byer. Det er kun i byerne *Brevik*, *Risør* og *Grimstad* at vi nu mangler partiforeninger.

I *landkredserne* er forholdet mindre tilfredsstillende. Her findes følgende kredser, hvor vi ikke har faat noget indpas:

Lyngdal,
Indre Søndhordland,
Nordhordland,
Indre Sogn,
Ytre Sogn,
Søndfjord,
Kinn,
Nordfjord,
Nordre Søndmør,
Søndre Nordmør,
Vest-Finmarken.

Tilsammen 11 kredser, hvoriblandt findes et helt amt, *Nordre Bergenhus*.

Foruten disse har vi endel kredser, hvor vi kun er i sped begyndelse med ganske litet medlemstal, og hvor arbeidet maa fortsettes med at organisere foreninger og faa istand kredspartier. Disse kredser er:

Nordre Gudbrandsdalen,
Søndre Gudbrandsdalen,
Toten,
Valdres,
Jarlsberg,
Bamle,
Lister,
Ryfylke,
Ytre Søndhordland,
Søndre Søndmør,
Nordre Nordmør,
Lofoten,
Senjen,
Tromsøsund.

Tilsammen 14 kredser. Lægges hertil de 11 kredser, hvor første spadestik endnu ikke er tat, blir det 25 landkredser, hvor fremdeles en grundlæggende agitation er nødvendig, og som er distrikter med nyt land for partiorganisationens virke og vekst.

Internationalen 1914.

Partikontorets korrespondanse og arbeide med Internationalens forhold i 1914 omfattet væsentlig forberedelserne til den internationale socialistkongres som skulde holdes i Wien fra 23. til 29. august s. a. De paabudte beretninger om det norske partis og den norske fagorganisations virksomhet siden sidste kongres utarbejdedes i de tre officielle kongressprog og oversendtes byraaet i Bryssel.

Fra centralstyret udsendtes følgende indbydelse til at delta i kongressen:

Til

Norges faglige forbundsorganisationer og partiets samorganisationer

Herved indbydes organisationerne til at vælge repræsentanter til Den internationale socialistkongres som skal afholdes i Wien den 23.—29. august d. a.

Dagsordenen omfatter:

1. Arbeidsløsheten med Molkenbuhr, Tyskland, J. R. Mac Donald, England og Vaillant, Frankrike som indstillingskomite.
2. Levnetsomkostninger med Sidney Webb, England, O. Bauer, Østerrike og dr. Justo, Argentina som indstillingskomite.
3. Imperialisme og voldgift med Haase, Tyskland, Keir Hardie, England, Jean Jaures, Frankrike og Vliegen, Holland og Danmark som indstillingskomite.
4. Alkoholismen med Vandervelde, Belgien og Wurm, Tyskland som indstillingskomite.
5. Russiske fængsler med dr. Liebknecht, Tyskland som indleder.

Efter de regler som blev vedtat paa kongressen i London 1896 og i Paris 1900, har de organisationer adgang til at sende repræsentanter som anerkjender de socialistiske grundprincipper: samfundets overtagelse av produktions- og omsætningsmidlerne, arbejdernes internationale sammenslutning og internationale aktion, erobringen av den politiske magt ved proletariatet, organiseret som et klasseparti. Desuten de organisationer som anerkjender klassekampen og

nødvendigheten av politisk handling (lovgivende og parlamentarisk), men som ikke direkte deltar i den politiske bevægelse.

Resolutioner som ønskes forelagt kongressen maa snarest gjen- nem partikontoret indsendes til det internationale byraa.

Til veiledning for organisationerne kan meddeles, at turbillet fra Kristiania til Wien koster paa 2. klasse kr. 91.00 og paa 3. klasse kr. 58.20 — plus ekstra for soveplads. — Partiets bestemmelser angaaende diætgodtgjørelse utenlands er kr. 15.00 pr. døgn. Dette vil sikkert medgaa, da Wien er en meget dyr by at op- holde sig i.

Det antages at ville medgaa 10 dage til kongres og reisetid.

De organisationer som ønsker at være repræsentert, maa vælge sine repræsentanter helst inden 1. juli og sende meddelelse herom til arbeiderpartiets kontor, Folkets hus, *Kristiania*.

Kristiania, 5. mai 1914.

Med partihilsen

Chr. H. Knudsen,
formand.

Magnus Nilssen,
sekretær.

Som *repræsentanter til kongressen* anmeldtes fra Norge:

Chr. H. Knudsen, Det norske arbeiderparti.

Magnus Nilssen, do.

Jacob Vidnes, do.

Egede Nissen, do.

C. Jeppesen, do.

A. Buen, do.

Ole O. Lian, Arbeidernes faglige landsorganisation.

Sverre Iversen, do.

Olav Scheflo, Bergens arbeiderparti.

H. Berg, Skiens arbeiderparti.

Redaktør Jørstad, Valnesfjordens partiavdeling.

L. Aslaksrud, Kristiania arbeiderparti.

P. Aarøe, Norsk møbelsnekkerforbund.

Kyrre Grepp, Norges social-demokratiske ungdomsforbund.

Edvard Mørck, do.

A. E. Gundersen, Norsk skotøiarbeiderforbund.

Andreas Juell, Norsk sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbund

Richard Hansen, Norsk arbeidsmandsforbund.

H. Pettersen, Norsk trøarbeiderforbund.

A. Knudsen, Norsk jern- og metalarbeiderforbund.

E. Gabrielsen, Norsk guldsmedarbeiderforbund.

Kyrre Grepp meddelte, at han paa grund av sygdom var for- hindret fra at reise.

Angaaende de valgte repræsentanters stilling til de paa kongressens dagsorden opsatte saker, behandlet landsstyret i møte 10. februar 1914 Keir Hardie og Vaillants forslag om at erklære generalstreik mot krigen. Landsstyret vedtok følgende forslag:

«Forsaavidt der blir adgang til det, bør Norges repræsentanter paa den internationale kongres i Wien støtte Hardie—Vaillants forslag om i tilfælde at anvende generalstreik for at hindre krig.»

Denne uttalelse besluttetes sendt landsorganisationens sekretariat til behandling.

Paa den faglige landsorganisations kongres den 26. mars 1914 vedtoges tilslutning til landsstyrets uttalelse.

Da imidlertid alt var færdig til de norske arbeiderorganisationers deltagelse i kongressen i Wien, blev den store verdenskrise i slutten av juli saa akut, at forbindelsen mellem partiet og det internationale byraa og kongreskomiteen i Wien ophørte, og det blev klart for alle, at kongressen ikke kunde holdes i Østerrike efter sin oprindelige plan.

Fra byraaets eksekutivkomite mottok partiet 27. juli følgende skrivelse:

Bryssel, 24. juli 1914.

Ærede partifæller!

Vi meddeler Dem herved, at i tilfælde av at den internationale kongres av en eller anden grund ikke kan holdes i Wien, har vi truffet de nødvendig foranstaltninger til at avholde kongressen i Bern (Schweiz). Tidspunktet (23.—29. august) forblir uforandret. Vi vil naturligvis i god tid meddele Dem den definitive beslutning.

Med partihilsen

For eksekutivkomiteen

Camille Huysmans,
sekretær.

Den 27. juli som var mandag mottoges derpaa følgende telegram:

«Bryssel, 26. juli 1914.

Nilssen, Folkets hus, Kristiania.

Møte i byraaet, Bryssel, onsdag formiddag, underret kollegerne.
Huysmans.»

Paa saa kort varsel — indkaldelsen til et møte i Bryssel den 29. juli mottoges altsaa saa sent som 27. juli — var det umulig at nogen av vore repræsentanter i byraaet kunde reise. Byraamøtet blev imidlertid avholdt i Bryssel den 29. juli, og her besluttetes det at forlægge den internationale kongres til Paris. Tiden for kongressens avholdelse blev fremskutt til 9. august. Nogen officiel be-

kræftelse paa byraaets beslutninger er ikke mottat; antagelig var censuren begyndt at virke i Tyskland, hvilket hindret baade posten og telegrafien fra at komme frem. Meddelelsen kom som avistelegrammer. Den 1. august brøt krigen ut, og Frankrike kom ogsaa med i den, saa kongressens avholdelse i Paris bortfaldt av sig selv. Siden fik ikke partiet nogen meddelelse fra byraaet i Bryssel.

Ut paa høsten mottok derpaa partiet henvendelse fra de danske medlemmer av den skandinaviske samarbeidskomite fra partistyret i Schweiz og eksekutivkomiteen for socialistpartiet i Amerika, om at avholde en konferanse for at gjenoprette Internationalens forbindelser og tillike forslag fra Holland om en midlertidig flytning av det internationale byraa til Haag.

Den skandinaviske samarbeidskomite behandlet disse spørsmål paa møte i Stockholm den 10.—11. oktober 1914, hvori ogsaa deltok redaktørene for partiets hovedorganer i de 3 lande.

Her besluttet at anbefale, at det internationale byraa midlertidig flyttes til Holland, hvilket senere er bifaldt av de respektive landes partistyrer, og flytningen er derefter iverksat.

Videre besluttet møtet, at partistyrererne i de skandinaviske lande og Holland skulde indbyde til en konferanse av repræsentanter fra de socialdemokratiske partier i de nøytrale lande.

Da partifælle Troelstra fra Holland senere kom paa reise til Skandinavien, sammenkaldtes telegrafisk nyt møte av den skandinaviske komite i Stockholm den 24. oktober for at drøfte nærmere den internationale situation og avholdelse av en konferanse. I dette møte deltok Troelstra, men *vore* repræsentanter var da forhindret fra at reise til dette. Møtet resulterte imidlertid i at de tidligere trufne bestemmelser i det væsentlige bifaldtes.

Hvorefter der under 12. november utsendtes følgende cirkulære:

Til

Socialdemokratiet og de faglige landsorganisationer i Holland, Sverige, Norge og Danmark.

Da den nuværende krigstilstand maa ansees for at være i høj grad ødelæggende for kulturen i almindelighet og for det arbeidende folk i særdeleshet, maa det utvilsomt ansees for en nærliggende opgave for socialdemokratiet at undersøke, om en forsvarlig avslutning kan hitføres.

Det internationale socialistiske byraa kan formentlig ikke træde i virksomhet paa dette tidspunkt, men da forholdene netop i følelig grad berører de nøytrale lande, vil det være overmaate naturligt om initiativ til fredsarbeidet utgaar fra disse lande.

At en saadan opfattelse er raadende i vide kredse sees derav, at det socialistiske parti i *Amerika* har foreslaaet en kongres avholdt. Vore partifæller i *Schweiz* har fremsat forslag om en større konferanse for alle nøytrale lande. Og endelig kan det ogsaa nævnes, at forskjellige planer er fremme i borgerlige kredse.

Vi har meget godt set de store vanskeligheter der vil være forbundet med den nævnte virksomhet, men vi anser det desuagtet for paakrævet at faa forhandling indledet baade av hensyn til samfundet i sin helhet og spesielt av hensyn til vort parti.

Efter konferanse med partifæller fra forskjellige lande utenfor Skanninavien, indbyder vi herved til en foreløbig konferanse i *Kjøbenhavn*

Søndag den 6. og mandag den 7. december.

(Blev senere utsat til 17.—18. januar 1915.)

Til deltagelse i konferansen er indbudt de socialdemokratiske partier i *Holland, Sverige, Norge og Danmark*. Endvidere er indbudt gjæster fra *Amerika* samt fra *Schweiz*, hvor vort parti har i opgave ogsaa at repræsentere vore partifæller i *Italien*, der allerede sammen med de schweiziske partifæller har avholdt konferanse, om hvis beslutninger der vil kunne faaes meddelelse i *Kjøbenhavn*.

Samtidig med at denne indbydelse utgaar, sendes underretning om konferansens indkaldelse til broderpartierne i de krigførende lande og til eksekutivkomiteen for det socialistiske byraa i Belgien, med forespørsel om man fra disse steder vil tilstille konferansen en beretning angaaende forhold og opfattelse til veiledning for de sammentrædende repræsentanter for de nøytrale lande.

Det er en selvfølge at konferansen ikke kan beskæftige sig med de forhold der angaar krigens utbrud og socialdemokratiets stilling hertil i de forskjellige lande; dens opgave kan kun være at behandle det grundlag, hvorpaa socialdemokratiet kan iverksætte en aktion til fordel for krigens avslutning.

Konferansens opgave skal saaledes være:

- At* søke samlet og styrket den folkestemning i de nøytrale lande som kræver krigens avslutning paa saadan maate, at en varig fred betrygges.
- At* søke tilveiebragt muligheten for mæglingsforsøk paa grundlag av at der ved den almindelige fredsslutning ikke foretages grænseforandringer uten anerkjendelse av folkenes selvbestemmelsesret, indskrænkning av rustningsvæsenet og obligatorisk international voldgift.
- At* overveie og beslutte en fælles henvendelse fra de i konferansen repræsenterede socialdemokratiske partier gjennom de socialdemokratiske riksdagsgrupper til de respektive landes regjeringer. Formaålet hermed skal være at henstille til landenes regjeringer at undersøke muligheten for et initiativ til krigens avslutning, eventuelt ved fælles optræden fra et antal nøytrale staters regjeringer.

Endvidere foreligger til behandling paa konferansen forslag fra *Schweiz* om avholdelse av en konferanse for alle nøytrale stater og

forslag fra *Amerika* om avholdelse av en international socialistisk kongres.

Repræsentationsretten er fastsat saaledes, at der høist kan sendes 4 delegerte for hvert land, utpegte av bestyrelserne for de politiske og faglige hovedorganisationer, eller hvis faglige hovedorganisationer ikke foretager valg, da alene av den politiske hovedorganisation. — Utgifterne dækkes av de respektive lande.

Idet indbydelse hermed fremsendes, anmodes de indbudte socialdemokratiske partier om at la sig repræsentere som nævnt og om at anmelde navnene paa de delegerte snarest mulig.

Vi skal snarest gi meddelelse om indkvarteringsforholdene og om andre praktiske foranstaltninger og iøvrig saa godt som mulig søke alt planlagt.

Med socialistisk hilsen

for de socialdemokratiske partier i:

Sverige	Norge	Danmark
<i>Hj. Branting.</i>	<i>Chr. H. Knudsen.</i>	<i>Th. Stauning.</i>

Til konferansen møtte repræsentanter kun fra de skandinaviske lande og Holland, idet der fra *Amerika* fremkom meddelelse om, at de ikke kunde møte, og den fra *Italien* bebudede repræsentant indfandt sig ikke. Fra en del lande fremkom skriftlige uttalelser og hilsener. Fra *Norge* møtte for partiet Jacob Vidnes og Magnus Nilssen og fra den faglige landsorganisation Ole O. Lian og Sverre Iversen.

Konferansens dagsorden var:

1. Bestræbelser for tilveiebringelse av fred.
 - a. Henvendelse til regjeringerne.
 - b. Socialdemokratiets fredsprogram.
2. Forslagene fra *Schweiz* og *Amerika*:
 - a. Forslag om konferanse for repræsentanter fra alle nøitrale lande.
 - b. Forslag om en international socialistkongres.

Konferansens forhandlinger endte med vedtagelsen av følgende uttalelse:

«Den socialdemokratiske konferanse i *Kjøbenhavn* som omfatter repræsentanter for *Holland*, *Sverige*, *Norge* og *Danmark*, har likesom tidligere socialdemokratiet i *Schweiz* og *Italien* følt trang til at samles for at drøfte de herskende tilstande og gi uttryk for de stemninger som rører sig indenfor arbeiderklassen samt at søke at vedlikeholde den internationale solidaritet under den krise, verden gjennomgaar.

Konferansen konstaterer, at kapitalismen i dens imperialistiske form, som har git sig uttryk i de stadig stigende kaprustninger og hensynsløs utvidelsespolitik under medvirkning av et hemmelig og uansvarlig stormagtsdiplomati, nu har ført verden til den katastrofe som socialdemokratiet forutsa og bestandig advarte imot.

I det øieblik da hele menneskeheten fyldes med avsky over de rædsler og ødelæggelser denne krig har bragt over verden, uttaler konferansen den faste og kraftige fredsvilje som raader i de paa konferansen representerende landes befolkning,

Konferansen betrakter det som en hovedopgave at samle og styrke den folkevilje som i alle lande kræver krigens avslutning paa saadan maate, at en varig fred betrygges. Den vender sig derfor med dette formaal for øie til de socialdemokratiske arbeidere — i særdeleshet i de krigførende lande — og henviser til de prinsipper for international solidaritet og proletariatisk retsbevissthet som er blit fastsat paa alle internationale kongresser.

Kongressen i Kjøbenhavn i 1910 sammenfattet i sin resolution mot krigen disse prinsipper paa den maate, at den forpligtet de socialistiske parlamentariske representanter til:

- a. At virke for tvungen international voldgift;
- b. rustningernes indskrækning med almindelig avrustning som maal;
- c. avskaffelse av diplomatiets hemmelige virksomhet og fuld parlamentarisk ansvarlighet for utenrikspolitikken;
- d. anerkjendelse av folkenes selvbestemmelsesret og bestræbelser for at hindre krigerske angrep og voldsom undertrykkelse.

Konferansen anser det derfor for en pligt for alle socialistiske partier at virke for en snarlig fredsslutning og sætte hele sin kraft ind paa tilveiebringelsen av fredsbetingelser som ikke indeholder spiren til nye krige, men danner grundlaget for international avrustning og for utenrikspolitikken demokratisering.

Konferansen protesterer mot folkeretsbruddet overfor Belgien og uttaler forventning om, at socialdemokratiet i alle krigførende lande paa det skarpeste vil motsætte sig enhver voldelig anneksion i strid med folkenes selvbestemmelsesret.

Idet konferansen saaledes gjentar Internationalens fredsprinsipper, opfordrer den det internationale socialistiske byraa til saasnart forholdene tillater det, senest ved fredsforhandlingernes begyndelse, at samle de socialdemokratiske partier til fælles raadslagning om de fordringer som bør stilles ved fredsslutningen.

Konferansen betrakter dette som en nødvendig forutsætning for at fredsbetingelser ikke fastsættes uten det arbeidende folks medvirkning eller mot dets vilje, og opfordrer arbeiderne i alle lande til at koncentrere sine anstrengelser om tilveiebringelsen av en snarlig og varig verdensfred.

Verdenskrigen med alle dens rædsler er bare blit mulig derved, at kapitalistklassen i de forskjellige lande endnu har magten i

sin haand. Konferansen opfordrer derfor arbeiderklassen til med endnu større kraft og begeistring at arbeide for erobringen av den politiske magt, saaledes at imperialismen kan bli knust og det internationale socialdemokrati fuldbyrde sin folkebefriende mission.

*

Det henstilles til socialdemokratiet i de nøitrale lande i parlamentet eller paa anden hensigtsmæssig maate at henvende sig til de respektive regjeringer med anmodning om at overveie, hvorvidt de hver for sig eller flere i fællesskap med utsigt til held kan tilbyde de krigførende landes regjeringer mægling til opnaaelse av en snarlig og varig fred.

*

Socialdemokratiets konferanse i København erfarer, at 5 duma-medlemmer i Rusland, der samledes for at utarbeide en beretning til nærværende konferanse, i den anledning blev arrestert.

Konferansen uttaler sin sympati for de fem partifæller og sin skarpeste protest mot en slik fremfærd overfor arbeiderklassens lovlige repræsentanter.»

I forbindelse med konferansen avholdtes et stort fredsdemonstrationsmøte i Københavns raadhus, hvis mægtige hal var fylt av deltagere.

Her holdtes taler av en repræsentant fra hver av de deltagende lande under vældig tilslutning.

Fra Norge var Ole O. Lian taler.

Fra partiets samorganisationer.

Akershus amt.

(5 kredsorganisationer.)

Akers arbeiderparti.

Arbeidet inden Akers arbeiderparti i det forløpne aar har ikke utmerket sig ved noget intenst arbeide. Det ser ut som krigen har lagt sin døde haand over organisationen ogsaa her. Det har jo heller ikke været nogen større saker til behandling som kan samle interessen.

Den eneste kraftanstrengelse som er gjort av partiet i det forløpne aar, var ved forlikskommissærvalget 26. april, ved hvilket vi magtet at faa vore kandidater valgt. Hr. telefonkontrollør Harald Halvorsen blev valgt med 1067 stemmer. Likesaa opnaaddes at faa den av partiet foreslaaede varamand, hr. fabrikant H. Meyer, valgt.

Av andre saker av betydning kan nævnes, at partistyret har arbeidet med oprettelse av eget kontor for Akers arbeiderparti. Saken har endnu ikke faat sin løsning, men vi haaber at kunne faa den løst paa en for partiet heldig maate i 1915.

Akers arbeiderparti bestaar av de 4 sognepartier: Ullern arbeiderparti, Vestre Akers arbeiderparti, Østre Akers arbeiderparti og Nordstrand arbeiderparti. Disse 4 sognepartier bestaar atter av 16 kredsforeninger med et medlemsantal av ca. 600. Saavidt mig bekjendt, saa er der ingen nye foreninger stiftet inden Akers kreds i 1914; derimot er en forening opløst, nemlig Østre Ekeberg eller Simensbraatens kredsforening i Nordstrand sogn.

Der er i sognepartierne og kredsforeningerne avholdt en række styre-, medlemsmøter og generalforsamlinger. Flere foredragsholdere har været benyttet, likesom der er avholdt 2 stevner, arrangeret av Østre Akers arbeiderparti og Nordstrand arbeiderparti.

Partiets regnskap utviser en indtægt stor kr. 1180.34 og utgift kr. 892.65, kassebeholdning kr. 287.69.

Alle partifællers arbeide i Akers kreds vil iaar gaa ut paa at faa valgt en socialdemokrat som stortingsmand for kredsens ved høstens valg.

C. Dahl Nilssen,
sekretær.

Bærum og Follo arbeiderparti

har iaar arbeidet med at befri organisationen for endel gjæld fra det gamle kredsstyre. Der blev i den anledning utskrevet en ekstra-kontingent paa medlemmerne, saa vi nu er gjældfri. Likeledes er der inden foreningerne diskutert og vedtat en henstilling til centralstyret i anledning kontingenten til Det norske arbeiderparti.

Der har været avholdt 3 styremøter og 1 repræsentantmøde.

Inden de tilsluttede foreninger har der været drevet endel agitation, likesom der inden kommunestyrene har været behandlet endel principielle saker.

Ved egne midler og med et tilskud fra centralstyret har vi planlagt agitationsarbeidet i søndre distrikt, Nesodden, Frogn, Vestby, Hølen og Soon.

Oluf Holck,
formand.

Mellem-Romerikes kredsparti.

Formand stortingsmand M. Jul. Halvorsen. Medlemsantal 673. Antal tilsluttede foreninger 18. Herav fagforeninger 6, kvindeforeninger 2.

Ved kredspartiets foranstaltning er i aarets løp stiftet 2 ko-operative indkjøpslag, ett i Ullensaker og ett i Bjerke, anneks til Nannestad.

A. Jansen Torp,
sekretær.

Nedre Romerikes arbeiderparti.

I 1913 hadde kredspartiet 21 foreninger. I 1914 er 2 nye foreninger indmeldt. 1 forening er gaat ind og en er slaat sammen med en anden. Fra nytaar 1915 er imidlertid 2 nye foreninger indmeldt. Kredspartiet tæller nu saaledes 23 foreninger. Av disse er 4 kvindeforeninger og 1 ungdomslag. 7 av foreningerne har eget hus. Ved aarsskiftet var kredspartiets medlemstal 499. Herav omkring $\frac{1}{3}$ kvinder. 3 foreninger har ikke opgit sit medlemstal; dette er saaledes noget større end 499. Kredspartiets medlemstal har siden 1913 gaat endel frem.

Kredsstyret har i aarets løp holdt 4 møter. Et kommunalmøde blev besluttet avholdt, men utsattes paa grund av krisen.

Aarets begivenhet var arbeiderstevnet i Arvika. Tilslutningen fra Nedre Romerike var stor. Til musik ved stevnet bevilget kredsstyret 50 kroner.

Flere foreninger har holdt protestmøter mot regjeringens kneblingsforsøk. Kredsstyret har skaffet foreningerne endel foredragsholdere.

1. maidemonstrationer holdtes i Urskog og Fet.

For partiorganet har foreningerne tat et godt løft. Bladet har stor utbredelse i kredsen.

Vort partis kommunale arbeide har skutt rask vekst. I Fet, hvor partiet har flertal, er flere av vore programposter gjennomført. Ogsaa i de kommuner, hvor vort parti er i mindretal, har vi befæstet vor stilling ved hjelp av en kraftig opposition. Her maa i første række nævnes Holand og Urskog.

Kredsstyret har bestaaet av Asbjørn Dørumsgaard, formand, William Hansen, næstformand, Johs. Enger, sekretær, Emil Holen, kasserer, Gunda Sauge, A. O. Bergerud og A. C. Lier.

Alt ialt har partiet i det forløpne aar befæstet sin stilling. Der spores en stadig stigende interesse for arbeiderpartiets politik. Flere og flere kommer med av de som før stod tvilende.

Iaar er det atter valgaar. Ved valget i 1912 faldt stemmetallet saaledes:

Arbeiderpartiet 2106.

Venstre 2002.

Høire 2189.

Der manglet os saaledes dengang bare 84 stemmer før vi hadde seiret.

Vi gaar iaar til valg med de bedste forhaabninger. Maatte aarets arbeide resultere i en smuk seir for vort parti.

Asbjørn Dørumsgaard,
formand.

Øvre Romerikes kreds arbeiderparti

har i 1914 avholdt 3 repræsentantmøter, 2 styremøter og 5 foredrag inden kredsen.

I Eidsvold er der utarbeidet en ny skoleplan; hvis den gaar igjennem, blir de fleste skoler syvdelte.

For 4. kvartal har fremgangen været storartet, da der kom til ca. 100 nye medlemmer, saa medlemsantallet er nu 95 kvinder og 168 mænd, tilsammen 263 fra 5 foreninger.

Der er oprettet 2 kooperative handelsforeninger.

Dokken den 24.—1.—1915.

T. Haavie,
formand.

Smaalenenes amt.

(5 kredsorganisationer.)

Beretning fra Rygge kreds ikke indsendt.

Ide og Marker arbeiderparti.

Virksomheten inden kredsen har været liten i aaret som gik. En planmæssig agitation var besluttet igangsatt i august maaned, men saa kom krisen, og vi maatte indstille, idet utbyttet neppe hadde blit regningssvarende. Kredsen har blandt sine medlemmer en stor del stenhuggere, og dette er et av de fag som er værst berørt av

Arbeiderpartiet 4

krisen. Paa Ørje har vi hat en god forening, indtil bruket der blev nedlagt og folket spredtes for alle vinde. Denne forening maa nu nærmest betragtes som opløst. Det er ogsaa en stor del av arbeiderbefolkningen her som er av den opfatning, at naar de har git partiet sin stemme paa valgets dag, saa er det dermed nok. Som følge av disse forhold er kredsens medlemstal sunket en del. Her er mange organisationsmulige personer, og naar vor agitationsplan, som skulde været utført i 1914, nu kommer iaar, saa har vi al grund til at tro, at medlemsantallet ikke bare skal gjenoprettes, men ogsaa mange nye lægges til.

Kredsen har aldrig været bearbeidet med nogen nævneværdig socialistisk agitation, men arbeiderpartiets repræsentanter har nu saa smaat begyndt at komme ind i kommunistyrerne og gjort sin indflydelse gjældedde. Der kan i farten nævnes: Forbedringer i skattesystemet, gennemførelse av delvis frit skolemateriel, opførelse og forbedringer ved gamlehjem, indkjøb av jord til utparcellering i smaabruk o. s. v.

En liten utlodning har vi hat, hvor utbyttet blev det første økonomiske grundlag til opprettelse av et bibliotek. En ting vi savner svært i kredsen, er et partiblاد, og vi har i den anledning til utredning et forslag som tar sigte paa at avhjelpe dette savn.

Thv. Stefansen,
f. t. formand.

Tune kreds arbeiderparti.

Partiets medlemsantal var i fjerde kvartal 240, og partiets fremgang og styrke ved stortings- og kommunevalgene kjendes fra tidligere. Med hensyn til den kommunale virksomhet, saa er det kun Tune som kan opvise resultater av betydning, da partiet ved lodtrækning fik ordføreren og saaledes fik flertal.

I Tune er siden kommunevalget indført frit skolemateriel, ansat skoleinspektør og opprettet kommunal kulhandel som har været til stor nytte for forbrukerne. Kulhandelen har levert kul til en pris av kr. 1.20 pr. 50 kg., mens man hos de private har maattet betale op til 1.80 for samme kvantum.

I Skjeberg arbeider partiet mot overmægtige motstandere som benytter sin magt til at slaa ned ethvert krav fra arbeiderpartiet. I de 8 aar som vi har hat repræsentanter i kommunen, har det ikke lykket at faa gjennomført mer end delvis frit skolemateriel. Dog kan de nævnes, at kommunen har maattet opprette et nyt moderne gamlehjem, og dette tiltak skyldes i første række arbeiderpartiets kritik over de elendige tilstande som hersket paa dette omraade. For at bevise hvor kompakt reaktionen i Skjeberg er kan nævnes, at herredet benytter skattelovens uheldigste reduktionstabel for de smaa inntægter, nemlig tabel 3, alt. 1.

Chr. H. Bjerkholt,
sekretær.

Eidsberg kreds arbeiderparti.

Efter strævet med kommunevalget ifjor har der likesom været trang til at hvile litt iaar. Arbeidet har væsentlig indskrænket sig til det administrative. Blottet for agitation har vi dog ikke været. Vi nævner først Smaalenenes kommunale fællesmøte i paasken, som vi opnaadde at faa lagt til Mysen. Der var mange og vigtige saker som forelaa til drøftelse for dette møte, og amtets dygtigste talere, nemlig stortingsmændene Bergersen og Enge, redaktør Magnussen m. fl., var her i ilden som indledere. Videre var stortingsmand Foshaug og instrumentmaker Gjøsteen ogsaa tilstede som indledere. Møtet var godt besøkt. Stor interesse, og vi er sikker paa, at det som saaddes paa dette møte, vil bære rike frugter.

1. mai-demonstrationen blev ogsaa vellykket. Tilslutningen var større end tidligere. Der demonstrertes iaar for første gang paa 2 steder i kredsens, nemlig Mysen og Askim. Talen for dagen holdtes paa Mysen av stortingsmand K. Amundsen og i Askim av stortingsmand L. Enge. Protestresolution mot voldgiftsloven blev vedtat paa begge steder.

Nyt «Folkets hus» er i aarets løp reist av Rødenes arbeiderparti, hvor hr. Ludvig Hansen fra Kristiania talte ved indvielsen. Nogen foredrag i kredsens er desuten holdt av partiets formand.

Angaaende arbeidet inden kredsens kommunestyre savnes beretning. Vort parti er jo desværre i saa ynkelig minoritet endnu i disse institutioner, at noget resultat av betydning kan neppe ventes.

I nummerisk styrke er partiet desværre gaat noget tilbake, idet Askim og omegns arbeidsmandsforening er blit borte. Der er dog brakmark nok i kredsens, og vi agter at slaa et slag til kommende valg. Vi haaber da paa centralstyrets solidariske støtte.

Vi kan ikke slutte denne beretning uten at mindes det store tap som vor organisation har lidt, idet arbeiderbevægelsens grundlægger i kredsens, gamle Ole Istre, avgik ved døden den 6. januar 1914. For ham, hvis hjerte altid slog saa varmt for socialismen, var intet offer for stort, naar han øinet noget der kunde bringe vor sak nærmere maalet. Hans sikre tro paa og store begeistring for det godes seier gjorde ham til en utrættelig arbeider i vor saks tjeneste. Nu er han borte, og vi vil længe savne denne gamle, graa-haarede skikkelse, men hans minde vil vi bevare i taknemmelig erindring. Han blev under enestaaende stor tilslutning begravet fra Folkets hus, Mysen, for organisationens regning, og over 100 partifæller fra kredsens forskjellige egne var fremmøtt for at følge sin gamle fører til graven og si ham sit sidste farvel.

Aug. Iversen,
formand.

Glemminge valgkredsorganisation.

Som det vil være bekjendt blev Glemminge valgkredsorganisation først færdigkonstitueret og indmeldt i Det norske arbeiderparti 1. januar 1914.

I tidsrummet fra at den gamle organisation (amtspartiet) den 30. juni 1912 var avløst og indtil den nye hadde overtat ledelsen (altsaa i et tidsrum av 1½ aar), var der saaledes indenfor den ramme som nu danner kredsorganisationen, ingen som hadde den samlede ledelse og som paa kredsens vegne kunde føre den agitation som var nødvendig særlig ved valgene.

Det er derfor nødvendig, for at det avsnit i vort organisationsarbeide som indbefattes i disse 1½ aar ikke helt skal forbigaaes, at gjøre et tilbakeblik.

Paa det tidspunkt at amtspartiet blev avløst, hadde kredsens et medlemsantal stort 256, et meget beskedent antal naar man vet, at vi i det aar ved stortingsvalget ved første valg mønstret 2369 stemmer og ved omvalget erobret kredsens som altid hadde været høires sikre borg. Det samlede antal stemmer ved dette valg som vort parti opnaadde, var 2902 mot høires 2549, og vi seiret saaledes med en overvegt av 353 stemmer.

De avgivne stemmer for vort partis kandidat ved første valg stillet sig saaledes: Borge 614, Torsnes 146, Kraakerøy 368 og Glemminge 1241, tilsammen 2369 stemmer.

Organisationsformen var mangelfuld og tilslutningen til vore partiforeninger var som allerede før nævnt meget liten, særlig set i betragtning av valgresultatet.

Fra 1913 overgik imidlertid Glemminge arbeiderparti til dannelsen av stedlig samorganisation med et medlemsantal av 265 mandlige og 75 kvindelige medlemmer, fordelt paa 3 kvindeforeninger, 2 fagforeninger samt den socialdemokratiske forening.

Indenfor Borge arbeiderparti arbeides der ogsaa for tiden paa at faa dannet en lignende samorganisation av bygdens forskjellige fag- og partiforeninger. Den nuværende organisationsform er bygget paa flere underavdelinger med et fælles hovedparti. For Torsnes og Kraakerøy arbeiderpartis vedkommende er der et fælles parti for hver kommune uten nogen underavdeling.

Samtlige 4 partier har siden 1908 deltatt med egne kandidater til kommunevalgene samt ogsaa ved de andre forskjellige valg. For tiden har partierne følgende antal representanter indvalgt i herredsstyrene:

Borge	arbeiderparti	9	av	20	representanter
Torsnes	do.	7	-	16	—
Kraakerøy	do.	6	-	16	—
Glemminge	do.	13	-	28	—

Tilsammen 35 av 80 representanter

Av forlikskommissærer har:

Borge	arbeiderparti	1	av	2
Kraakerøy	do.	2	-	2
Glemminge	do.	2	-	2

Tilsammen 5 av 6

Samtlige med suppleanter.

Likeledes har partierne opnaadd at indvælge flere av sine mænd i skolestyret, fattigstyret, ligningskommission og flere institutioner.

Det tok **uforholdsmæssig** lang tid til at faa konstituert vor kredsorganisation den væsentlige grund hertil var, at man ventet at faa meddelelse fra det fungerende styre for amtspartiet, angaaende den endelige avvikling av dettes forhold. Da det imidlertid var gaat over et aar, og der fremdeles intet resultat forelaa, blev der av Glemminge arbeiderparti i november 1913 valgt to mænd, Johan Pettersen og K. Johannessen, til at faa bragt orden i forholdene. Efter at disse hadde sammenkaldt møte av repræsentanter for de fire partier, som dannet kredsen, kunde konstituerende mote til valg av funktionærer samt vedtagelse av lover, allerede avholdes den 21. december. Organisationens navn blev besluttet at være *«Glemminge Valgkredsorganisation»*; som formand blev valgt K. Johannessen, Glemminge, og som kasserer Johs. Olsen Øby fra Borge. Det samlede medlemsantal var ved stiftelsen 521.

Aaret 1914 har i agitatorisk henseende været et stille aar. I Glemminge har man ved valg av forlikskommissærer opnaadd at gjenvælge begge kommissærer med suppleanter, samt suppleant for aastedskommissæren.

Paa Kraakerøy opnaadd man likeledes at faa valgt begge kommissærer, samt aastedskommissæren, tillikemed alle suppleanter for samme; men utover disse valg er det litet at kunde tilføie av politisk arbeide.

Paa flere av kredsstyrets møter har avviklingen av amtspartiets forhold været oppe til behandling.

For aarsmøtet foreligger der fra styret forslag om en endelig avgjørelse av disse forhold.

Ved indgangen til 1915 staar nu kredsen bedre organisert og langt kraftigere end nogen gang tidligere. Det er derfor at haape og grund til at tro, at naar vort parti her i kredsen, nar kunnet opnaa saa forholdsvis gode resultater, tiltrods for vor mangelfulde organisation, saa kan vi med godt mot og sikker paa seier gaa kampen imøte til anstundende stortingsvalg.

Medlemsantallet ved aarets begyndelse var 572.

K. Johannessen.
formand.

Hedemarkens amt.

(6 kredsorganisationer.) Beretning fra Søndre Østerdalens kreds ikke indsendt.

Solør arbeiderparti.

1914 har været et rolig aar for kredspartiet, da det ikke har været nogen valgkamp til at varme sindene. Den galskap, som drives ute i Europa, har ogsaa dæmpet den lyse tro. Tiltrods for dette har dog medlemsantallet holdt sig.

Et av de bedste minder fra «jubelaaret» har vi i det imponerende tog, som kjørtes over grænsen til det skandinaviske arbeiderstevne i Arvika i sommer. Fra Solør deltok ca. 300 i dette stevne. For anledningen anskaffedes et stort rødt silkeflag.

Bladspørsmålet har atter været behandlet. Vor kjære «Solungen» er sluttet at utkomme i egen skikkelse, men er slått sammen med «Glommendalen» til et fællesorgan for Solør, Vinger og Odalen og Kongsvinger under navn av «Glommendalens Socialdemokrat».

I kommunestyrene arbeider vore folk for de nærmeste krav. Frit skolemateriel er indført. Læsetiden utvides og kommunale komiteer arbeider med det vigtige spørsmål: Læger paa fast løn.

Aasnes kommune opfører iaar eget elektricitetsverk, der vil koste over en kvart million kroner. Flere av distriktets kommuner har under krisen drevet melhandel.

Foruten de i forrige beretning nævnte foreninger har ogsaa Hokaasen arbeiderlag, Vaaler arbeiderforening, Risberget arbeiderlag, Aasnes, Finskog arbeiderlag og Hof østre arbeiderlag egne lokaler.

Et stort tap for vort parti var det, at stortingsmand *Aug. Embretsen* avgik ved døden ved juletiden. Han vil mindes som den trofaste og utrættelige organisator for vort parti i de tider, da man samlet arbeiderne om socialismens fane under haan og foragt fra den graagule rase.

Ivar Færder,
formand.

Eidskog, Vinger og Odalens arbeiderparti.

I 1914 er der avholdt 2 repræsentantmøter. Partiet bestaar nu av 8 foreninger med tilsammen 250 medl.

Opstad arbeiderlag er indmeldt i partiet, Slaastadsæteren arb.-forening har jeg ikke faat beretning fra, saa jeg gaar ut fra, at denne forening er opløst.

En komite sammensat av repræsentanter fra Solør, og Eidskog, Vinger og Odalens arbeiderpartier, Kongsvinger arb.-forening og to repr. fra centralstyret, har arbeidet med at faa «Solungen» og «Glommendalen» til at slaa sig sammen til et partiorgan.

Deres arbeide lykkedes. Fællesorganets navn er «Glommendalens Social-Demokrat». Det utkommer paa Kongsvinger 6 gange i uken fra 1. januar 1915.

A. Brunsell,
sekretær.

Søndre Hedemarkens kredsparti.

I 1914 har der staat tilsluttet vort parti 19 foreninger. Derav er 4 kvindeforeninger og 3 ungdomslag. Desuten er 1 kvindeforening og et ungdomslag opløst. Det gjennemsnittlige medlemsantal i kredspartiet var 109 kvinder og 475 mænd; tils. 584.

Det viktigste arbeide inden foreningerne i aarets løp har gaat ut paa at styrke vort partiorgan «Demokraten». Dels har arbeidet

gaat ut paa at samle abonnenter paa bladet, dels har man lagt an paa at samle ind midler til et pressefond. Til dette øiemed er til dato indkommet kr. 1,450.00. Det bemerkes, at baade Hamar arbeiderparti og Søndre og Nordre Hedemarkens kredspartier er sammen om denne innsamling. Vi hadde ventet at naa et høiere beløp; men krisen og dyrtiden har nok hindret offervilligheten. Desuten mangler det nok adskillig paa, at arbeiderklassen er sig bevisst hvilken betydning en konkurransedygtig presse har i kampen mot overklassen. Endnu findes her desværre mangfoldige arbeiderfamilier som enten ingen avis har eller som holder et borgerblad. Av disse grunde maatte «Demokraten» fra at være dagblad innskærkes til at komme ut 3 gange ukentlig. Forhaapentlig vil denne tilbakegang ikke vare længe.

Forøvrig har aaret 1914 ikke bydd paa nogen styrkeprøve i form av valg. Det har været et aar «mellem slagene». Det aar som kommer vil nok bringe mere fart i bevægelsen. Den 27. okt. holdtes et møte av kommunale tillidsmænd for hele kredsens. Her enedes man om et mere fast samarbeide for socialdemokratiske reformer inden de 4 bygder Stange, Romedal, Vang og Løiten. Et 4-mandsraad i den retning blev valgt.

I aarets løp har været holdt en del vellykkede møter med foredrag.

A. Juland,
formand.

L. Julseth,
sekretær.

Nordre Hedemarkens kredsparti

hadde ved aarsskiftet f. a. 5 foreninger og noget over 100 medl. — I 1914 er indmeldt i partiet 1 forening, der før tilhørte arb.-dem., 1 kvindeforening, likesom der er stiftet en ny forening i tilslutning til partiet, der saaledes nu bestaar av 8 foreninger og et medlemsantal av ca. 250. Av ovennævnte 8 foreninger er dog en at betrakte som arbeidsudygtig, men vi haaper dette lar sig rette i nærmeste fremtid. Paa aarsmøtet ifjor besluttedes indført medlemsbøker, likesom kontingenten til kredspartiet forhøiedes med 5 øre pr. medl. fra 1. juli. Av foredrag har været holdt endel, væsentlig av lokale kræfter. — Som det fremgaar av ovenstaaende bemerkninger, kan vi da se tilbake paa ikke saa liten fremgang i aarets løp og vi glæder os over dette. Men her er sørgelig megen brakmark endnu, og for at kunne med fordel bearbeide denne, trænges midler og — kræfter. Begge disse ting lider vi mangel paa. Vort parti bestaar jo næsten utelukkende av kropsarbeidere. Det er slik her i Nordre Hedemarken at de, som har litt mere under hænderne end til morgendagen, de maa ikke befatte sig med socialisme. Vi har dog grund til se fremtiden imøte med de bedste forhaapninger. og vi haaper det ærede partistyre, naar leilighet gives, velvillig yder os sin bistand, for «her er sædejord nok».

H. S. Hagen,
sekretær.

Nordre Østerdalens arbeiderparti.

N. Østerdalens arbeiderparti tallet pr. 1/1 1915 19 foreninger med tilsammen 750 medlemmer. Det er en fremgang paa 80 medlemmer. Loge «*Uræd*», Hanestad stiftedes i februar med 13 medl., men virket kun i 2 kvartaler. Os *soc.dem. forening* stiftedes i mars med 18 medlemmer, men virket kun 1 kvartal. Loge «*Tønsetingen*» gik ind i 3. kvartal. Det er haap om at faa disse foreninger igang igjen. Dalsbygden grubearbeiderforening blev strøket ved aarets utgang grundet kontingentrestanser. Foldalens kvindeforening stiftedes i slutningen av aaret og er indmeldt i partiet fra 1. jan. 1915.

Partiet har formidlet 4 foredrag av advokat O. Dehli om kooperationen. Disse foredrag blev holdt i Øvre og Ytre Rendalen og blev bekostet av den kooperative landsforening.

Partiet har bekostet følgende foredrag:

Sven Skaardal,	3	foredrag i Os og Dalsbygden.
Hjalmar Waage,	2	» i Auna og Strømmen.
Johan Flod,	2	» paa Hanestad.
og Marta Tynæs	1	» sammensteds.

Andre foredragsholdere har været: Alfred Madsen, Alfred Nilsen. Kalvaa, Tranmæl, Buen o. fl. Ialt er avholdt 62 foredrag i hele kredsens.

Av ting som partiets kommunerepresentanter har gjennomført, kan nævnes:

Lilleelvedalen: kommunalt kraft- og lysanlæg, delvis frit skolemateriel.

Foldalen: utredning av spørsmålet om fri læge.

Herrederne Sollien og Engerdalen samt sognene Tolgen, Tyl-dalen og Brydalen ligger endnu «brak». Centralstyret har dog lovet 3 foredrag av A. Buen, derav 1 i Tolgen. Centralstyret har ogsaa bevilget 50 kr til agitation i Engerdalen; men det har endnu ikke lykkedes at skaffe en agitator som vil reise den lange vei for dette beløp.

Paul Glad,
formand.

Kristians amt.

(Se side 6 og 12 om arbeidet i amtet.)

Grua arbeiderforening.

Grua arbeiderforening har i 1914 gjort et meget godt frem-skridt. Vi har nemlig faat vort eget lokale, idet vi har kjøpt kred-sens brukte skolehus av herredstyret for kr. 2,100.00.

Foreningens medlemsantal var for aarets 3. første kv. 10 medl. I midten av 4. kv. fik foreningen leiet lokale til avholdelse av 2

medlemsfester, og paa disse fester meldte det sig 45 nye medlemmer ind, saa medlemsantallet ved aarets utgang var ca. 55.

Gudbrand Godli,
formand.

Buskeruds amt.

(4 kredsorganisationer.)

Hallingdal kredsparti.

Partiet har i 1914 gaat, om ikke raskt, saa dog sikkert og jevnt fremover. Av nye foreninger er Gol arbeiderforening kommet til. Som agitator har hr. Randolph Arnesen gjennomreist en del av kredsene og holdt ialt 3 foredrag. Likesaa har redaktør Vraa holdt et par foredrag.

Det er igangsat agitation for masseutbredelse av «Fremtiden», en agitationsmetode som har vist at bære gode frugter.

Partiet bestod ved utgangen av 1914 av 7 foreninger med til sammen 193 medlemmer.

Krøderen $3\frac{1}{2}$ 15.

For Hallingdals kredsparti
G. Dybendahl.

Buskerud kredsparti.

Buskeruds kreds blev dannet den 23. juni 1912 paa fællesmøte i Drammen av de foreninger i kredsene som tidligere var indmeldt i Buskeruds amtparti. Kredsene kunde imidlertid ikke helt organisationsmessig anerkjendes forinden forholdet med amtpartiet var ordnet. Dette først fra 1. januar 1914, da amtpartiets midler fordeltes mellem kredsene, som ogsaa dermed var helt løst fra «Buskeruds amtparti». Den 8. mars 1914 holdtes det første ordentlige møte i Drammen av utsendinger fra de tilsluttede foreninger hvor love vedtokes for kredsene, som likeledes besluttet indmeldt i «Det norske arbeiderparti». Det viste sig imidlertid at det endda ikke skulde gaa saa glat med at faa ordnet kredsens forhold til «Det norske arbeiderparti», idet de tilsluttede foreninger gjorde vanskeligheter m. h. t. indbetalingen av kontingenten, som av centralstyret forlangtes indbetalt fra 1. juli 1913 at regne. — Saken er nu endelig bragt i orden.

Johs. Haglund,
formand.

Numedals kreds arbeiderparti.

Partiet bestaar av 12 foreninger med 416 medl., derav 41 kvinder og 375 mænd, en økning fra 1913 med 20 medlemmer.

Desuten er der i oktober stiftet 1 ny forening i Efteløt, Ytre Sandsvær, der indmeldes i kredspartiet fra 1. 15.

Der er i de enkelte foreninger avholdt flere politiske foredrag i agitationsøiemed, og partiets presseorgan «Fremtiden» har vunnet en øket utbredelse i kredse, hvor der tidligere var faa abonnenter.

Endnu har kredspartiet kun foreninger i Ø. Eker og begge Sandværbygderne, mens den ca. 200 km. lange Numedal er uten organisation, og kredspartiet vil derfor i løpet av forsommeren 1915 sette al kraft ind paa at faa stiftet forening i hvert herred opover dalen. Kredsens foreninger arbeider sig jevnt fremover, dog er der særlige vanskeligheter tilstede for Sandsvær, idet man mangler egne lokaler.

Karl Olsen,
formand.

Hans Dramdahl,
sekretær.

Ringerike kreds arbeiderparti.

Vor organisation har nu avdelinger i alle herreder inden kredsens, men endnu staar noget tilbake, som vi har vor opmerksomhet rettet paa. Sterkest staar organisationen paa Modum hvor vore avdelinger utgjør næsten $\frac{2}{3}$ av kredspartiets medlemstal. Vi har kvindene med os i valg, men ikke inden organisationen Paa Modum har socialdemokratiet (i forhold til sin styrke: 16 av 32 herredstyremedlemmer) utført et stort arbeide, ja saa stort, at denne bygd kan staa som mønster for de øvrige herreder inden kredsens.

Frit skolemateriel. Fri skoletandpleie. Læger paa fast løn. Fri specialistbehandling, frit sykehus og hospitalsophold er gjennomført og i fuld virksomhet paa Modum. Men for at naa saa langt, har det kostet vore partifæller meget arbeide. Mest arbeide har lægesaken kostet os, da vi foruten 16 motstandere i herredstyret, har hat lægeforeningen at kjæmpe med. Til læger paa fast løn har Modum herredstyre bevilget kr. 31,700.00. De reaktionære kræfter, som forsøkte alle midler for at hindre reformens gjennomførelse, indanket saken til departementets avgjørelse. Departementet erklærte, at det intet hadde at bemerke til Modum herredstyres beslutning om bevilgningen til læger paa fast gage. Saa var lægelønningerne i orden. Til de 4 lægeposter meldte sig 14 ansøkere, men efter press fra lægeforeningen vovet de fleste (paa forespørsel) ikke at motta stillingene.

Herredstyret ansatte 4 læger, som paa forhaand skriftlig hadde erklært sig villige til at motta lægeposterne *trods lægeforeningens motstand*, nemlig: i Aamot-distriktet Bugge-Asperheim, Gjeithus Sofus Jørgensen, Vikersund Th. Skartum og i Sysledistriktet H. Haavik. Herredstyrets høire stemte paa læger, der paa forhaand hadde erklæret, at de efter lægeforeningens paalæg, *ikke kunne motta lægestillingene*.

Modum kommune har ved vore partifællers medvirkning for kr. 184,000.00 kjøpt gaarden Brevik, som agtes utparcellert til arbeiderbruk.

Anton Arnesen,
formand.

Jarlsberg og Larviks amt.

(3 kredsorganisasjoner inkl. Sandefjord og Sandeherred.)
Beretning fra Sandeherred ikke innsendt.

Skoger kreds.

Som arbeidet var bedst igang, kom krisen og øvet sin lam-mende indflydelse paa alt og alle. — Foruten aarsmøtet 8. mars har styret holdt 4 møter. Av saker som har været behandlet kan næv-nes: Utsendelse av oprop til partifæller, veiledning med valg av skattetabel samt hvad der kan gjøres for at skaffe partipressen igang.

Antallet av foreninger er som før, men medlemstallet har gaat frem i en del.

Enkelte før indsovnede foreninger har man nu godt haap om at faa liv i igjen; men i Strømmen og Svelvik er det dødt som før.

Vore smaa kommune-fraksjoner arbeider godt. Særlig vinder saken sykepleien i beskatningen stadig større tilslutning.

Ludolf Weltzin,
formand.

Nøterø soc.-dem. forening.

Der er i aarets løp avholdt 3 styremøter og 2 medlemsmøter.

Medlemsantallet var ved aarets begyndelse 46, men er ved aarets utgang gaat ned til 24, altsaa en nedgang paa 22 medlemmer, der samtlige er strøket paa grund av restanse av kontingenten.

Foreningens arbeide utad har paa grund av de økonomiske vanskeligheter ikke kunnet opvise noget som helst positivt resultat.

O. C. Johansen,
formand.

A. Karlsen,
sekretær.

Brunla kreds arbeiderparti.

Man tillater sig at fremsende følgende beretning om virksom-heten i 1914.

Der har været avholdt to møter i kredspartiet, og har virk-somheten forøvrig indskrænket sig til arbeide i de lokale foreninger og dannelse av nye saadanne. Hedrums arbeiderparti er stiftet og tilsluttet kredsens. Medlemsantallet i kredsens er 62. Noget stort arbeide i kommunestyret kan partiet selvsagt ikke præstere, da vi endda er numerisk underlegne. Man skal tillade sig at henstille til det ærede centralstyre at stille sig velvilligst mulig likeoverfor Brunla kreds med hensyn til foredragsholdere i indeværende aar. Ved ihærdig arbeide skal det sikkert lykkes at sætte litt mere rød politisk farve ogsaa paa vor kreds.

I formand S. Baardsens fravær

Martin N. Østby.

Bratsberg amt.

(3 kredsorganisasjoner.) Gjerpens kreds er først i 1915 bragt i organisationsmæssig orden.

Vest Telemarkens kredsparti.

Kredspartiet bestod ved aarets utgang av samme antal medlemmer i de samme foreninger. I aarets løp er avholdt følgende foredrag: et i Ytre Vinje av kirkesanger K. Sakkrisen, et i Eidsborg av Th. Løkslid.

De partiavdelinger som har arbeidet bedst er Laardal, Vraadal og Fjaagesund. Disse har hvert sit kooperative indkjøpslag og den førstnævnte sit Folkets hus. De som utrættelig agiterer for socialismen her i kredsen er T. Tempelen, dr. Bratsberg, O. Smedslid og Aslak Selstø.

Olav Asbjørnsen,
formand.

Øst Telemarkens kredsforening

bestaar fortiden av 14 foreninger med et samlet medlemsantal av 900.

Som nye foreninger er tilkommet i aarets løp: Seljord arbeider- og jordbrukslag samt Rjukans socialdemokratiske ungdomslag.

Der har i aarets løp været avholdt 3 styremøter samt et aarsmøte.

Efter amtspartiets opløsning har kredsforeningens arbeide væsentlig været at bringe orden i organisationens forholde.

J. Eikefjord,
formand.

Nedenes amt.

Amtsparti med byerne Arendal, Lillesand og Tvedestrand, og med undtagelse av Sæterdalens kreds der er org. særskilt.

Nedenes amts arbeiderparti.

I det nu forløpne aar har været avholdt 10 styremøter og 1 repræsentantmøte. Dette møte avholdtes i Tvedestrand, hvortil var fremmøtt 33 repræsentanter fra 19 foreninger.

Der har ogsaa været avholdt et *kommunalmøte*, hvortil partiets samtlige kommunerepræsentanter var indbudne. Møtet, der avholdtes i Arendal, var efter forholdene godt besøkt.

Der behandledes 4 saker, nemlig:

1. Taktik og arbeidsmaate.
2. Skattespørsmålet.
3. Skolespørsmålet.
4. Kommunens overtagelse av naturherligheterne.

Arbeidet dette aar har dreiet sig om agitationen. Foreningsantallet er det samme som ved aarets begyndelse, idet 2 nye foreninger er tilmeldt, mens 2 er avgaat.

Der har været avholdt 1 stevne, som var besøkt av ca. 800 mennesker. Der skulde være avholdt flere saadanne, men maatte de indstilles paa grund av den indtrufne krise.

Partiets organ «Tiden» staar paa samme standpunkt omtrent, litt fremgang kan der kanske spores, men det arbeider under saa vanskelige forhold, at nogen større fremgang neppe kan ventes, førend at disse blir ordnet og «Tiden» faar sit eget trykkeri og stevner mot maalet «dagblad».

Som agitatorer har virket de samme som i 1913. Dog skal av fremmede talere nævnes redaktør Solberg og Randolph Arnesen, den sidste ogsaa om Kooperationen.

Arbeidet har kanskje gaat litt smaat, men det gaar dog den rette vei, og vi faar haape paa en god fremgang for vort parti i det kommende aar. Et socialistisk flertal i det norske storting ved aarets valg, maa være vort maal.

G. Norli,
sekretær.

Sæterdalens kredsparti.

Arbeiderpartiet har hat et godt aar i 1914, idet der er indmeldt 2 nye foreninger, nemlig Aaraksbø med 37 medl. og Evje socialdemokratiske ungdomslag med 30 medl., begge disse er stiftet efter foredrag av red.sekretær Øisang. Ingen forening er utmeldt og medlemsantallet er gaat op fra 122 ved aarets begyndelse til 249 (derav 9 kvinder) den 1. jan. 1915. Arbeidet inden de enkelte foreninger har været upaaklagelig og isærdeleshet kan nævnes, at Evje nikkerverk- og grubearbeiderforening har faat gennemført bl. a. 100 % tillæg for høitidsarbeide (jul, nytaar, paaske og pinse) og sommerferie med fuld løn i 3 dage efter 1 aars og i 7 dage efter 2 aars arbeide i selskapets tjeneste.

Inden det kommunale arbeide kan nævnes, at i Aardal har partiet faat gennemført kommunegaranti for elektrisk kraftoverføring fra Sæterdalens sanatorieanlæg gjennom Aardal sogn til Byglandsfjord jernbanestation. I Evje og Hornnes er nedsat en fælleskomite til utredning av sykepleien i beskatningen, efter initiativ av Hornnes arbeiderparti.

Angaaende agitation har redaktør Solberg holdt et foredrag paa Evje og red.sekretær Ole Øisang har hat to foredragsreiser opover dalen og holdt foredrag paa forskjellige steder.

Her paa Sørlandet i almindelighet og i Sæterdalens kreds i særdeleshet ligger vi betydelig tilbake i agitation paa grund av manglende midler. Man faar gjerne det indtryk, at Sørlandet er stedmoderlig behandlet av centralstyret, naar det er spørsmaal om agitation. Her maa vi klare os bedst vi kan, foruten tilreisende agitatorer og likesaa bidrag til stedlige agitatorer. Her er for tiden en udmerket jordbund for socialismen paa grund av de store byrder som nøitralitetsvernet er blit paalagt folk i almindelighet, saa nu

har vi følt militarismen paa nært hold. Hadde vi nu gode agitatorer eller kapital til at drive det med stedlige kræfter, saa kan man være overbevist om, at høstens valg skulde bli en stor overraskelse.

A. S. Leween.

Stavanger amt.

(Amtspartiet oppløst fra 1. juli 1914. Kredspartier under organisation.)

Stavanger amts arbeiderparti.

Der har siden aarets begyndelse været avholdt 14 offentlige møter med foredrag, 8 bestyrelsesmøter, et kommunalmøte, et aarsmøte samt et fællesmøte med repræsentanter fra Stavanger arbeiderparti.

Der staar nu ved amtspartiets oppløsning 14 foreninger tilsluttet partiet med et medlemstal av 600.

I februar fik vi av centralstyret et beløp av 150 kr. til agitation. Dette beløp er da i tilknytning til de midler, som amtspartiet har kunnet avstaa, anvendt til agitation i amtet.

I februar holdt Albert Jensen foredrag i Egersund, og ved paasketider holdt Gudmund Aase og P. Knudsen hver to foredrag paa Moi og Eik. Videre holdt hr. Egede-Nissen et udmerket godt besøkt møte paa Nærbø i slutten av mai, og redaktør Li holdt et foredrag for fuldt hus i Egersund under fayancefabrikstreiken i januar. Amtspartiet tok ogsaa initiativet til at sende en opfordring til foreningerne om at støtte de streikende arbeidere paa fayancefabrikken i Egersund, som resulterte i, at der indkom adskillige beløp der blev benyttet til de arbeidsledige under streiken.

I paasken holdt amtspartiet sit andet kommunalmøte i Stavanger. Dette møte blev overmaade vellykket. Der møtte ca. 100 deltagere fra de forskjellige steder i amtet fra Egersund til Haugesund. Som dagsorden var opstillet følgende saker: skolesaken, veiholdet i beskatningen, elektricitetssaken i amtet og taktikspørsmålet. Disse spørsmåal blev indledet av følgende: stortingsmand Gjøstein, Svend S. Haaland, Gudmund Aase, T. Fjermestad og redaktør Carl Westerland. Der var stor interesse, livlige diskussioner og flere resolusjoner blev vedtat.

Paa aarsmøtet den 14. juni d. a. blev amtspartiet besluttet oppløst, og kredsorganisationer dannet.

Der blev nedsat en komite, hvis formand blev hr. Ole Knudsen, Stavanger, til at organisere kredspartierne, og utgifterne hermed blev besluttet at skulde utredes av amtspartiets kasse. Dette arbeide har hr. Ole Knudsen utført med megen dygtighet. Det viste sig nødvendig at sende Knudsen ogsaa til Kopervik for at faa kredsparti stiftet i Karmøens kreds. Videre fik Knudsen i opdrag av amtspartiet at holde en del foredrag i amtets nordre del, og forsøke at stifte en del foreninger der, hvor vi ikke før hadde nogen partiorganisation. Knudsen holdt da foredrag paa følgende steder: Haa-

land, Hillevaag, Kvitsøy, Kopervik og Karmøen (Skudesnæs) ialt 6 foredrag med det resultat, at han fik stiftet 3 foreninger, nemlig Hillevaag soc.-dem. forening, Kvitsøy soc.-dem. forening og Skudesnæs soc.-dem. forening med et samlet medlemstal av ca. 50. Da amtspartiet hadde planlagt en agitation i Hjelmeland, men denne ikke var utført, da kredspartierne avholdt repræsentantskapsmøte, blev der paa dette møte besluttet, at denne agitation skulde utføres av Knudsen, som for amtspartiets regning skulde reise til Hjelmeland og omegn og søke stiftet en eller flere foreninger, saa vi derved kunne faa Ryfylke kredsparti ogsaa stiftet. Hittil er organisert Egersund og Sogndals kredsparti, Jæderens kredsparti, Hesbø og Hafrsfjords kredsparti og Karmøens kredsparti. Naar *Ryfylke kredsparti* er dannet, hvilket, som ovenfor er nævnt, er overdrat repræsentantskapet, er der kredspartier i samtlige kredse i amtet, hvilket har været amtspartiets plan før dette nedla sit mandat.

Efter at alle utgifter med dannelsen av kredspartierne og den sidste agitation var klarert, stod amtspartiets kasse med en kontant beholdning av kr. 40.00, der blir at overdra formanden i repræsentantskapet, hr. Gudmund Aase, Høiland. Hermed har amtspartiet nedlagt sit mandat, og ønsker vi de nye organisationer al lykke og fremgang i sit arbeide.

P. Chr. Knudsen,
formand.

O. G. Østebø,
sekretær.

Romsdals amt.

(1 organisert kredsparti samt en partiforening, Valsøfjord.)

Romsdals kredsparti.

Ser man hen til partiernes vekst viser det sig, at valgaarene i saa maate er de gunstigste.

At det aar som gik ikke har skaffet kredsen nogen ny forening er derfor forsaavidt ingen skuffelse. Men her har været drevet endel agitation.

Saaledes har Gryttens forening hat besøk av Kalvaa og Alfred Nilsen under deres arbeide blandt anlægsarbeiderne. Randolph Arnesen har holdt flere foredrag i kredsen. Oksvik har ogsaa iblandt benyttet søndagen til agitationsture til steder nær Molde. Endelig holdt Tranmæl foredrag paa Vestnes og Veblungsnes i december.

Arbeidet har øket sympatien for vor sak i betraktelig grad og fordommens taake svinder mer og mer. Kredsen imøteser valgaaret med tillid. Flere foreninger er under opseiling.

J. Fosse.

Søndre Trondhjems amt.

(Amtsparti.)

Uttrøndelagens arbeiderparti.

Uttrøndelagens arbeiderparti har i 1914 lagt hovedvegten paa at oparbeide interessen og forstaaelsen for socialismen og organisationen i de distrikter, som hittil har ligget tilbake.

Saaledes foretok Svend L. Skaardal i begyndelsen av aaret en agitationsreise i Ytre Fosen med bistand av midler bevilget av landsorganisationens agitationsfond for fiskere og landarbeidere.

Senere har Peder P. Moe foretat to reiser paa Hitra og Frøia i Ytre Fosen.

Tilsammenlagt utgjør disse agitationsturneer et tidsrum av ca. 5 uker.

Da det imidlertid er en meget vanskelig agitationsmark derute, har man endnu ikke opnaadd at faa dannet nogen partiavdeling; men jordbunden er forberedt. Nu i februar skal Olav Oksvik foreta en agitationsreise under vinterfisket.

Fra 20. mai til 1. juni foretok Skaardal en agitationsreise langs Dovrebaneanlægget og holdt ialt 16 foredrag. Desuten har han holdt en række foredrag i Indre Fosen i Guldalen og paa andre steder i amtet. Stortingsmand Buen og Martin Tranmæl har ogsaa holdt en hel del foredrag.

Endvidere har stortingsmand Finstad, K. O. Tornæs, Ole O. Fremo, Reinert Torgeirsen, O. Eidem og A. Kalvaa holdt foredrag efter initiativ av amtspartiet.

I aarets løp er holdt flere større stevner. Det mest kjendte og betydningsfulde var grænsestevnet i Meraker 21. juni som man sammen med Indtrøndelagens og Trondhjems arbeiderpartier deltok i arrangementet av.

Dertil kommer stevner i Klæbu, paa Høilandet, i Meldalen og i Hevne. De var alle godt besøkt og meget vellykket.

Amtspartiet hadde pr. 1/1 1914 57 tilsluttede foreninger med 2360 medlemmer.

I aarets løp er indmeldt 2 nye avdelinger, Toset jernbanearbeiderforening med 33 medlemmer og Børseskogns arbeiderlag med 16 medlemmer.

Da imidlertid 3 av de tilsluttede fagforeninger har besluttet at melde sig ut av partiet er medlemsantallet i aaret gaat betydelig ned, saaiedes, at det pr. 1. januar i aar kun utgjør 1,864 i 56 avdelinger.

For den ene av de ovennævnte fagforeninger er utmeldelsen begrundet i foreløbig stans i bedriften (Kjøli grubearbeiderforening); saasnart driften gjenoptas vil foreningen bli indmeldt paany. De øvrige to avdelinger, nemlig Ranheim arbeidsmandsforening og Løkken grubearbeiderforening, har begrundet utmeldelsen med at medlemmerne agtet at melde sig ind i de paa de respektive steder værende politiske foreninger. Utmeldelserne medfører en nedgang i medlemstallet av mellem 5—600.

Amtspartiet har tat skridt til at bringe medlemsantallet op igjen, enten ved at faa avdelingerne indmeldt paany eller ved at faa de enkelte medlemmer tilsluttet de politiske avdelinger.

Uttrøndelagens arbeiderparti 3. februar 1915.

Paa forretningsutvalgets vegne

Gunnar Kvaal.

Nordre Trondhjems amt.

(Amtsparti med undtagelse av *Namdalens* kreds
der er org. særskildt.)

Indtrøndelagens arbeiderparti.

Interessen iaar har for en stor del været knyttet til stevnerne.

Foruten det store grænsestevne som holdtes i Meraker, og som var besøkt av ca. 7,000 nordmænd og svensker, er der avholdt endel lokale stevner, et paa *Røra*, et paa *Snaasen*, et paa *Høilandet* og et paa *Namdalseidet*.

Et stevne som skuldes holdes i Aasen maatte avlyses grundet krisen.

Paa disse stevner er holdt foredrag av redaktør Tranmæl, stortingsmand Buen, assessor Hazeland, Petter Nilssen, redaktør Sundblad, sekretær Strøm, red. Ture Nermann, red. Kruse, sekretær Kalvaa, red. K. H. Jensen, Herman Andreassen, K. O. Thornes, lærer Berre og P. M. Scheflo. Desuten er holdt en hel del foredrag saavel av lærer Sjem som av en flerhet av de ovenfor nævnte herrer. Likesom overlærer Ribsskog holdt foredrag paa kommunalmøtet i Værdalen.

Forøvrigt har en flerhet av de engere foreninger selv bekostet en del foredrag. Flere av disse er holdt av partiets formand Chr. Nevermo og telegrafist Bakken. Partiet, som ved aarets begyndelse bestod av 28 foreninger, bestaar nu av 33. De nye foreninger, som er kommet med er Markobygdens arb.lag, Tranes bruks fagforening med 90 mand, Lekvikens arb.lag, Værrans arb.lag og Horsnes arb.lag. Disse er indmeldt fra 1/1 1915.

Desuten er stiftet en fagforening av skomakerne i Stenkjær, som er tilsluttet gjennom Stenkjær arb. parti.

Medlemstallet, som ved aarets begyndelse var 753, er ved aarets utløp 850.

Det kan tilsyneladende se ut, som om ikke agitation gaar videre raskt frem gjennom det brede trøndelagen, men til vor undskyldning saa falder agitationen uforholdsmæssig kostbar. Selv i 1. og 2 valgkreds, som kun har ca. 50 kilometers vei op til de yterst liggende distrikter fra jernbane og dampskib, saa er det til gjengjeld saa bakvendt og besværligt, naar agitation skal føres paa nordre side Trondhjemsfjorden. For at tilbakelægge 1—2—3 mil er det aldeles uraad paa vintertid at gjøre dette paa mindre end 3—4 dage.

Skal man da videre op gjennom 3. valgkreds forskjellige bygde-
Arbeiderpartiet 5

lag, hvor veilængden regnet fra Stenkjær til Namdalseidet ca. 50 km., til Gjersviken ca. 175 km., til Sørli, 182 km., til Høilandet 207 km., saa ser man, at veien blir lang, og at veilængderne sluker uforholdmæssig av pengemidlerne, men kan man efter omstændighetene ha grund til at være fornøiet, og ta fat paa arbeidet i det nye aar i haap om bedre resultater. Her er endnu meget brakmark, som maa bearbeides, og som det løner sig at bearbeide, naar bare arbeidskraften og særlig økonomien tillader det.

Chr. Nevermo,
formand.

O. J. Vikan,
forretningsfører.

Namdalens kredsparti.

Kredspartiet bestaar nu av 5 partiforeninger med et samlet medlemsantal paa 402, nemlig 330 mænd og 72 kvinder. Kredspartiet har avholdt 1 arbeiderstevne paa Rørvik med talere fra Trondhjem. Stevnet var vellykket.

Arbeidet i organisationen forøvrig gaar noksaa godt, og vi haaper, at i det aar som kommer, maa fremgangen bli større, særlig fra distrikterne.

I kommunestyrene er vi repræsentert med 7 paa Namsos, 3 i i Klingen, 2 i Vemundvik og 3 i Kolvereid, desuten har arbeiderpartiet i Namsos besat begge forlikskommisærpladser.

Wilh. Jacobsen,
formand.

Johs. Solberg,
forretningsfører.

Nordlands amt.

(5 organiserte kredsorganisationer.) Beretning fra Søndre Saltens kreds ikke indsendt.

Søndre Helgelands kredsparti.

Inden kredsen er i forrige aar utført en efter omstændighetene god agitation. Stortingsmand Gausdal har holdt flere foredrag, likesaa redaktør Alfred Madsen. Der er stiftet 3 nye foreninger. Kredspartiet bestaar nu av 6 foreninger inden disse er der ogsaa foretat indsamlinger av midler til oprettelse av et selvstændig agitationsfond, der kun tænkes anvendt til dette øiemed. Det er ved partiforeningerne utført ikke liten agitation og gjort skridt til dannelselse av flere kooperative foreninger, men som paa grund av krisen, foreløbig ikke er kommet i virksomhet.

Cornelius Enge.

Nordre Helgelands arbeiderparti.

Kredspartiet bestaar for tiden av 8 foreninger. Ingen forening er opløst. Et kredsstyremøte og et ekstraordinært kredsømte

har været avholdt. Det vigtigste indre anliggende partiet har beskæftiget sig med er pressespørsmålet. Partiets virksomhet har forøvrig været endel lammet av krisesituationen. Der var saaledes utpaa eftersommeren planlagt agitationsarbeide, som skulde omfatte hele valgkredsen, og bidrag hertil var stillet os i utsigt av centralstyret, men da Europakrigen brød ut, skapte den saadan forvirring paa alle hold ogsaa her, at man fandt det bedst foreløbig at indstille. Enkelte partiavdelinger har dog tildels utfoldet et livlig agitationsarbeide. Den 7 december indsendte kredspartiets formand ansøgning til centralstyret om bidrag til agitation i fiskeværerne paa Nordre Helgeland. Saadant bidrag er nu erholdt, og redaktør Carlsen fra Narvik skal utføre agitationen. Her er mange bygder inden kredsen endnu, hvori partiavdelinger nok kunde stiftes. Der vil ogsaa litt efter hvert bli gjort forsøk herpaa. Men agitationen er tungvindt og dyr grundet store avstande, og kredspartiets pengemidler meget beskedne. Jordbunden for socialismen er dog meget god. Kraftig og maalbevisst agitation — og Nord-Norge vilde lyse rødt! Det bør landspartiet ha sin opmerksomhet henvendt paa. Av reisende agitatorer har flere besøkt kredsen. De besøker i midlertid næsten utelukkende kun Mo i Ranen, mens Korgen og Hemnesberget i Ranen næsten aldrig faar et foredrag av en forbireisende agitator. Likedan pleier det ogsaa være for Mosjøens vedkommende.

Knut Petersen Øverler.
formand.

Nordre Saltens kredsparti.

Kredspartiet hadde ved aarets utgang to foreninger med tilsammen 69 medlemmer. Vi avholdt for første gang mai-demonstration paa Ankenes, med deltagelse av Ankenes soc.-dem. forening og Ankenes soc.-dem. ungdomslag. Agitation inden kredsen var været drevet av redaktør Waldemar Carlsen, Narvik, som har holdt 23 foredrag. Der er god fremgang i kredsen. Siden nytaar er der tilmeldt kredspartiets fem nye foreninger og et ungdomslag, og der er stiftet 6 foreninger, som endnu ikke er indmeldt. Vi haaper derfor, at arbeiderpartiet ogsaa i aar husker paa os med et agitationsbidrag, for det er et tungvindt terræng vi har at arbeide i.

Ankenes 23/1 1915.

A. Birkestrand.

Vesteraalens kredsparti.

Partiet bestaar av 5 foreninger med tilsammen 107 medlemmer, hvorav 101 mænd og 6 kvinder.

Partiets aarsmøte avholdtes den 22. og 23. august 1914, paa Bøstrand, Bø i Vesteraalen, hvortil var fremmøtt 15 repræsentanter, samt kredsstyret.

Som kredsstyre valgtes:

Formand: J. D. Hammer (gjenvalg),
næstformand: Ole G. Aanjesen —>—
kasserer: Daniel Pedersen —<—
sekretær: Emil Mikalsen —<—
styremedlem: Edv. Fritzvold (ny).

Aaarsberetning og regnskap godkjendtes enstemmig.

Søndag den 26. juli 1914 arrangerte partiet et større arbeiderstevne paa Sortland, med Tranmæl som hovedtaler. En masse mennesker fra hele Vesteraalen, samt tilliggende distrikter som Harstad, Narvik og Lofoten var fremmøtt. Stevnet var i alle maater vellykket. Centralstyret bevilget til Tranmæls reise kr. 50.00.

Som agitator i kredsens forøvrigt har redaktør Waldemar Carlsen, Narvik virket med nogle foredrag. Likesom partiets formand Hammer har holdt ca. 25 foredrag paa forskjellige steder. Partiets stilling politisk maa ansees som mere betryggende end før, dertil har den krise, som vi nu gjernemlever, mægtig bidrat. Partiets finansielle stilling er kanske mindre bra. Regnskapet paa aarsmøtet viste en indtægt av kr. 589.00 og en utgift av kr. 556.19. Den 27. december besluttedes at dele Sortlands foreninger, og som nu er gjort, vi har nu en Lelands so-dem. forening med 26 medlemmer hvorav 2 kvinder, formand: lærer Olav Bø, *Maurnes* i Vesteraalen, likesom der paa Kvitnes er stiftet en forening med ca. 80 medlemmer, som fra nytaar 1915 vil bli indmeldt i partiet. Formand O. A. Hagen, Hemnestrand, *Kvitnes* i V.aalen.

Sortland i januar 1915.

J. D. Hammer,
kredsformand.

Tromsø amt.

Et organisert kredsparti. Tromsø amtsparti bestaaende av Senjen og Tromsøsundets kredser er opløst.

Trondenes kreds.

Aaret 1914 var i høi grad ugunstigt for agitationen for vort parti her i kredsens. Det er fra midtsommers og utover resten av aaret at folk er hjemme, saa man kan vente at naa nogen; men i hele den tid laa krisen som en mare over alles sind. Litt agitationsarbeide er dog utført i og omkring de lokale partiforeninger, der i medlemsantal er gaat betydelig frem.

Der er avholdt 1 møte i kredsforeningen, nemlig i Harstad den 15. december. Paa møtet blev der valgt nyt styre efter kredsforeningens nye — i 1913 vedtagne love. Valgt blev:

Gdbr. og fisker Henrik Pedersen, Kjønnå, Trondenes.
—>— Kr. Hansen, Medkile, Trondenes.

Smed Carlsen, Harstad.

Gdbr. og fisker Martin Grøsnes, Ibbestad.

Maler B. Schwer, Ibbestad.

Gdbr. Jon Eliassen, Aa, Lavanger.
Anlægsarb. Jørgen Antonsen Rotvik, Salangen.
Sogneprest Kr. Tønder, Salangen.

Til formand gjenvalgtes sogneprest Tønder. Til næstformand valgtes smed Carlsen og til kasserer Jørgen Rotvik.

Det som trænges her er en effektiv agitation ved foredrag og gjennom pressen. Centralstyret bør stille sig mest mulig imøtekomende overfor krav om foredragsholdere.

Kr. Tønder,
formand.

Finmarkens amt.

Under beretningens trykning er *Øst-Finmarkens kredsparti* ifærd med at ordne sit forhold til partiet.

Fra byorganisationerne.

Aalesunds arbeiderparti.

Der har været avholdt 17 styremøter, 3 generalforsamlinger, 1 repræsentantmøde og 1 medlemsmøde.

1. maidemonstrationen var efter forholdene særdeles vellykket. Sverre Krogh holdt talen for dagen.

Bladet «Socialisten», som partiet begyndte udgivelsen av foran kommunevalget 1913, maatte indstilles efter $\frac{3}{4}$ aars virksomhet. Grunden hertil maa sies at være, at det var stiftet paa altfor løst grundlag, saa man ikke kunde ansætte hverken redaktør eller ekspeditør, og det derfor var tungvindt at arbejde med. Og da det kun var ukeblad og dertil litet i format, fik det ikke den tilslutning det trængte. Tanken om blad er dermed ikke nedlagt, idet det er meningen at samle penger til et fond for næste gang at bygge paa solidere grund.

Agitationen.

Der har i det hele været avholdt 10 offentlige agitationsmøter, som alle har hat utmerket tilslutning. Disse møter har været arrangeret i samarbeide, dels av partiet og dels av social-demokratisk ungdomslag. Av foredragsholdere kan nævnes: *Sverre Krogh, L. Sæbo, Alfred Madsen og Martin Tranmæl.*

Kommunearbeidet.

Ved valget 1913 forøket partiet sit repræsentantantal i kommunestyret fra 9 til 10. Av fraktionens beretning fremgaar, at man særlig har arbeidet for løsning av boligsaken ved kommunal byggevirkomhet. Det har ogsaa lyktes at knæsette princippet, idet der er besluttet at bygge 2 boliger efter forslag av vore repræsentanter, likesom der vil bli vedtat indkjøp av større tomtearealer.

Av partiets programposter forøvrig er gjennomført frit skolematriel, som dog kun er vedtat at gjælde for iaar og vedtat av hensyn til krisen og de daarlige tider. Men det kan sikkert antages som gjældende ogsaa for fremtiden.

Elektricitetsverket som tidligere har været i privat eie, er i forløpne aar indkjøpt av kommunen. I den komite som forberedte denne sak, var partiets repræsentant hr. E. Røsvik formand.

Smughandelsloven er ogsaa gjort gjældende for Aalesund fra 1. januar 1915.

Endvidere har vore repræsentanter arbeidet for forandring av ligningsreglerne med sigte paa en lettelse for de smaa skatteydere; men forslag herom er blit nedstemt.

Partiet har i aaret ikke forøket sit medlemsantal; men da Den social-demokratiske forening som har været ute av virksomhet en stund, nu tænkes gjenoptat, vil vi snart kunde melde om økning av medlemsantallet.

Harald Skudvig,
p. t. formand.

Bergens arbeiderparti.

Bergens arbeiderparti har i 1914 været tilsluttet av 40 foreninger med tilsammen 2800 medlemmer mot 38 foreninger med 2400 medlemmer forrige aar. Forøkelsen i aaret utgjør 2 foreninger og 400 medlemmer.

1. maidemonstrationstoget talte ca. 4000 deltagere og var det største hittil. Hr. stortingsmand Finstad holdt talen for dagen. I toget bares demonstrationsmerker mot voldgiftsloven og militarismen, samt et som krævet forbud mot natarbeide i industrielle bedrifter. Om formiddagen holdtes friluftskoncert samt festlig tilstelning for skolebarn. Om aftenen efter togets oppløsning avholdtes partifest.

Styret har foranlediget sammenkaldt møter til behandling av spørsmålet om opprettelse av faglig samorganisation, og er saadan besluttet opprettet og traadt i virksomhet fra nytaar, samt møte til behandling av voldgiftsloven i forbindelse med den til behandling av samme sammenkaldte ekstraordinære landskongres.

I anledning regjeringens forordning av 25. september med forbud mot antimilitaristisk agitation, avholdtes protestmøte besøkt av ca. 1500 mennesker. Efter foredrag av hr. Ole O. Lian vedtoges protestresolution. I forening med fagforbundenes stedlige styrever har været avholdt endel faglige og politiske agitationsmøter med foredrag av hr. Ole O. Lian.

Bystyregruppen.

I anledning den i begyndelsen av aaret bebudede lockout vedtok bystyret efter forslag av gruppen at «henstille til magistrat og formandskap at søke motvirket de skadelige følger av en eventuel arbeidsstans, og overveie hvilke foranstaltninger kommunen i den anledning bør træffe».

Der er fattet beslutning om og git bevilgning til opførelse av kommunale boliger til et samlet beløp av ca. 500,000 kr. Husene er under opførelse, og endel vil være færdig til vaaren. Efter forslag av gruppen er der opprettet et fast boligraad. Gruppen har endvidere foreslaaet, at der gives bevilgning til avholdelse av arkitektkonkurranse for utarbeidelse av planer og tegninger til huse for

mindre bemidlede med det formaal at søke at skaffe et praktisk indredet og tiltalende hus for en rimelig byggesum.

Til at utrede spørsmålet om kommunal kulhandel er efter forslag av gruppen opnævnt en komite.

Endvidere har gruppen foreslaaet, at der gives bevilgning til opprettelse av en fuldt tidsmessig utstyret fast lægevaktstation med behandlende læge for skader og øieblikkelig lægehjælp.

Med kommunens arbeidere er truffet organisationsmessig avtale og opprettet overenskomst angaaende løn og arbeidsvilkaar. For kommunens funktionærer er der vedtat lønstillæg.

Spørsmålet om utvidelse av gasverkets rørleggervirksomhet og om kommunen bør drive salg av forbruksartikler vedrørende gas og elektricitet er under behandling. Til byggefond avsattes 200,000 kroner.

Partiets organ «Arbeidet» har hat fremgang, og bladets indtægter vil vise stigning over det vedtagne budget. Spørsmålet om bladets utvidelse og anskaffelse av en ny presse var under forberedende behandling, men maatte paa grund av krigen stilles i bero. Derimot fandt man at burde faa løst spørsmålet om at overta hr. M. Krausz' boktrykkeri, hvor bladet hittil har været trykt. Man opnaadde enighet med Krausz om betingelserne for overtagelsen, og blev trykkeriet overtat fra nytaar, saaledes at «Arbeidet» nu trykkes i eget trykkeri.

Ved forlikskommissærvalget seiret vort parti.

S. Tjønneland.

Ivar Hetleli.

Bodø arbeiderparti

stiftedes den 1. mars 1914 med 5 foreninger. Siden er tilsluttet Jern- og met. avdl. og en senere stiftet social-demokratisk kvindeforening.

Arbeiderpartiet har avholdt ca. 14 møter og behandlet ca. 60 saker.

Den 1. mai feiredes med demonstration i gaterne og tale paa torvet av pastor *Skjeseth* fra Narvik som ogsaa talte senere paa kvelden ved en festlig tilstelning. Da her hvert aar har reist sig vanskeligheter med at faa musik til assistanse 1. mai, besluttet partiet at faa istand et eget musikkorps, og dette har ogsaa lyktes.

Fra nytaar 1915 gaar partiet igang med basar til indtægt for et Folkets hus. Det er meget vanskelig med lokale her i byen, og alt arbeide maa bli at sætte ind paa at faa eget hus. De smaa forhold og liten arbeidsrørelse gjør at det er tungt at arbeide i Bodø, men de medlemmer vi har er interesserte og offervillige. Vi eier ogsaa bladet «*Nordlands Social-Demokrat*» sammen med partiet i Søndre Salten, og dette foretagende har hittil krævet ikke saa ganske ubetydelige summer, da der i aarets løp er anskaffet eget trykkeri med nyt og moderne utstyr og ansat faktor, trykkeripersonale og forretningsfører.

Partiet har avholdt endel festlige sammenkomster med foredrag av stortingsmand *C. Bonnevie*. Kvindeforeningen har ogsaa utfoldet et meget energisk og godt arbeide. Foreningen arbeider nu med at anskaffe sig fane til 1. mai.

Kan ogsaa nævnes at partiet har faat istand en dramatisk klub til underholdning paa basarer og fester. Det gaar altsaa stadig fremover, og det gir haab.

Konrad Klausen,
p. t. formand.

Manda Reiersen,
sekretær.

Drammens arbeiderparti.

Av foreninger er i aarets løp indmeldt Vestbanernes verksted-arbeiderforening, Drammens Paper Mills arbeiderforening, Holmen papirarbeiderforening, Brager papirarbeiderforening, Social-demokratisk ungdomslag og Strømsø og Tangens social-demokratiske kvindeforening. Som utgaat maa betragtes Brødkjørernes forening, der ikke har git livstegn fra sig.

I Drammens arbeiderparti staar nu 34 foreninger med et medlemsantal av ca. 1550. Men da det ikke har lykkedes at faa medlemsopgave fra alle foreninger, er det umulig at opgi tallet nøiagtig.

1. mai feiredes som vanlig. Talen for dagen holdtes av stortingsmand Foshaug. 17. mai har i tidligere aar været feiret fælles, men iaar blev komiteen sprængt, da de borgerlige elementer vilde ha tale for kongen og drive forsvarsagitation. Dette kunde de socialistiske medlemmer av komiteen ikke gaa med paa, og partiet besluttet derefter at arrangere antimilitaristisk demonstrationstog.

Talen holdtes av skomaker Saltvig fra Skien.

Der har været avholdt 4 offentlige møter med foredrag av A. Bratvold, Lian, Egede Nissen og Tranmæl.

Av Jeppesens brochure «Verdensdemokratiet og avvæbnings-spørsmålet» er indkjøpt 500 eksemplarer til utdeling i agitations-øiemed.

Ved valget paa forlikskommissærsuppleant den 2. juli blev høires kandidat valgt med 164 stemmer. Vort partis kandidat opnaadde 85. Ved valg paa tilsynsutvalg i juni blev arbeiderpartiets kandidater valgt ved alle 4 skoler, og ved de nye valg i december seiret arbeiderpartiets lister i sin helhet.

Kommunegruppen.

Av programsaker har gruppen behandlet flere, og selv om ikke resultatene har været tilfredsstillende, har dog vort syn ved de forskjellige sakers behandling i formandskap og bystyre vundet noget frem. Saaledes er spørsmålet om formiddagsundervisning i folkeskolen delvis realisert, idet skolens læsetid nu avsluttes kl. 3 eftermiddag.

Gruppen har ogsaa arbeidet for at skolebespisningen blev igangsatt tidligere end sedvanlig.

En heldig løsning av spørsmålet om kommunal middelskole har ogsaa været behandlet av gruppen.

Gruppen nedsatte en komite til at utrede spørsmålet om fattigbudgettets overføring til byens ordinære budget. Kommunegruppen har ogsaa behandlet en række spørsmål vedrørende salg- og skjenkerettigheternes antal og avgiftens størrelse m. v.

Naar resultatene her er minimale, har det sin væsentligste aarsak i at der i byen findes en livsvarig ølret og en række livsvarige rettigheter til salg av vin.

Spørsmålet om kommunal handel med kul, koks og ved har været bragt paa bane ved interpellation i bystyret den 19. oktober.

Boligsaken er nu kommet et skridt videre frem, idet der er utarbeidet tegninger og beregninger, og de trykte dokumenter i saken er omsendt til formandskapets medlemmer.

Den i 1913 nedsatte komite som skulde utrede spørsmålet: Kommunale kinematografer, har nu avsluttet sit arbeide. Et flertal indstiller paa at der fra 1. januar 1916 opprettes kommunale kinematografer i Drammen. Saken vil formentlig bli behandlet av bystyret i den nærmeste fremtid.

Naar gruppens virksomhet har været innskærpet til dette, har det sin grund i de vanskelige økonomiske forhold byen for tiden er oppe i.

C. O. Carlsen,
formand.

Anders Hjertenæs.
sekretær.

Drøbaks arbeider- og socialdemokratiske parti.

Vor organisations medlemsantal den 31. december 1914 var 17 kvinder og 47 mand, tilsammen 64 medlemmer.

Organisationens virksomhet i 1914 har paa grund av de særegne forhold og de stedlige vanskeligheter været liten.

Hans P. A. Ruud,
formand.

Flekkefjord.

Foreningen har i det forløpne aar hat sine regelmæssige møter. Endel av medlemmerne har reist bort, andre har kommet til, og vi tæller nu 20 tro medlemmer.

Flekkefjords social-demokratiske forening

T. Unhamms,
sekretær.

Fredrikshalds arbeiderparti.

Partiet har iaar bestaa av de samme 6 foreninger som tidligere, samt Arbeiderpartiets kvindeforening i Tistedalen som er indmeldt.

Der er avholdt 8 partistyremøter, 12 gruppemøter samt nogle møter av forretningsutvalget.

Som i tidligere aar overtok arbeiderpartiet arrangementet av 1. mai. Dagen forløp heldig med godt veir. Talen holdtes av lærer Aslaksrud fra Kristiania. Som vanlig holdtes fest i Arbeidersamfundet. Andragende til magistrat og formandskap om flagning paa offentlige bygninger og utlaan av flag og stænger til smykning av broen og torvet blev som vanlig forkastet.

I aarets 17. maifestligheter deltok partiet ikke.

Paa generalforsamlingen nedsattes desuten en komite for at fremkomme med forslag om hvad der kunde gjøres for at faa eget partiorgan. Denne komite har imidlertid paa grund av krisen ikke fundet for tiden at burde fremkomme med noget.

En komite der fik i oppdrag at fremkomme med forslag ang. kommunens overtagelse av kinematograferne blev nedsat, og forslag herom er indsendt til magistrat og formandskap som igjen har nedsat en komite til at utrede spørsmålet.

I aaret har der 2 ganger været holdt forlikskommissærvalg. Ved begge valg opstillede partiet kandidater saavel ved kommissærvalget som suppleantvalget, men desværre vistes saa liten interesse for valget, at borgerpartierne begge ganger gik av med seiren. Ved valøet i mars opstilledes Ove Jensen og ved valget i november Andreas Hanssen.

Ved kommunalmøtét paa Mysen blev partiet repræsenteret av Chr. Svendsen og Johannes Lund.

Der har i aaret 2 ganger været holdt valg paa viceordfører i bystyret. Første gang gik de borgerlige partier av med seiren, men ved valget i december blev partiets kandidat Ove Jensen valgt.

Kommunefraktionen besluttet ved valg av ordfører og viceordfører at stemme paa egne kandidater, og opstilledes henholdsvis Andreas Hanssen og Ove Jensen. Ved valget til ordfører hadde høires kandidat og Andreas Hanssen like mange stemmer, og valgte høires kandidat ved lodtrækning. Ved valget til viceordfører stemte nogle av avholdsgruppen paa partiets kandidat som saaledes blev valgt.

Et større skandinavisk arbeiderstevne, det største stevne der nogensinde har været holdt i Fredrikshald, holdtes i sommerens løp. Arrangementet med dette overtoges av De samvirkende fagforeninger med bistand av Fredrikshalds arbeiderparti.

Ove Jensen,
formand.

Karl Halvorsen,
sekretær.

Fredrikstad arbeiderparti.

I 1914 er 2 foreninger tilmeldt partiet, Kommunearbeiderforening og Fredrikstad og omegns arbeiderforening.

Den av partiet avholdte demonstration for 8-timersdagen 1. mai var trods at Glemminge dette aar arrangerte eget tog vellykket. Mellem 1700 à 2000 deltagere. Tale for dagen av hr. Sverre Iversen.

I det paa Mysen avholdte kommunale fællesmøte i paasken var partiet repræsentert.

Likeledes deltok partiet i det paa Fredrikshald 5. juli avholdte skandinaviske arbeiderstevne.

Nogen større agitation utad har man ikke foretat paa grund av krisen og det forestaaende stortingsvalg som man vilde lægge hele sin styrke i.

Av kommunale saker av større betydning som der for nærværende arbeides med, er læger paa fast løn og gasverkssaken. Vore repræsentanter har nedlagt et intenst arbeide for at faa gasverket helt kommunalt.

H. L. Andresen,
formand.

Gjøvik arbeiderparti.

1. mai feiredes paa sedvanlig maate og hadde større tilslutning end før. Talen for dagen holdtes av redaktør C. Jeppesen. Foredraget var meget agitatorisk og paahørtes av 1500 mennesker.

Den 22. februar blev ved partiets initiativ avholdt et amtsmøte, hvor omtrent repræsentanter fra hele Kristians amt var fremmøtt. Foredrag holdtes av stortingsmand Magnus Nilssen, A. Buen og Brændholen og gav støttet til den intense agitation som siden er drevet i amtet.

Partiet avholdt ogsaa et midtsommerstevne med foredrag av stortingsmand Bergersen, men grundet andre konkurrerende arrangement var tilslutningen liten.

Vort partiorgan «Ny Dag» har trods store økonomiske vanskeligheter levert et glimrende agitationsarbeide baade inden byen og hele Vestoplandene, og med støtte fra partiets centralstyre er det lykket at stifte partiforeninger omtrent i hver bygd paa Vestoplandene. Hvad dette angaar maa resultatet sies at være tilfredsstillende.

Av større kommunale saker kan nævnes spørsmålet om læger paa fast løn som av gruppen er fremkjæmpet og er sikret sin løsning.

Der er fremsat forslag og besluttet igangsatt arbeider til vern mot arbeidsløshet. Likeledes har gruppen fremarbeidet indkjøp av ved for kommunens regning.

Alt i alt maa det sies at ha været et godt arbeidsaar for Gjøvik arbeiderparti.

Partiet har i aarets løp avholdt 15 styremøter og 10 partimøter.

Ved et godt samarbeide mellem partiet og de samvirkende fagforeninger er det lykkedes at faa samorganisation istand, hvorved samtlige fagforeninger undtagen typograferne er tilsluttet partiet. Dette vil utvilsomt bevirke større baade økonomisk og politisk fremgang inden Gjøvik arbeiderparti.

Da partiet nu gaar over til samorganisation vil man uttale

haab om at vore medlemmer som hittil vil kjæmpe vor sak frem til endelig seir.

O. Kynsveen,
formand.

M. Johannesen,
sekretær.

Hamar arbeiderparti.

Ved utgangen av 1914 bestod partiet av 17 foreninger med 710 medlemmer. I aarets løp er indmeldt 3 foreninger.

1. maidemonstrationen dette aar blev mer vellykket end nogensinde tidligere.

I juli arrangertes et arbeiderstevne i Hamar park, hvor Ludv. Meyer og Augusta Aasen talte. Stevnet hadde faat stor tilslutning. Overskuddet, ca. 400 kroner, gik til «Demokraten»s pressefond.

Vort partis bystyregruppe som utgjør 13 av 36 repræsentanter, har fremsat en række forslag av principiell betydning. Paa grundlag av disse er det lykkedes at faa oprettet skoletandklinik, og spørsmålet daglig skolebespisning har utsigt til at bli løst paa en tilfredsstillende maate i nær fremtid. Der er paa gruppens initiativ blit nedsat en komite til utredelse av boligspørsmålet, men under de nuværende prekære forhold falder det vanskelig at faa utrettet noget positivt. Videre er det fremsat forslag om at kommunen overtar kul- og kokshandelen, men dette forslag blev nedstemt i bystyret. Ved behandlingen av fattigvæsenets budget blev det fra vor side foreslaaet overført et beløp til sundhetsvæsenets budget, saaledes at ubemidlede som rammes av sygdom kunde faa støtte uten at dette regnedes som fattigunderstøttelse. Spørsmålet blev utsat til neste aars (1915) budgetbehandling.

Foruten de her nævnte saker har gruppen naturligvis i en række mindre spørsmaal hat anledning til at hævde partiets programmessige standpunkt. Under det nuværende styre er det dog vanskelig at opnaa noget.

Andr. Pedersen,
f. t. formand.

Hammerfest arbeiderparti.

Partiet bestaar av samme antal (5) foreninger som før, men medlemsantallet er grundet daarlige tider, arbeidsløshet etc. noget reducert.

Der har i aaret været avholdt to demonstrationer for partiets regning, 1. og 17. mai. Den sidste som var spesielt antimilitaristisk, var særlig vellykket, idet dette var det største tog som nogen gang har gaat gjennom Hammerfests gater.

Der har været avholdt flere foredrag, bl. a. av redaktør Madsen og stortingsmand Finstad. Forøvrig har partiets arbeide i det forløpne aar særlig været viet vort organ «Vestfinmarkens Socialdemokrat» for at faa den til at greie sig økonomisk.

Ved forlikskommissærvalget i høst var partiets kandidater bødker Arnt Olsen og arbeider Magn. Mathiesen som begge blev valgt.

I bystyret har partiet 11 repræsentanter av 20. Vi har flere vigtige poster paa programmet, f. eks. overtagelse av indtægtsbringende virksomheter som kinematograf, møllebruk, kulhandelen, brødforsyningen etc. Videre læger paa fast løn, fri jordemødre o. s. v. Men i det forløpne aar har vi ikke hat anledning til at røre ved disse programposter, da vi paa grund av skattebegrænsningen har hat nok med at faa dækket det underskud (ca. 30,000 kroner) fra forrige budget som det borgerlige flertal hadde latt efter sig. I indeværende aar haaper vi imidlertid at kunne ta fat paa vort program.

S. O. Øraker,
formand.

Haugesunds arbeiderparti.

Haugesunds arbeiderparti bestaar av 16 foreninger med et samlet medlemsantal av 613. Derav er 45 ifølge foreningsbeslutning fritat for kontingent paa grund av arbeidsledighet og lignende.

Av offisielle valg har her været foretat valg paa suppleant til forlikskommisær. I dette valg erobret vi pladsen med stor majoritet, likeledes viceordførerpladsen. I Breidabliks skolekreds seiret vi ved tilsynsvalget.

1. mai oprandt her med daarlig veir, men tilslutningen var allikevel god; der deltok ca. 1300 kvinder og mænd i toget, og ved talerstolen var der samlet ca. 2000. Talen for dagen holdtes av hr. Magnus Karlsen fra Stavanger. Om aftenen var der flere festlige tilstelninger.

Det mest aktuelle spørsmål for os har været eget hus. Det har ogsaa lykkedes os at skaffe det, men da vor finansielle stilling er daarlig, saa blir det mange tunge løft endnu før vi har det i sikker havn, og især da vort organ arbeider under saa trykkende økonomiske vanskeligheter og derfor lægger saa stort beslag paa partiets kasse.

Av foredrag og agitation har vi hat endel, derav skal spesielt nævnes to antimilitaristiske foredrag av hr. Egede Nissen, hvortil den herværende forsvarsforening var indbudt til diskussion, og foredrag av hr. Richard Hansen om voldgiftsloven.

Av møter i partiet har vi hat 4 generalforsamlinger, 5 repræsentantskapsmøter, 3 masse-møter og 36 styremøter.

Martin Olaussen,
p. t. formand.

Edv. Velde,
p. t. sekretær.

Holmestrand.

Den socialdemokratiske forenings virksomhet i 1914 har været liten. Der har været avholdt 1 medlemsmøte, 2 styremøter samt endel fællesmøter for festligholdelsen av 1. mai. Medlemsantallet er 20.

Partiet har 2 kommunerepræsentanter indvalgt for første gang i 1913.

Anders Kristensen,
formand.

Hans J. Hansen,
sekretær.

Horten.

Hortens arbeiderparti bestaar for tiden av 5 foreninger med tilsammen 328 medlemmer.

Der har i aarets løp været avholdt 22 styremøter, 3 medlemsmøter, 1 generalforsamling samt en basar.

Kommunegruppen og partiet har iaar hat den glæde at se partifælle K. J. Knudsen valgt til byens ordfører. Han er gjenvalgt for 1915. Gruppen og partistyret har avholdt fællesmøter og behandlet alle saker som har været oppe til behandling i bystyret.

Partiets organ «Daggry» som fra nytaar begyndte sin 4. aargang, har i likhet med en række andre blade faat føle krisens økonomiske tryk; men den udmerkede stilling som bladet befandt sig i i aarets første halvdel, er der utsigt til atter vil kunne oparbeides. Den økede utbredelse ikke mindst utenbys lover bra for fremtiden. Under redaktør *Bakkes* militærtjeneste redigertes bladet en tid av *P. O. Løkke*.

Ved de iaar avholdte forlikskommissærvalg gjenvalgtes med stort flertal arbeiderpartiets repræsentanter Hans M. Hansen og H. B. Haraldsen med Chr. Reine og Anders Jensen som varamænd.

1. maidemonstrationen var iaar udmerket. Talen for dagen holdtes av stortingsmand Magnus Nilssen.

Tiltrods for at krigsaaret 1914 har sat merker efter sig ogsaa hos os, er der dog gode tegn som tyder paa at merkerne snart kan utjevnes, idet medlemsantallet iaar er øket fra 257 til 328.

A. Jensen,
formand.

Ole J. Bakke,
sekretær.

Hønefos arbeiderparti.

Med hensyn til vor virksomhet i 1914 kan meddeles, at partiet ved aarets slutning bestod av 8 foreninger, hvorav Bægnaelvns tømmerfløterforening var indmeldt fra 1/4 1914; desuten er anmeldt som tilsluttet fra 1/1 1916 Hønefoss typografiske forening; partiets medlemsantal er nu ca. 250.

I aarets løp er avholdt 3 partimøter og 6 styremøter; desuten avholdt partiet en vellykket 1. maifest, likesom den sammen med Ringerikes arbeiderpartier avholdt et større fælles repræsentantmøte til sikring av «*Hønefoss & Oplands Socialdemokrat's* økonomiske stilling. Avisen har ca. 1000 abonnenter og har arbeidet sig frem litt efter litt.

Paa grund av et par formelle valgfeil maatte der foretages omvalg paa bystyre. Valget fik for vort partis vedkommende god tilslutning, men da mandtallet var redusert med over 100 stemmer, hvorav de fleste var fraflyttede arbeidere, saa fik vi 1 mand mindre i bystyret, men stillingen er forsaavidt den samme som før omvalget, idet vort partis ordførerkandidat C. S. Bentzen ogsaa nu er byens ordfører.

J. B. Grønlie,
sekretær.

Kongsberg arbeiderparti.

Partiet har i aaret avholdt 11 styremøter, 4 medlemsmøter, 1 ordinær generalforsamling og 1 større fællesmøte av de tilsluttede foreninger.

1. mai festlighetene var ogsaa iaar arrangert med tog, og fik dette stor tilslutning. Talen for dagen holdtes av lærer *Bjerketveit*.

Partiet har iaar faat en meget værdifull forøkelse i medlemsantal, idet nemlig Jernbanearbeidernes forening har indmeldt sig i partiet fra 1. juli med 80 medlemmer og fra 1. oktober med yderligere 40 medlemmer, saa denne forening nu staar tilsluttet med 120 medlemmer. Det samlede medlemsantal utgjør nu for partiet 167.

Ivaar arrangerte partiet et antimilitaristisk diskussionsmøte som var besøkt til trængsel av ca. 600 mennesker. Alfred M. Nilsen holdt det indledende foredrag.

Partiet satte igang en offentlig innsamling til de nødlidende i Belgien som indbragte det pene resultat av kr. 899.50 som blev oversendt det belgiske konsulat i Kristiania.

Den mest aktuelle sak for partiet i aaret har været opprettelse av eget partiorgan.

Spørsmålet har gjentagende været drøftet i flere møter, men den økonomiske side ved saken har vist sig meget vanskelig at løse tilfredsstillende. Imidlertid fremkom et tilbud fra vort partiorgan i Drammen «Fremtiden» om opprettelse av egen avdeling i bladet for Kongsberg og omegn.

Partiet fandt dette tilbud meget fordelagtig; det blev vedtatt, og spørsmålet om eget organ er hvilende indtil videre.

Partiets nuværende formand C. Wallén overtok ledelsen for Kongsbergavdelingen med kontor hos sig.

I det kommunale har der i aarets løp ikke forekommet noget av særlig interesse.

C. Wallén,
formand.

A. Korsbakken,
sekretær.

Kongsvinger arbeiderforening.

Foreningen har i 1914 holdt 6 styremøter og 7 medlemsmøter. Man besluttet at stille egen kandidat ved forlikskommissærvalget. Valget blev det livligste man har set her i byen. Vor kandidat oppnaadde, selv om han ikke blev valgt, flere stemmer end den tidligere forlikskommissær blev valgt med.

Vi har i det forløpne aar delvis ved foreningens arbeide faat *helt frit* kommunalt epidemisykehus.

Et marked til inntægt for bygning av et Folkets hus er avholdt, hvilket indbragte ca. kr. 700.00.

Foreningen har nu sammen med landkredsene faat sit eget organ «Glommendalens Socialdemokrat» der utkommer alle hverdage paa Kongsvinger.

Til formand i foreningen for aaret 1915 er valgt hr. lærer Moum.

K. Sørensen,
formand.

P. Skarheim,
sekretær.

Kristiania arbeiderparti.

Styret har bestaaet av Gunnar Ousland, form., Carl Øien, sekretær, L. Aslaksrud, viceform., Sigrid Thomassen og Petter Pedersen.

Der er i aaret avholdt 30 styremøter, 9 fællesmøter med kredsforeningsstyrer etc. og 11 repræsentantskapsmøter.

Medlemsantallet

var ved utgangen av 1913: 14115 mænd, 2472 kvinder, tilsammen 16587 fordelt paa 115 foreninger. Ved utgangen av 1914 var det steget til 14607 mænd, 2534 kvinder, tilsammen 17141 fordelt paa 119 foreninger. I aaret er der indmeldt 8 nye foreninger. 4 smaa foreninger er nedlagt og 1 er ophørt fordi medlemmerne er overgaat i andre organisationer. Da krisen bragte en stor del arbeidere — særlig utlændinger — til at forlate byen maa fremgangen i medlemsantal (554) betragtes som tilfredsstillende.

1. mai-demonstrationen

avholdtes paa Stadion og var meget vellykket. Der solgtes 14 999 togmerker mot 11 573 i 1913, 9 219 i 1912 og 6 640 i 1911. Taler holdtes av redaktør Hj. Branting fra Stockholm, red. Borgbjerg fra Kjøbenhavn, red. Adler fra Tyskland og forretningsfører Ole O. Lian. — Om formiddagen holdtes vellykkede barnekonserter paa en række pladse i byen, delvis kombinert med barnekor.

1. mai-arrangementet ga et overskud av kr. 1974.09.

17. mai-stevne.

Da 17. mai-festligheterne i anledning 100-aarsjubilæet fik en mere fremtrædende karakter end tidligere, og da de borgerlige elementer forberedte dem som en forsvars- og chauvinist-agitation med et optog av uniformer fra 1814 etc. besluttede repræsentantskapet som motvegt mot dette at arrangere et 17. mai-stevne for arbeiderne i Ekebergparken. Som merke antoges en rød rose. Og den solgtes i et antal av over 20 000. Stevnet blev meget vellykket. Taler holdtes av borgermester Lindhagen fra Sverige, professor Halvdan Koht og postmester Egede Nissen.

Møter og stevner

er der arrangert adskillige av i aarets løp. I paasken avholdtes saaledes en række møter til protest mot voldgiftsloven. Ialt er avholdt 40 offentlige møter og stevner i aaret.

Desuten deltok Kr.a arbeiderparti i det store skandinaviske fredsstevne i Fredrikshald 5. juli. Deltagelsen fra Kristiania blev saa stor at der avgik to ekstratog med ialt ca. 1 400 deltagere til stevnet.

Valg.

Ved *forlikskommissærvalget* opsatte Kr.a arbeiderparti pastor Arbeiderpartiet 6

Haugerud som kandidat. Desværre lykkedes det ikke at faa ham gjenvalgt, idet høires kandidat seiret.

Ved *skoletilsynsvalgene* satte arbeiderpartiet sine kandidater igjennem ved alle folkeskoler paa en nær.

Folkets Hus kafé

(avholdskafeen) som drives av Kr.a arbeiderparti har lidt under de stigende varepriser, idet man i 1914 ikke har gaat til nogen forhøielse av utsalgspriserne. Omsætningen har været stor, nemlig noget over 51 000 kroner, men nettogevinsten har ikke staaet i forhold hertil, idet driftsoverskuddet er kr. 2 886.42 mot kr. 3 150.21 ifjor.

Den soc.-dem. aftenskole

er nu overtat av Kr.a arbeiderparti og har hat en utgift av kr. 2 138.50 i aaret. Disse utgifter er dækket ved bidrag fra foreningerne, ved en utlodning samt ved bidrag (kr. 400.00) av Arbeidernes faglige landsorganisation. Skolen er 2-aarig og har 3 klasser, 2 1.-klasser og 1 2.-klasse. Som bestyrer av skolen fungerer hr. lærer *Per Kviberg*.

Kommunalt repræsentationsfond

er oprettet i aaret ved at foreningerne er ilagt en aarskontingent av 5 øre for helt- og 2½ øre for halvtbetalende medlemmer. Der utbetales kr. 3.00 pr. møte for de repræsentanter, som taper sin arbeidsfor-tjeneste. Fondet har hat en indtægt av kr. 780.12 og en utgift av kr. 120.00. Det traadte ikraft fra 1. juli 1914.

Av andre saker

kan nævnes at der er gjort skridt til oprettelse av et *barnelag* for Kr.a arbeiderparti. Saken vandt tilslutning i repræsentantskapet og styret blev bemyndiget til at forberede den til iverksættelse i 1915.

Av regnskaperne

fremgaar det at de samlede indtægter — plus en beholdning fra forrige aar av kr. 1 028.60 — har været kr. 21 326.13 og utgifterne kr. 19 536.76. Beholdning ved aarets utgang kr. 1 789.37. Av ind-tægterne er kr. 13 204.50 ordinær kontingent. Av utgifterne er kr. 8 332.85 indbetalt kontingent til Det norske arbeiderparti.

Gunnar Ousland,
formand.

Carl Øien,
sekretær.

Kristiansands arbeiderparti.

Der er ialt avholdt 19 styremøter, 4 repræsentantmøter og 3 generalforsamlinger. Ialt er behandlet 94 saker.

Styret har i 1914 bestaaet av: Hans Jakobsen, formand, Andr. Salvesen, kasserer, Aamodt Mindrebø, sekretær, R. Tobiassen, R. Bundi, Tybr. Abrahamsen og Ole J. Olsen, med Oluf Kristiansen, K. Lohne

og John Johnsen som suppleanter. Som viceformand for 1914 valgtes i styremøte 22. januar Ole J. Olsen.

Ved valg paa suppleant i forlikskommissionen 23. januar gjenvalgtes arbeiderpartiets kandidat Johan O. Kostøl.

Ved valg paa tilsynsutvalg ved folkeskolerne 6. februar indvalgtes de av arbeiderpartiet opstillede kandidater paa «Karl Johans Minde» og Tordenskjoldgatens skole. Som bladkomite har i aaret fungert: Hans Jakobsen, R. Bundi og Aamodt Mindrebø. Der er i aaret foruten basarkomite ogsaa opnævnt en finanskomite.

Ved valg paa forlikskommisær 16. april valgtes borgerpartiernes kandidat med 401 stemme. Derefter hadde arbeiderpartiets kandidat Olav Brunvand 37 stemmer.

1. mai-festlighetene feiredes som vanlig med barnetog om formiddagen og demonstrationstog om eftermiddagen. Ved begge tog talte redaktør Angel-Olsen fra Bergen. Om kvelden avholdtes folkefest i Turnhallen.

Spørsmålet om partiets deltagelse i festlighetene 17. mai behandledes i representantmøte 19. mars, hvor følgende forslag vedtoges: Repræsentantskapet anbefaler partiets tilsluttede foreninger at delta i 17. mai-festlighetene 1914 paa det grundlag, som er fremholdt av partiets kommune-fraksjon. Senere foretoges der av kommunestyret forandringer, som umuliggjorde nogensomhelst deltagelse fra partiets side. Partiet hadde sammen med Oddernes kreds arbeiderparti besluttet at avholde arbeiderstevne i Søgne i august, men dette maatte paa grund av den indtraadte krise avlyses.

I september avholdtes partiets basar som gav et overskud stort kr. 1722.65. I representantmøte 7. september forelaa forslag fra partistyret om forhøielse av partikontingenten, forslaget besluttades oversendt de tilsluttede foreninger til uttalelse.

Partiets medlemsantal 31. december var 712, derav 59 kvinder og 653 mænd i 18 foreninger.

Vort presseorgan «Sørlandets Social-Demokrat» har i 1914 hat en jevn og stigende fremgang. Der blev besluttet at bladet 2 ganger i uken skulde utkomme 7-spaltet. Senere blev telegrammerne forøket, idet der ogsaa blev abonnert paa Norsk telegrambyraas telegrammer, likesom bladet — paa grund av tilgangen av nye abonnenter — næsten hele tiden efter telegramutvidelsen har utkommet 7-spaltet hver dag. Bladets indtægter har øket langt over forventning i 1914. Paa alle indtægtsposter er der indkommet betydelig mere end det som blev budgettert.

Aamodt Mindrebø,
seketær.

Kristiansunds arbeiderparti.

For at bringe vort blad «Tidens Krav» paa en mere solid økonomisk basis, har vi besluttet at anskaffe eget trykkeri. Vi har i den anledning i december avholdt en meget vellykket basar, som indbragte en netto av ca. kr. 2 600.00.

Vort trykkeri vil bli installert i slutten av mars eller de første dage av april 1915.

Stortingsmand Sæbø har holdt en række foredrag i distriktet, likesaa redaktør Alfred Madsen.

J. Olsen.

Larvik arbeiderparti.

Partiets virksomhet har av forskjellige grunde ikke været saa omfattende, som ønskelig kunde være.

Der er i aarets løp nedsat en komite for reisning av et «Folkets hus», da savnet av dette, under arbeidet, er meget følelig. Partiet har ogsaa deltat i aarets forlikskommissærvalg, ved hvilket partiet gik endel stemmer tilbake, Vor kandidat hr. tobaksp. Oscar Andersen mønstret 170 stemmer, de borgerlige partier 350.

1. mai-demonstrationen fik stor tilslutning. Paa samlingspladsen talte stortingsmand Bergersen for ca. 2000 tilhørere.

I anledning regjeringens krænkelse av ytringsfriheten, blev der avholdt et protestmøte med foredrag av redaktør Løkke. Resolution mot regjeringens beslutning blev vedtat og indsendt.

Partiets organisationsform har efter praktisk erfaring vist sig at være et tungvindt apparat at arbeide med. Partiet har i den anledning vedtat nye love, som tar sigte paa forenkling av samme. Efter dette blev det nødvendig at stifte en socialdemokratisk forening, som er tilsluttet partiet.

Partiets kommunegruppe har i 1914 arbeidet med flere saker; deriblandt spørsmålet om kommunal kinematograf, hvorom blev fremsat motivert forslag til bystyret. Resultatet av denne saks behandling i bystyret blev, at kommunal kinematograf besluttedes oprettet fra 1. juli 1915. Under bystyrets behandling angaaende bevilgning til festligholdelse av 17. mai, hævdet gruppen, at den ikke vilde være med paa nogen bevilgning, hvis man ikke fik garanti for, at der ikke maatte holdes nogen konge- og militæragitation av festtalerne. Da ingen saadan garanti kunde gives, stemte gruppen mot bevilgningen. Gruppens medlemmer har ogsaa deltat i kommunalmøtet i Sandefjord, hvor flere for partiet vigtige kommunesaker blev behandlet.

Oscar Andersen,
f. t. formand.

Kristian Hansen,
sekretær.

Lillehammer arbeiderparti.

Lillehammer arbeiderparti, som ved utgangen av 1913 bestod av 7 foreninger med 172 medlemmer, tallet ved utgangen av 1914 8 foreninger med 240 medlemmer, idet en forening «Loge Fosseduren» er utgaat, mens to foreninger «Lillehammer socialdemokratiske kvindeforening» og «Lillehammer snekkerforening» er indmeldt.

Der er i aarets løp holdt 15 styremøter, 6 repræsentantskapsmøter, (i 3 av disse har bystyregruppen deltat) og 2 partimøter.

Av saker, som blev behandlet og søkt fremmet, skal nævnes opprettelse av kooperativt handelslag. Man var allerede kommet saa langt i arbeidet med dette, at forretning var besluttet startet i begyndelsen av november; imidlertid kom verdenskrigen og starten besluttet foreløbig utsat.

Demonstrationstog arrangertes 1. mai med tale paa torvet av lærer Ruud; kommunens flag var heist; om aftenen fest i Tivoli med tale av Einar Lunde og oplæsning av John Grythe.

I partimøte 3. mai besluttet paa grund av pressens og endel av publikums optræden likeoverfor arbeiderpartiets festligholdelse av 1. mai, at partiet ikke deltar i kommunens festligholdelse av 17. mai, hvorimot eget tog arrangeres, saafremt musik er at faa; musik var imidlertid ikke at opdrive, hvorved man nøiet sig med et holde et møte paa torvet med unison sang og tale av Petter Nilssen.

I pinsen holdtes et arbeiderstevne paa Hammermoen med advokat Ludvig Meyer og overlærer Schreiner som talere; stevnet fik imidlertid forholdsvis liten tilslutning, idet ingen utenbys foreninger deltok; tilslutningen var ogsaa liten fra byens befolkning.

18. oktober holdtes et offentlig møte med Magnus Nilssen som taler i anledning regjeringens forbud mot antimilitaristisk agitation. En protestresolution mot forbudet blev vedtat med ca. 250 mot 12 stemmer. Om aftenen en vellykket fest med foredrag blandt andre ogsaa av Magnus Nilssen.

Iver Hansen,
formand.

A. Opsetmoen.

Molde arbeiderparti.

Molde arbeiderparti avholdt ordinær generalforsamling den 4. februar 1914, hvor aarets valg paa tillidsmænd hadde saadant utfald:

Bakersvend K. Bolsø, formand, kasserer J. Aksdal og sekretær O. P. Gusjaas.

Det øvrige styre der vælges med et medlem fra hver partifor-
ening var ved aarets begyndelse O. Næss, P. Pedersen, P. Nerene og S. Bjerkestrand. Interessen for den politiske organisation har i aarets løp været liten eller ingen, idet indre stridigheter fra foregaende aar har virket trykkende. Dog har interessen ved aarets slutning vist at være stigende.

Av agitation i aaret kan nævnes at der har været holdt 5 foredrag, hvorav 2 har været formidlet av centralstyret. Utenom disse har intet agitationsarbeide været drevet. Arbeidet har hovedsagelig gaat op i, hvorledes vort «Folkets hus» skulde reddes for arbeiderne, da interesseløsheten ogsaa har virket økonomisk truende paa dette, som paa det øvrige partiarbeide.

K. Bolsø,
formand.

Moss arbeiderparti.

Partiet bestaar for tiden av 10 foreninger med ialt 309 medlemmer.

I aarets løp er det socialdemokratiske ungdomslag gaat ind; likesaa skomakernes forening.

Agitationen har været ivrig og interessen god.

Vi har hat endel utenbys foredragsholdere og socialdemokratisk forening har organisert en foredragsserie over forskjellige emner.

I kommunen har det i 1914 ikke forekommet nogen sak av principiell betydning, naar undtas øl- og vinbevilgninger for 1915. Der blev, dels med snaut flertal eller med ordførerens stemme, bevilget 1 skjænkeret og endel ølbevilgninger, likesom 2 hoteller fik indskrænket øl- og vinret.

Blandt andre saker kan nævnes at partiet optok forslag om lærerlønningernes forbedring. I 1913 var gennemført lønsforhøielse for de andre kommunale funktionærer. Forslaget faldt ved forenet motstand av de andre partier.

Moss havnesak, som nærmest har været holdt paa ret spor av arbeiderpartiet, er i aarets løp kommet saa langt at der er avholdt konkurranse og utdelt præmier. Efter forslag av stortingsmand Jenssen besluttedes 50 pct. av det eventuelle overskud i kommunkassen avsatt til arbeidsledighetsfond.

I aarets sidste maaned indleveres et motivert forslag om forandring av torvdagene paa Moss, der er indrettet slik at opkjøpere møter op der og opkjøper saa at si samtlige varer, for siden at torvføre dem i Kristiania eller Fredrikstad til stort tap for byens folk. Denne sak vil sikkert vække stor kamp. Forslaget er imidlertid undertegnet av ca. 500 av byens borgere.

Partiet var repræsenteret ved kommunalmøte for Smaalenene.

Partiet nedsatte i september efter forslag av Arne Magnussen en arbeidsledighetskomite. Denne har hittil indsamlet ca. kr. 500.00 netto.

Vi har dog heldigvis været forskaanet for nogen arbeidsledighet.

Folkets hus har i aarets løp hat et svært arbeide. Huset maa nu paa det nærmeste sies at være i orden og vil bli indviet paa partiets 10-aarsfest 12. februar 1915.

Huset er stadig optat og staar der som et samlingens merke for partiet i byen.

«Moss Soc.-Dem.» har fortiden 1200 abonnenter og penger i banken. Der er i aaret lagt litt paa lønningerne.

P. M. Trapness,
sekretær.

Narvik arbeiderparti.

Aaret 1914 var et stille aar, forsaavidt som der intet valg var. Imidlertid var det et strengt arbeidsaar, og en række saker har været behandlet. Saavel pressen som «Folkets hus» spørsmålet og

ikke mindst den kommunalpolitiske virksomhet har i høi grad lagt beslag paa partiets arbeidskraft.

Paa fællesmøte den 11. januar besluttetes ny presse indkjøpt til «Fremover» som nu kan presentere sig som en av Nord-Norges største aviser.

«Fremover» kan glæde sig ved fremgang og en bedre økonomi og bladets utbredelse har steget; men selvsagt er der endnu vanskeligheter at kjæmpe med, hvorfor kameraternes offervilje og solidaritet fremdeles er nødvendig.

Ser man fremgangen paa bakgrund av krisen maa de opnaadde resultater betegnes som meget gode.

Den i 1913 nedsatte pressefondskomite opløstes vaaren 1914 efter at ha utført et godt arbeide der indbragte bladet ca. 1500 kr.

Siden 1. januar 1914 har vort parti hat magten i kommunestyret, desuten majoritet i skolestyret, fattigstyret, havnestyret o. fl.

Bystyret har i 1914 behandlet 273 saker, hvorav spesielt kan nævnes:

Helt kommunal renovation.

Oprettelse av fri fortsættelsesskole.

Kommunal skole- og folkebad.

Kommunal skoletandklinik.

Komité for utredning av sykepleien i beskatningen.

Kommunal kulhandel — delvis gjennomført.

Nye lukningsvedtægter.

Nye politivedtægter.

Desuten en hel del betydningsfulde saker.

Kredsens stortingsmand, hr. Bonnevie, har i aaret som gik avholdt to foredrag. Det ene om praktisk socialisme, det andet om partigruppens stilling til nøitralitetsbevilgningerne.

I 1914 bevilget den faglige landsorganisation kr. 500.00 til agitation i dette distrikt. Disse midler er anvendt paa følgende maate:

Partiets formand, hr. Greger Hansen, har holdt foredrag i Sjonem, Elvegaard og Marken og stiftet socialistisk organisation.

Forretningsfører Hav har holdt foredrag i Tysfjord og Sortland. Red. Carlsen har bereist Ofoten, Lofoten og Vesteraalen og holdt ialt 51 foredrag.

1. mai 1914 talte sakf. Corn. Holmboe her i Narvik og redaktør Carlsen i Tromsø.

Der har været avholdt 27 partistyremøter, 18 kombinerte møter av partistyret og bystyregruppen, 7 fællesmøter og desuten 2 masse-møter for vedtagelse av protestresolutioner. Den ene protestresolution mot dommen i Buviksaken — indleder partiets formand Greger Hansen, og den anden mot regjeringens knebling av ytringsfriheten — indledere Greger Hansen og red. Carlsen.

Greger Hansen.

Hagen Sundefjord.

Notoddens arbeiderparti.

I aarets løp er avholdt 6 styremøter, 15 representantskapsmøter, 1 partimøte, 3 generalforsamlinger, 3 fællesmøter mellem bystyregruppen og representantskapet, og 1 møte til konstituering av styret i kredssykekassen.

Partiet har 510 medlemmer, ingen ny forening indmeldt, og ingen strøken i aarets løp.

Partiet har 16 repræsentanter i bystyret av 36. Ved valg til skoletilsynet fik vi flertal.

Partiet har i aarets løp tat initiativet til stiftelse av en lokal faglig samorganisation for stedet. Likesom regler for bystyregruppens arbeide er utarbeidet og vedtat.

17. mai har partiet under borgernes demonstrationstog utdelt 1000 eksemplarer av Ungdomsforbundets plakater «Soldater».

Partiet har i aaret avholdt 2 agitationsuker for «Bratsberg-Demokraten». Av foredrag er avholdt redaktør Berg: Ungdommens opgaver i partiet. Kongressen i Stockholm. Av redaktør Tranmæl: Den nuværende situation, og red. sekretær Kr. Aamot: Militarismen.

Partiet har avholdt 4 protestmøter i aarets løp mot følgende:

Buviksdommen.

Kneblingsloven av 25. sept. 1914.

Arbeiderpartiets stortingsfraksjons medvirken til bevilgningen av de 15 millioner til nøytralitetsvernet.

Utvisning av redaktørene Jensen og Kruse, trakasserte og dømte partifæller.

Partiet har sat igang en pengeindsamling til de ti soldater fra Sætermoen samt til vor utviste kampfælle, og udmerkede agitator hr. Alfr. Kruse.

Hans Rønning,
formand.

G. A. Tjønnå,
sekretær.

Porsgrunds arbeiderparti.

Særlig i sidste halvdel av 1914 er der drevet et ganske utstrakt organisations- og oplysningsarbeide. For vort lokale partiorgan er ført en propaganda, som bragte gladelige resultater, og som bl. a. førte til oprettelse av en filial for redaktionen i Porsgrund. Gjennem foredrag av *Lian* (protestmøte i anledning 25. septbr.-anordningen), landstyrets medlem *Tollef Stensrud*, redaktør *Berg*, *Lars Andersen* og flere er saker av forskjellig art belyst, dels i forening med fagforeningerne paa stedet. Den viktigste avgjørelse organisationsmessig set var kvindeforeningens officielle tilslutning til arbeiderpartiet. (Tidligere staar bakeravd. tilsluttet). Lovene er revidert og helt nyt styre valgt i januar 1915 med stenhugger *Ole Wang* som formand.

1. mai-demonstrationen i 1914 hadde samv. fagf. ledelsen av.

Det var i juli 1914 10 aar siden Bratsberg amts arbeiderpartis stiftelse her i byen.

Fra det kommunale virke er desværre litet eller intet at berette.

Et større møte holdtes i høst med foredrag av direktør *H. E. Kjølseth* (v.) om faglige fortsættelsesskoler for arbeiderungdommen.

Likesaa har *Randolf Arnesen* (koop.) besøkt stedet.

Alfr. Aakermann,
sekretær.

Sarpsborg arbeiderparti.

Partiet bestaar pr. ³¹/₁₂ 1914 av 21 tilsluttede foreninger med 914 medlemmer. Arbeidet i det forløpne aar har for det meste været viet de mere indre anliggender. 1. mai-demonstrationen var iaar endda større end før, barnetoget talte cirka 800 og demonstrations-toget cirka 1600 deltagere, talen for dagen holdtes av redaktør P. Moe Johansen.

Der har sammen med samorganisationen og det kooperative utvalg været avholdt en del agitationsmøter og som foredragsholdere har været engagert stortingsmand Sæbø, fru Tynæs, Randolph Arnesen og A. Bratvold, likesom der har været ført husagitation for «Smaalenenes Social-Demokrat»s utbredelse, der har baaret bra frugter, bladet har nu 2000 abonnenter i Sarpsborg og omegn. Partiet deltok i det skandinaviske arbeidermøte paa Fredrikshald med ca. 1000 deltagere. Ved valg av forlikskommissær gjenvalgtes partiets kandidat Julius Nærby med overvældende flertal, likesaa valgene ved tilsynsutvalgene ved skolerne.

Partiet har oprettet et fond til understøttelse av kommune-repræsentanterne for tap av arbeidsfortjeneste, likesom partiet har abonnert paa «Det tyvende aarhundrede» for samtlige kommune-repræsentanter.

Størsteparten av kommunerepræsentanterne deltok i det kommunale fællesmøte paa Mysen i paasken. Dette møte blev i alle henseender vellykket.

Av saker som det er lykkedes at gjennomføre kan nævnes:

8 timers arbeide for kommunens arbeidere, likesaa for elektricitetsverkets arbeidere.

Kommunalt gamlehjem er besluttet opført til en sum av kr. 110,000 og arbeidet til samme paagaar.

Der foreligger en flertalsindstilling fra en kommunal komite om, at kommunen opretter handel med kul og ved. Angaaende posten læger paa fast løn har saken været oppe til behandling i bystyret, hvor det besluttedes at opta forhandling med lægeforeningen, som imidlertid til dags dato ikke har resultert i noget. Der er vedtat regler for alt kommunalt arbeide, saa herefter vil alt kontraktør-væsen sloifes. Kommunen har igangsatt nødsarbeider for arbeids-

løse, hvori der til dags dato er indtat ca. 40 arbeidere. Det er ikke saa meget det er lykkedes os at faa gjennomført, men vi kan i det store føle os tilfreds i disse tider.

Hans M. Davidsen,
formand.

Skiens arbeiderparti.

Skiens arbeiderparti bestaar av 7 foreninger, og har i det forløpne aar utført et meget godt arbeide blandt partiets egne medlemmer med hensyn til opplysning, idet partiet har indført faste 14 daglige møter med foredrag, oplæsning og diskussion.

Vor kommunegruppe har arbeidet ihærdigt for vort program, og til at være et mindretal maa det sies at den har drevet igjennem en god del saker. Til at begynde med fik gruppen igjennem et forslag om ordning av en *valgkomite* til at forberede alle valg av *komiteer, utvalg, etc.* efter forholdstalsprincippet, forslaget blev heftigt bekjæmpet av «*venstre*» — der saalænge de har hat magten systematisk har holdt vore folk væk fra de forskjellige komiteer og institutioner i kommunen. Efter gruppens forslag har tre formandskaps komiteer været i arbeide, utenfor de ordinære, den ene for at utrede spørsmålet om en tilfredstillende ordning av *sykehusforholdene* her i byen. Den anden om byens *fiskeforsyning*, den tredje om opprettelse av *husmorskole*. Sykehuskomiteen er færdig og har avgitt sin innstilling. Da amtsykehuset planlægges utvidet kan dette modta byens syke til lavere pris end et eventuelt kommunalt sykehus. Komiteen foreslaar derfor et mindre sykehus for epidemiske syke der ikke kan komme ind paa amtssykehuset, samt opprettelse av et midlertidigt opholdsted for sindsyke.

Fiskekomiteen har ogsaa avgitt sin innstilling i to alternativer, det ene utarbeidet av det socialistiske medlem, er helt basert paa vore prinsipper.

I husmorskolekomiteen har vort medlem avgitt et særvotum basert paa en virkelig husmorskole, idet komiteens borgerlige medlemmer kun vil arbeide for flere kurser. I helseraadet har vor representant søkt at vinde gehør for en mere tilfredsstillende «*renovation*». Det har resultert i nedsættelse av en komite.

I elektrisitetssaken gikk gruppens forslag om kommunal lampesalg igjennem efter en skarp debat. I begynnelsen av aaret fremsatte vor gruppe forslag om sløifning av skoleskytningen der vedtoges. Efter gruppens forslag blev der nedsatt en komite til at utrede spørsmålet om skolebespisning, der er fremlagt forslag med «*budget*» der vandt skolestyrets tilslutning. En komite har arbeidet med spørsmålet fortsættelsesskole. Vort partis synsmaader er kommet sterkt til orde i komiteens innstilling. Alt dette arbeide gruppen har utrettet i de forskjellige komiteer blir at behandle ved kommende budget. Og vi haaper at en del av vore synsmaater seirer.

Endelig fortjener det at nævnes at der paa foranledning av

vor gruppe er tat skarpe forholdsregler mot det lønnede arbeide blandt *folkeskolens barn* — dette er nu betydelig indskrænket i vor by.

Th. Tholefsen,
formand.

Peder Karlsen,
sekretær.

Stavanger arbeiderparti.

I repræsentantskapsmøte den 17. mars valgtes mandtalsfører Magnus Karlson til formand, I. Ebne til viceformand, M. Jørgensen og A. Wereide til henholdsvis kasserer og sekretær.

I aarets løp har været avholdt 15 styremøter, 6 repræsentantskapsmøter og 5 almanna møter. Desuten har partistyret og partiets kommunefraktion avholdt fællesmøter foran hvert bystyremøte til behandling av bystyresakerne og eventuelt andre spørsmåal.

Det største løft partiet i foreløpne aar har tat, er anskaffelsen av en ny flattryks rotationspresse — kostende kr. 18,750 — til vort partiblاد «1ste Mai». Denne anskaffelse i forbindelse med endel andre nyanskaffelser til trykkeriet, hviler fremdeles tungt paa vort budget.

I denne forbindelse kan nævnes at for 3 aar siden kjøpte partiet vor nuværende eiendom, Verksgaten 11, av en vinhandler, som i salget forbeholdt sig ret til leie av butik og lager for sin vinforretning i 5 aar. For at skaffe plads for den nye presse var det om at gjøre for partistyret, at faa vinhandelen ut av eiendommen, for ellers maatte bladets ekspedition flytte over i leiede lokaler i et andet kvartal. Men det lod sig desværre ikke gjøre. Vi faar derfor betragte det som et utslag av skjæbnens ironi, naar Stavanger arbeiderparti, som har programforpligtet sig til at indløse og utrydde al vinhandel i Stavanger by, maatte la bladets ekspedition flytte ut og over i leiede lokaler, for at skaffe plads for vinhandel i partiets egen eiendom.

Forhaapentlig maa vi snart bli istand til at ta revance over dette skjæbnens narrespil!

Bladets budget balancerer nu med en indtægt og utgift av ca. 65,000 kroner.

Partiets medlemsantal er i aarets løp øket med 107 og utgjør nu 2185. Partiforeningernes antal var ved aarets begyndelse 38 og det samme ved aarets slutning. 2 foreninger er utgaat og 2 er kommet til. De utgaade er slagter- og pøsemakernes forening som er opløst og typografernes forening. som meldte sig ut grundet uenighet i partiets lokale avholdsprogram. De i aaret 2 tilsluttede foreninger er smørarbeidernes forening og avholdslogen «Svithun».

Feiringen av 1ste mai-dagen var iaar som vanlig meget vellykket. Alle kommunens flagstænger var flagsmykket fra den tidlige morgenstund, og den vanlige matine ved middagstiden blev holdt i byens største forsamlingslokale for fuldt hus. Demonstrationstoget tælllet ca. 2800.

Meget av partistyrets tid har i aaret været optat med indre arbeide. Tyngden i vor agitation utad har væsentlig været rettet mot militærvæsenet.

Den stagnation som kommunevalget i 1913 bevirket inden vor partiavdeling, idet vor repræsentation i bystyret gik tilbake fra 22 til 18 repræsentanter, haaper vi kun er av forbigaende art.

Magnus Karlson,
formand.

A. Wereide,
sekretær.

Kommunefraktionen.

Ved hr. *Egede Nissen* har kommunegruppen utarbeidet en utførlig beretning om gruppens virksomhet. Det fremgaar herav at gruppen har reist spørmaal om fortsættelsesskole for voksen arbeiderungdom, likesom der er arbeidet for nye skolebygninger og nyt hus for kommunal middelskole. Der er fremsat krav om bedre understøttelse for fattige gamle, samt for høiere pensioner for de daarligst stillede kommunale tjenestemænd.

Gruppen har fremsat forslag om ansættelse av læger paa fast løn. Der er likeledes arbeidet for kommunens overtagelse av byens renhold.

Paa foranledning av gruppen har byen valgt et skjønhetsraad.

Forslag om kommunal kulhandel er nedstemt med 44 mot 22 stemmer. Elektricitetsverket er blit berøvet sit monopol paa salg av elektriske lamper, tiltrods for gruppens energiske motstand.

Principet om kommunal drift trænger dog mer og mer gjennom, og da arbeides nu av alle partier for at skaffe byen kommunal sporvei. Spørmaal om oprettelse av kommunal kinematograf er under overveielse av en komite. Gruppen har reist spørmaalet om overtagelse av hermetikindustrien bl. a. for at sikre denne fra at komme paa utenlandske hender.

Vedrørende rusdrikspørmaalet har gruppen holdt sig til programmet. Dog er der ikke fremsat forslag om ekspropriation av vinrettigheter, da det var meddelt, at alkoholkomissionen ville fremkomme med forslag ekspropriation av alle livsvarige rettigheter for statens regning. Der er dog medvirket til kjøp av en livsvarig rettighet.

Forøvrigt indeholder beretningen meget av interesse.

Trondhjems arbeiderparti.

Trondhjems arbeiderparti har i 1914 bestaa av 57 foreninger med tilsammen 4189 medlemmer (3. kvartals). Ved aarets begyndelse hadde partiet 4066 medl. Altsaa en fremgang paa 123 medl.

Partistyret har holdt 17 møter. Desuten har det ladt avholde 1 ekstraordinær generalforsamling, 2 repræsentantskapsmøter og 3 partimøter.

1. maidagen var iaar desværre ikke begunstiget av veirets guder. Dagen oprandt med snefok og storm. Tiltrods derfor blev dagen av megen agitatorisk betydning og fik ogsaa megen tilslutning.

Barnetoget om formiddagen rammedes vel mest av det daarlige veir. 1300 barn med røde flag marsjerte fra Verftstomten til Verdens-teatret. Her holdt lærer B. Ribsskog tale og etterpaa blev der forevist lysbilleder.

Det store tog om eftermiddagen gik en tur indover østbyen derefter til Ilevoldsparken hvor taler holdtes av red. Ture Nermann, Sverige og red. Martin Tranmæl. Demonstrationstoget talte 3700 deltagere — endel forøkelse fra ifjor da 1. mai var paa helligdag. Desværre maatte friluftsfestene sløifes paa grund av veiret. I arbeiderforeningen og i Turnhallen holdtes om kvelden fester — begge steder med fuldt hus.

Partiet deltok i Merakerstevnet den 21. juni. Fra Trondhjem deltok ca. 1600 mennesker. Hadde jernbanen kunnet skaffe flere vogne vilde det visselig ha blit adskillig flere.

Av større møter kan nævnes: demonstrationsmøte i Smaabergene 17. mai med Ole Lian som taler. Endvidere protestmøte mot Kruses utvisning den 6. aug. — Desuten har baade partiet og mange av dets enkeltforeninger holdt flere masse — demonstrations og agitationsmøter. Av disse nævnes: protestmøte mot »Ny Tid»s beslaglæggelse med foredrag av Tranmæl, protestmøte mot forbudet mot antimilitaristisk agitation med foredrag av Sverre Iversen, et møte med foredrag av Einar Ljungberg, masse møte om kommunal kulhandel med foredrag av Hazeland.

Partiet i Trondhjem er ikke videre godt stillet med hensyn til egne lokaler. De man har er mørke, gamle, utrivelige og forlængst for smaa. Allerede i længere tid har man nu arbeidet paa at faa et moderne, hensigtsvarende Folkets Hus. Dette arbeide har endnu ikke resultert i noget positivt. Men det er haap om at Trondhjems arbeidere inden ret lang tid skal faa reist sit Folkets Hus.

Bok-, papir- og tobaksforretningen er i utvikling og vekst og man mener at ha grund til at se paa dens utsigter med forhaapninger. Dens utvikling er dog endel hemmet av for smaa og trange lokaler.

«Ny Tid» har i de første syv maaneder vist fremgang og overskud endog over det budgetterte. Krisen har dog bragt endel synkning i annonceindtægterne, men i hvor stor grad dette vil indfluere paa økonomien i det hele tat har man endnu ingen oversigt. Abonnentantallet har gaat frem. Dagutgaven har nu 9000 og ukeutgaven 3000 abonnenter.

Redaktionen har ført en meget militant tilværelse. Som paa-skjønnelse herfor har det haglet nedover den med saksanlæg og tiltalebeslutninger. Ingen av sakene har dog endnu været oppe til avgjørelse.

Kommunegruppen har siden valget bestaa av 26 repræsentanter og det væsentligste arbeide har været viet boligsaken. Gruppen har opnaadd at faa rettet en smule paa den kommunale skandale at kommunens tomter skulde sælges ut til spekulation. Dette gjælder dog kun de tomter som er utlagt til villabebyggelse.

De 10 bygninger som i 1913 besluttedes bygget er nu under tak. De gir 60 leiligheter, og bidrager selvfølgelig ikke til nogen væsentlig bedring av bolignøden.

Gruppen har derfor innsendt forslag om øket nybygning og foreslaar bevilget kr. 320,000 til tættebygging, 100,000 til gruppebygging og 25,000 til egne hjem. Der er endvidere innsendt forslag om at faa utarbeidet planer for logihus.

Gruppens forslag om kommunal kulhandel har været trænet av magistraten i 10 maaneder. Nu er forslaget sendt til en komite paa 15 medlemmer.

Jørgen Dahl,
sekretær.

Tromsø soc.-dem. arbeiderparti.

En partifælle hr. gaardbruger H. P. Berg har skjænket partiet 35 aktier i bladet «Nordlys» og desuten har partiet faat kjøpt og overdrat 20 aktier.

Partiet igangsatte demonstration i byens gater fra Folkets hus til arbeiderforeningen mot Rjukanoptøierne og militærutvidelsen som samlet fuldt hus til enstemmig protest. Som talere var engagert hr. o.r.sakf. Corn, Holmboe og redaktør fru Jeanette Olsen.

Partiet har avholdt flere agitationsforedrag med fru Jeanette Olsen, Even Reiersen og Carl Bonnevie som foredragsholdere.

I mars 1913 innsendte bystyregruppen til formandskapet forslag om nedsættelse av en komite til utredning av spørsmålet «kommunal kulhandel», dette blev vedtat og komite valgt. Likeledes fremsattes forslag om en henstilling til havnestyret at foreta den besluttede kaiutvidelse uten entreprenører, samt forslag om at byens andel av samlagsoverskuddet avsættes til et fond for indløsning av ældre vinrettigheter. Begge disse forslag blev nedstemt av bystyret.

Gruppen har forøvrig gjort sig godt gjældende og har blandt andet opnaadd at faa partiet repræsenteret i de fleste kommunale institutioner.

Harald Pedersen,
formand.

Olaf Johannesen,
sekretær.

Tønsberg arbeiderparti.

I aaret er tilmeldt en ny fagforening. Partiet holdt for første gang bazar i sit eget hus i februar maaned med et godt resultat, som ogsaa kom vel med. Paa det faglige omraade hadde vi en haard tørt i aarets første halvdel. Der nedsattes nemlig sist i forrige aar en komite som fik i opdrag at arbeide for at organisere saa mange som mulig av de organisationsmulige arbeidere i Tønsberg som endnu ikke hadde fundet veien ind i rækkerne. Denne komite arbeidet energisk, og sammenkaldte samtlige fagforeningers styre til konferanse og fremlagde sine resultater for disse. Paa et av disse møter vedtokes det at tilsi de nydannede fagforeninger sin moralske og økonomiske støtte i eventuel kamp. Dette viste sig og-

saa at være nødvendig, samtidig som det var et vanskelig arbeide, da den nystiftede fagforening ved Tønsbergs papirindustri kom i kamp med det samme den var stiftet, og da konflikten gjaldt organisationsretten saa gjaldt det at holde sammen. Der blev utlignet ekstrakontingent paa alle de øvrige foreninger, og ved privat indsamling og endelig ved bidrag fra landsorganisationen holdtes kampen gaaende. Det lykkedes paa denne maate og ved hjælp av partiets organ «Vestfold Arbeiderblad» der tok kraftig del, at holde konflikten gaaende, og interessen blandt de organiserte arbeidere var over forventning, byrderne blev baaret uten at kny. 1. mai blev feiret med stort demonstrationstog med M. Puntervold som taler. Toget talte ca. 800 deltagere og er det største som nogen gang har gaat i Tønsbergs gater.

Aaret har i politisk henseende været et noksaa rolig aar. Det blev fra vore repræsentanter i formandskapet gjort skridt til at festligholde 17 mai slik, at alle kunde slutte sig omden som en folkefest bør være. Dette strandet da de borgerlige ikke vilde gi avkald paa kongetale og militarisme og hvad dermed følger. Partistyret søkte da om at faa et av byens torve til avholdelse av et fredsforedrag. Dette blev imidlertid negtet av byens politimester. Efter dette maatte arbeiderne i Tønsberg være hvad de ogsaa blir kaldt nemlig «fædrelandsløse», og som følge derav avholde sig fra at feste. I det sidste halvaar har tanken om en faglig samorganisation kommet op, og møter har været avholdt i den anledning.

Tønsberg den 25. 1. 1915

M. W. Kristiansen,
formand.

Harald Hansen
sekretær.

Arbeiderpartiets kvindeforbund.

Forretningsutvalget har i aaret 1914 avholdt 11 møter til behandling av forbundets saker, samt 2 kvartalsmøter for forbundets Kristiania-avdelinger. Sammen med styret for Det kooperative kvindeforbund har forretningsutvalget foranstaltet 2 massemøter, hvor hr. Lian, forretningsfører Juell og fru Nitteberg har holdt foredrag om kooperation i forbindelse med vor politiske bevægelse.

I anledning den krise som vort land paa grund av krigen kom op i, har forretningsutvalget for at holde sig underrettet om arbeidsforholdene m. v. her i Kristiania sammenkaldt formændene for samtlige kvindelige fagforeninger til møte. Her fik man en oversigt over den ledighet som var tilstede blandt kvinderne i de forskjellige industrigrene samt hvilke utsigter der var for arbeide fremover. Disse oplysninger blev forelagt i et møte av statens arbeidsledighetskomite. Sammen med repræsentanter fra Kristiania kvinderaad har forretningsutvalget deltatt i en række møter og konferanser, hvor man har drøftet spørsmålet hvad der kan gjøres for at skaffe ledige arbeidersker arbeide m. v., likesom forretningsutvalget har været med til at planlægge paa hvilken maate man skulde ordne sig med utdelingen av søm fra depotet (arbeide som blev avsluttet igangsatt ved bevilgning av staten for ledige kvinder).

En række foredrag er avholdt i saavel faglige som politiske foreninger ved forbundets formand og sekretær og ogsaa andre av utvalgets medlemmer baade her i byen og i byer utenfor Kristiania.

Til Syerskernes forenings agitation har forbundet ydet økonomisk støtte. Forretningsutvalget har gjort et forsøk paa at stifte en forening blandt rengjøringskvinderne ved jernbanerne uten at dette lykkedes.

Forretningsutvalget har behandlet forslagene til nye barne-love. Propositionen blev oversendt samtlige vore avdelinger til behandling. Resolutioner som avdelingerne hadde vedtatt i saken blev samlet og oversendt stortinget i et antal av 40. Samtlige resolutioner indeholdt sympatiuttalelser for loven.

I anledning forslag til lov om tvungen voldgift i arbeidstvister har forretningsutvalget sendt stortinget en henstilling, hvori der protesteres mot loven og hvori kvinderne gir sin fulde tilslutning til landsorganisationens ekstraordinære kongresbeslutning.

Til Kristiania formandskap er indsendt forslag om opprettelse av kommunale fødehem. Denne sak har været behandlet av formandskapet og oversendt magistraten til videre utredning.

Til Kristiania skolestyre blev indsendt andragende om at gi barna fri 1. mai, og dette krav blev for første gang indvilget.

Vergeraadsloven i forbindelse med det forældrevalgte skoletilsyn har været oppe til indgaaende drøftelse paa et møte hvor samtlige vore skoletilsynsmedlemmer var tilstede. Forslag der gik ut paa et bedre samarbeide mellem skoletilsynet og værgeraadet er oversendt tilsynets fællesmøter.

Saken «socialistiske barnelag» som blev oversendt forretningsutvalget fra landsmøtet i Stavanger, har gjentagne gange været oppe til behandling i utvalget. Saken har ogsaa været drøftet i avdelingene. Da denne sak trængte en grundig overveielse og utredning, blev der paa et møte vedtat at oversende saken til Kristiania arbeiderpartis styre som skulde utarbeide plan for samme. Kristiania arbeiderparti har utarbeidet og vedtat plan og statuter for samme, og styre er valgt, saa barnelaget er tænkt igangsatt i slutten av mars.

Forretningsutvalget staar til stadighet i rapport med avdelingene, selv om man ikke altid faar de oplysninger om deres virke som man gjerne ønsket.

I aarets løp er følgende foreninger tilsluttet forbundet: Namsos, Moss, Strømsgodsets socialdem. kvindeforeninger samt Kristiania yngre vask- og rengjøringskvinders fagforening med et samlet medlemsantal av ca. 170.

Følgende foreninger har ikke indbetalt kontingent for et længere tidsrum: Skiens arbeiderpartis kvindeforening, Larvik vask- og rengjøringskvinders forening, Saaheim og Arendals arbeiderlags kvindeforening. Vi har ikke faat nogen meddelelse om at disse foreninger er nedlagt, og haaber saaledes at de indbetaler sine restanser.

Forbundet tæller saaledes ved aarets utgang vel 2000 medlemmer i 55 avdelinger.

Forbundet har til sin virksomhet i aar i likhet med tidligere mottatt kr. 1000.00 fra landsorganisationen og kr. 500.00 fra arbeiderpartiet.

Kvindeforbundet utgir bladet «Kvinden» som i aarets løp er utkommet i større format en gang maanedlig. Bladet har faat endel nye abonnenter, men oplaget er det samme som før, 1200. Endel foreninger er interesserte og agiterer for bladets utbredelse, mens andre er likegyldige, og der er stor sløvhed med hensyn til indbetalingen av kontingenten, tiltrods for at denne kun er kr. 1.00 pr. aar. Om bladet skal kunne fortsætte at utkomme, maa der vises større interesse fra vore partifællers side. Alle vore medlemmer burde holde dette lille blad som jo er deres eget. Vi vet at bladet har sin betydning og er til stor veiledning i vort foreningsarbeide utover.

Aaret 1914 blev paa grund av krigen et vanskelig aar for arbeidernes organisationer, idet arbeidsledighet og dyrtid paa alle Arbeiderpartiet 7

omraader hemmet agitationen utad for større tilslutning. Derimot tror vi med sikkerhet at kunne si, at vore medlemmer fik endnu større forstaaelse av sammenslutningens betydning og slog en endnu fastere ring om sin organisation. Vi haaper at aaret 1915 maa gi et rikere arbeide i form av mange nye medlemmer, og at ogsaa vore avdelinger rundt om i det aar som kommer mere nøiagtig og i større utstrækning end hittil vil gi os alle meddelelser om sin virksomhet og arbeide i det hele, kun dermed blir vort forbund det bindeled som det skal og maa være blandt kvinderne.

Helga Nitteberg.

Regnskaper og statistik.

Det norske arb.partis regnskap for 1914.

Indtægt:

Kassebeholdning fra forrige aar	kr.	745.03
Tilfældige indtægter (1. mai-merkesalg)	-	604.60
Agitation	-	2 510.00
Arbeiderpartiets bokhandel (tilbakebetalt laan)	-	100.00
Kontingent	-	18 578.90
Forlag og bokhandel	-	5 674.03
«Smaalenenes Social-Demokrat» avdrag paa laan	-	1 000.00

Kr. 29 212.56

Utgift:

Arbeiderbevægelsens arkiv	kr.	700.00
Arbeiderpartiets kvindeforbund	-	500.00
Repræsentation	-	598.40
Landsstyret: 2 landsstyremøter	-	678.45
Komitearbeide	-	135.85
Det intern. byraa og Interp. kommission kr.	510.40	
Internationale beretninger	-	364.00
	-	874.40
Pressefondet: «Smaal. Soc.-Demokrat»s avdrag overført til pressefondet	-	1 000.00
Arbeiderbanken (indsat)	-	4 700.00
Agitation	-	4 091.00
Hof arbeiderlag (laan)	-	150.00
Inventar	-	263.75
Husleie, lys og renhold.	-	1 084.18
Porto, kontorsaker, telefon	-	758.16
Skandinavisk samarbeide	-	210.50
Tryksaker, beretninger, cirkulærer.	-	1 400.75
Tilfældige utgifter og revision	-	382.41
Forlag og bokhandel	-	5 553.05

Lønninger:

Magnus Nilssen	kr.	1 800.00
R. Arnesen	-	2 400.00
S. Ruud-Johansen	-	780.00
Visergutarbeide	-	217.50
	-	5 197.50
Balanse (kassebeholdning)	-	934.16

Kr. 29 212.56

Partiets aktiekonto.

1238 aktier i Årb. aktietrykkeri a kr. 20.00 = kr. 24 760.00.

An bankbeh. pr. 1. januar 1914	kr. 1 328.75	
Ekstrarente 1913	kr. 0.84	
Renter 1914	- 72.73	
		73.57
Aktieutbytte 1913	- 1 238.00	
Indestaaende i bank pr. 1. januar 1915		kr. 2 640.32
	Kr. 2 640.32	2 640.32

Status pr. 31. december 1914.

Kassebeholdning	kr. 934.16	
Indestaaende i bank	kr. 6 697.30	
Renter 1914	80.35	
	- 6 777.65	
Aktieutbytte:		
Indestaaende i bank	kr. 2 567.59	
Renter 1914	- 72.73	
	- 2 640.32	
Inventar pr. 1. januar 1914	kr. 1 568.25	
+ 10 % slitage	- 156.83	
	kr. 1 411.42	
Tilkommet i aaret	- 263.75	
	- 1 675.17	
Laan til «Smaal. Soc.-Dem.» (rest)	- 3 000.00	
Laan til Hof arbeiderlag	- 150.00	
Brochurebeholdning ca.	- 4 000.00	
Utestaaende for brochurer:		
Bokhandelen	kr. 93.72	
Forøvrig	- 296.32	
	- 390.04	
Formue pr. januar 1915		kr. 19 567.34
	Kr. 19 567.34	19 567.34

Magnus Nilssen.

Synnøve Ruud-Johansen.

Revidert og fundet i orden.

Kr.a 4/3 1915.

Joh. Regnéll.

P. A. Pettersen.

Antimilitaristiske fond.

Indtægt:

Indsamlede beløb, for hvilke der er kvitteret i «Social-Demokraten» tilsammen. kr. 4564.20
1913—14.

Indkomne bidrag fra:

Eidsvold arbeiderparti kr. 67.70
Sadelmakernes forening, Kristiania - 15.00
Overskuddet fra Merakerstevnet - 18.50

kr. 101.20

Indvundne renter i Arbeiderbanken 1911, 12, 13 og 14 - 179.65

Indvundne renter i Den kooperative sparekasse:

1912 kr. 96.44
1913 - 129.80
1914 - 124.18

- 350.42

Partiet tilbagebetalt laan - 1500.00

kr. 6695.47

Utgift:

Utbetalt som understøttelse kr. 1030.50

Laant til partiet (1912) - 1500.00

Balanse - 4164.97

kr. 6695.47

Status pr. 1. januar 1915.

Balanse (beholdning) kr. 4164.97

Herav indestaaende i Arbeiderbanken kr. 1314.55

I Den kooperative sparekasse - 2850.42

kr. 4164.97 kr. 4164.97

Magnus Nilssen.

Synnøve Ruud-Johansen.

Revidert og fundet i orden.

Kristiania 4/3 1915.

Joh. Regnéll.

P. A. Pettersen.

„Det 20. aarh.“s regnskap for 1914.

Indtægt:

Kassebeholdning fra forrige aar	kr. 148.86	
Abonnement og forhandlere	- 2583.88	
Annoncer	- 393.50	
Tilfældige indtægter	- 75.40	
Laan til dækkelse av trykningsudgifter.	- 2438.00	
		kr. 5639.64
		<u>kr. 6639.64</u>

Utgift:

Trykning:		
5 nr. (2. halvjaar 1913)	kr. 1998.75	
10 nr. for 1914	- 2344.50	
		kr. 4343.25
Tryksaker, cirkulærer	- 17.50	
Porto	- 107.70	
Redaktørløn:		
Scheflo (2 maaneder)	kr. 80.00	
Debes	- 245.00	
Evje	- 175.00	
		- 500.00
Klichéer	- 73.79	
Honorarer	- 567.00	
Bokbinderarbeide	- 27.80	
Tilfældige utgifter	- 0.85	
Balanse (kassabeholdning)	- 1.75	
		kr. 5639.64
		<u>kr. 5639.64</u>

„Det 20. aarhundredes“ driftsregnskap for 1914

Indtægt:

Abonnement og forhandlere	kr. 2583.88	
Tilfældige indtægter	- 75.40	
Annoncer	- 451.25	
Utestaaende hos forhandlere	- 55.18	
Underskud	- 473.43	
		kr. 3639.14
		<u>kr. 3639.14</u>

Status pr. 1. januar 1915.

Passiva:

Magnus Nilssen.

Joh. Regnéll. *P. A. Pettersen.*
Revisorer.

Utdrag av Arbeiderpartiets bok- og papir- handels regnskap 1914.

Gevinst-konto.

An omkostningskonto:

Lønninger	kr. 879.00	
Husleie	- 525.00	
Rengjøring	- 73.60	
Avertissementer	- 75.00	
Revision	- 99.99	
Lys	- 34.45	
Diverse	- 18.85	
Skat og assurance	- 29.25	
		kr. 1735.14
Balanse-konto	-	1311.22
		<u>kr. 3046.96</u>

Taps-konto.

Pr. vare konto	kr. 3046.96
	<u>kr. 3046.96</u>

Balanse-konto.

A k t i v a.

Diverse debitorer	kr. 1993.64	
Varebeholdning	- 3056.74	
Kassebeholdning	- 149.18	
Inventar	- 167.00	
		kr. 5366.56
		<u>kr. 5366.56</u>

P a s s i v a.

Diverse kreditorer	kr. 2626.95	
Kapital-konto	- 1427.79	
		kr. 4054.74
Gevinst- og tapskonto	-	1311.82
		<u>kr. 5366.56</u>

Kristiania, 30. januar 1915.

Nils Ugelstad.

Regnskapet er revidert og fundet i orden.

4—2—1915.

Joh. Regnéll.

A. E. Gundersen.

Olaf Brustad.

Regnskapsekstrakt for Arbeiderbevægelsens arkiv 1914.

Indtægt:

Beholdning 1. januar 1914	kr.	788.75
Bidrag fra landsorganisationen	-	400.00
Do. - arbeiderpartiet	-	700.00
	kr.	1888.75

Utgift:

Rengjøring (12 maaneder à 8 kr.)	kr.	96.00
Belysning etc.	-	48.74
Lysreparation	-	6.69
Kontorrekvisita	-	7.45
Nye reoler	-	282.98
Bokbinderarbeide	-	146.00
Lønninger	-	400.00
Balanse 31. december 1914	-	900.89
	kr.	1888.75

Status 31. december 1914.

A k t i v a :

Samvirkende fagforeninger forskuds leie	kr.	300.00
Inventar	-	1118.93
Kassebeholdning	-	900.89
	kr.	2319.82

P a s s i v a :

Landsorganisationen pr. 31/12 1913	kr.	600.00
÷ avskrevet	-	300.00
	kr.	300.00
Kapitalkonto	-	2019.82
	kr.	2319.82

„Social-Demokraten“s regnskap for 1. halvaar 1914.

Gevinst og taps konto.

<i>Indtægter:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Indenbys kontingent .	72,771.60	Trykning	37,895.00
Utenbys do.	30,060.13	Papir	40,006.50
Løssalg	11,186.05	Redaktion	32,945.07
Makulatur	296.92	Ekspedition	10,617.44
Annoncer	66,103.67	Budløn	18,082.87
Renter	738.52	Annonceprovision . .	2,498.62
		Kontingentprovision .	3,146.33
		Porto og fragt. . . .	7,800.65
		Husleie	2,107.74
		Telefon, lys, renhold .	1,240.82
		Revision.	450.00
		Kontorrekvisita . . .	1,756.50
		Diverse	1,090.41
		Assuranse, skat . . .	1,259.83
		<i>Avskrivninger:</i>	
		Inventar	592.60
		Annoncer	980.99
		Budene	60.38
			1,633.97
		Indløste aktier	220.00
		Agitationsutgifter . .	1,516.00
		Kapitalkonto (overskud)	16,889.14
Kr. 181,156.89		Kr. 181,156.89	

Status pr. 1. juli 1914.

<i>A k t i v a :</i>		<i>P a s s i v a :</i>	
Inventariekonto: Beh.	5,333.44	Utenbys kontingent for	
Kassakonto: —	3,524.96	2. halvaar 1914 . .	2,970.88
Papirkonto: —	245.00	Norsk telegrambyraa .	250.06
Løssalg(Narvesenskiosk.)	2,000.00	Carl E. Petersen & søn	2,659.61
Annoncerestanser . .	31,894.60	Arbeidernes aktietr. .	28.75
Diverse partiblade . .	4,082.96	Akcept konto	1,500.00
Diverse debitorer:		Formue	79,527.18
Arbeiderbanken . . .	8,681.55		
Spareskillingsbanken	473.97		
Bratsberg-Demokraten	700.00		
Arb. aktietr.: Laan .	30,000.00		
Kr. 86,936.48		Kr. 86,936.48	

Kristiania, 30. juni 1914.

Nils Ugelstad,
forretningsfører.

Gulla Schjerve,
kasserer.

Regnskapet revidert og fundet i orden.
Joh. Regnéll. A. E. Gundersen.

Olaf Brustad.

„Social-Demokraten“s regnskap for 2. halvår 1914.

Gevinst og taps konto.

Indtægter:		Utgifter:	
Indenbys kontingent .	75,010.75	Trykning	40,707.90
Utenbys do.	31,973.01	Papir	43,001.27
Løssalg	15,677.36	Redaktion	29,841.20
Makulatur	622.32	Ekspedition	10,408.57
Annoncer	60,273.18	Budløn	20,289.66
Rentekonto	675.00	Annonseprovision	956.24
		Kontingentprovision	3,762.15
		Porto og fragt	8,469.32
		Husleie	2,107.74
		Telefon, lys, renhold	817.18
		Revision	375.00
		Kontorrekvisita	1,341.96
		Diverse	613.94
		Assuranse, skat	713.75
		Avskrivninger:	
		Inventar	612.37
		Annoncer	666.01
		Budene	197.17
			1,475.55
		Indløst aktie	50.00
		Kapitalkonto (overskud)	19,300.19

Kr. 184,231.62

Kr. 184,231.62

Status pr. 1. januar 1915.

A k t i v a :		P a s s i v a :	
Inventariet.: Beholdn.	5,511.32	Utenbys kontingent for	
Kassakonto: —	7,408.74	1. halvår 1915 . .	3,612.53
Papirkonto: —	790.00	Carl E. Petersen & søn	3,594.60
Løssalg(Narvesens kioskk.)	2,000.00	Arbeidernes aktietr. .	1,594.85
Annoncerestanser . .	21,523.42	Formue	98,827.37
Diverse partiblade . .	5,040.35		
Diverse debitorer:			
Arbeiderbanken . . .	16,181.55		
Spareskillingsbanken .	473.97		
Kristiania Sparebank .	17,000.00		
Bratsberg-Demokraten	700.00		
«Ny Dag»	1,000.00		
Arb. aktietr.: Laan. .	30,000.00		
	Kr. 107,629.35		Kr. 107,629.35

Kristiania, 31. decbr. 1914.

Nils Ugelstad,
forretningsfører.

Gulla Schjerve,
kasserer.

Regnskapet revidert og fundet i orden.

Joh. Regnéll.

A. E. Gundersen.

Olaf Brustad.

Fortegnelse over kontingentindbetalinger for 1914.

De Stedlige samorganisationer	1. kvartal				2. kvartal				3. kvartal				4. kvartal				Kon- tingent i aaret 1914
	Medlems'al			Beløp	Medlemstal			Beløp	Medlemstal			Beløp	Medlemstal			Beløp	
	Kv.	M	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M	Ialt		
Aalesunds arb.parti	67	279	346	31.25	63	265	328	29.65	50	282	332	30.70					91.60
Akers arb.parti	47	567	614	59.05	59	555	614	58.45	70	569	639	60.40	60	592	652	62.20	240.10
Bergens arb.parti	175	2357	2532	244.45	182	2425	2607	251.60	176	2358	2534	244.60	189	2412	2601	250.65	991.30
Bodø arb.parti		30	30	3.00		50	50	5.00	20	50	70	6.00	20	100	120	11.00	25.00
Brunla kredsparti		30	30	3.00		30	30	3.00		30	30	3.00		62	62	6.20	15.20
Brandbu dem.forening		30	30	3.00		30	30	3.00		30	30	3.00		30	30	3.00	12.00
Bærum & Follo arb parti	87	358	445	40.15	90	356	446	40.10	132	428	560	49.40	132	428	560	49.40	179.05
Buskerud kredsparti	209	740	949	84.45	209	740	949	84.45	214	864	1078	97.10	214	844	1058	95.10	361.10
Drammens arb.parti	136	1314	1450	138.20	136	1314	1450	138.20	136	1314	1450	138.20	100	1450	1550	150.00	564.60
Drøbak arb.- & socialdem.parti	17	47	64	5.55	17	47	64	5.55	17	47	64	5.55	17	47	64	5.55	22.20
Eidsberg kreds arb.parti	1	106	107	10.65	5	104	109	10.65	5	93	98	9.55	5	93	98	9.55	40.40
Farsund socialdem.forening (indm. 1/10)														10	10	1.00	1.00
Fredrikshald arb.parti																	
Fredrikstad arb.parti	40	565	605	58.50	40	612	652	63.20	40	626	666	64.60	40	705	745	72.50	258.80
Flekkefjord soc.dem.forening	1	19	20	1.95		20	20	2.00		20	20	2.00		20	20	2.00	7.95
Glemminge kredsparti	154	430	584	50.70	154	430	584	50.70	154	430	584	50.70	154	430	584	50.70	202.80
Gjøvik arb parti	35	142	177	15.95	41	113	154	13.35	24	100	124	11.20	24	93	117	10.50	51.00
Gjørpens kredsparti		71	71	7.10		71	71	7.10		81	81	8.10		81	81	8.10	30.40
Grua arb.forening		10	10	1.00		10	10	1.00		10	10	1.00		10	10	1.00	4.00
Hamar arb.parti	100	500	600	55.00	100	500	600	55.00	100	500	600	55.00	120	590	710	65.00	230.00
Hallingdal kredsparti	3	187	190	18.85	16	179	195	18.70	16	177	193	18.50	16	166	182	17.40	73.45
Haugesunds arb parti	122	444	566	50.50	132	436	568	50.20									100.70
Hammerfest arb parti	111	190	301	24.55	111	190	301	24.55	111	190	301	24.55	111	190	301	24.55	98.20
Holmestrand soc.dem.forening		20	20	2.00		20	20	2.00		20	20	2.00		20	20	2.00	8.00
Hortens arb.parti	100	230	330	28.00	100	226	326	27.60	100	228	328	27.80	100	207	307	25.70	109.10
Hønefoss arb.parti	97	145	242	19.35	60	165	225	19.50	57	167	224	19.55					58.40
Idø & Marker arb.parti	34	153	187	17.00	33	150	183	16.65	33	150	183	16.65	32	134	166	15.00	65.30
Indtøndelagen arbeiderparti	99	807	906	85.65	104	776	880	82.80	85	763	848	80.55	87	763	850	80.65	329.65
Jaren soc.dem.forening	15	32	47	3.95	15	32	47	3.95	15	32	47	3.95	15	32	47	3.95	15.80
Jevnaker arb.parti	55	138	193	16.55	58	136	194	16.50	54	132	186	15.90	48	134	182	15.80	64.75
Jæderens kredsparti (indm. 1/7 1914)									94	241	335	28.80	95	248	343	29.55	58.35

Kristiania arb.parti	2959	14852	17811	1633 15	2346	14696	17042	1586.90	2420	16116	17536	1632.60					4852.65
Kap fagforening (indm 17 14)										50	50	5.00		50	50	5.00	10.00
Kongsberg arb.parti	4	40	44	4 20	4	40	44	4.20	4	120	124	12.20	4	153	157	15.50	36.10
Kongsvinger arb.forening	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65	19	17	36	2.65	10.60
Kristiansand arb parti	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	50	600	650	62.50	250.00
Kristiansund —	24	518	542	53.00	24	518	542	53.00	64	504	568	53.60	64	504	568	53.60	213.20
Kjøremgrønden arb.parti (indm 1/4 1914)					2	15	17	1.60	4	18	22	2.00	4	18	22	2.00	5.60
Larvik arb.parti																	
Lillehammer arb.parti	75	156	231	19.35	60	221	281	25 10	62	196	258	22.70	60	180	240	21.00	88.15
Lunner arb.forening (indm. 1/4 1914)					7	53	60	5.65	7	53	60	5.65	7	53	60	5.65	16.95
Mandalens kredsparti	46	132	178	15.50	54	132	186	15.90	31	103	134	11.85	31	105	136	12.05	55.30
Mellem Romerikes kredsparti	115	637	752	69 45	99	674	773	72 35	49	587	636	61.15					202.95
Moss arb.parti	28	307	335	32 10	27	287	314	30.05	28	287	315	30.10	27	276	303	28.95	121.20
Molde arb.part		71	71	7.10		51	51	5.10		39	39	3.90		42	42	4.20	20.30
Namdalens soc.dem.kredsparti	71	346	417	38.15	69	323	392	35.75	69	311	380	34.55	72	330	402	36.60	145.05
Narvik arb parti	75	332	407	36 95	75	332	407	36.95	75	332	407	36.95	115	374	489	43.15	154.00
Nedenes amts arb.parti	25	400	425	41.25	40	655	695	67.50	40	700	740	72.00	40	700	740	72.00	252.75
Nordre Romerikes kreds	107	300	407	35.35	85	240	325	28 25	130	280	410	34.50	119	306	425	36.55	134.65
Nordre Helgelands kredsparti	31	80	111	9.55	31	80	111	9.55	31	80	111	9.55	31	80	111	9.55	38.20
N. Saltens kredsparti	10	16	26	2 15	10	16	26	2 15	10	59	69	6.40	10	59	69	6.40	17.00
N. Østerdalens kredsparti	92	511	603	55.70	92	511	603	55 70	48	465	513	48.90	48	446	494	47.00	207.30
N. Hedemarkens kredsparti	22	175	197	18 60	46	156	202	17.90	64	192	256	22.40	53	126	179	15.25	74.15
Notoddens arb.parti	35	475	510	49 25	35	475	510	49.25	35	475	510	49.25	35	475	510	49.25	197.00
Nøtterø soc.dem.forening	9	19	28	2 35	5	19	24	2.05	5	19	24	2.05	4	18	22	2.00	8.65
Numedals kredsparti	32	338	370	35 40	31	327	358	34.25	42	316	358	33 70	63	382	445	41.35	144.70
Oddernes kredsorganisation	9	60	69	6.45	9	60	69	6 45	9	78	87	8.25	9	78	87	8.25	29.40
Porsgrund arb.parti		35	35	3.50		45	45	4.50		45	45	4.50		45	45	4.50	17.00
Romsdals soc.dem.kredsparti	11	145	156	15 05	11	145	156	15.05	11	145	156	15.05					45.15
Ringerikes kredsparti	153	711	864	78 75	149	800	949	87.45	58	497	555	52.60	61	528	589	55.85	274.65
Rygge kredsparti	42	111	153	13 20	41	104	145	12.45	41	92	133	11.25	42	116	158	13.70	50.60
Sandefjord & S.hæred arb.parti		254	254	25.40	54	427	481	45.40	54	426	480	45.30	44	371	415	39.30	155.40
Sarpsborg arb.parti	20	918	938	92 80	20	918	938	92.80	20	918	938	92.80	20	894	914	90.40	368.80
Skoger kreds arb.parti	45	374	419	39.65	45	374	419	39.65	45	380	425	40.25	45	380	425	40.25	159.80
Stavanger arb.parti (hyen)	490	1583	2083	182 80	490	1583	2073	182.80	544	1646	2190	191.80	544	1646	2190	191.80	749.20
Stavanger amts arb.parti (Opøst fra 1/7 14)	120	536	656	59 60	120	493	613	55.30									114.90
Søtersdalens kredsparti	4	154	158	15.60	4	154	158	15.60	4	154	158	15.60					46.80
S. Bergenhus amt arb.parti	100	400	500	45.00	100	400	500	45.00	100	400	500	45.00	100	400	500	45.00	180.00
S. Helgelands kredsparti	8	63	71	6.70	8	63	71	6.70	4	73	77	7.50	4	73	77	7.50	28.40
S. Salten arb.parti																	

Overføres 6536 35607 42143 3887.50 5987 35986 41973 3897.95 5880 35705 41585 3864.50 3304 19716 23020 2136.80 13786.75

(Fort.)

De stedlige samorganisationer	1. kvartal				2. kvartal				3. kvartal				4. kvartal				Kon- tingent i aaret 1914
	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	Medlemstal			Beløb	
	Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		Kv.	M.	Ialt		
Overført	6536	35607	42143	3887.50	5987	35986	41973	3897.95	5880	35705	41585	3864.50	3304	19716	23020	2136.80	13786.75
S. Østerdalens arb.parti	50	124	174	14.90	39	115	154	13.45	38	117	155	13.60	10	89	99	9.40	51.35
Solør arb.parti	49	489	538	51.35	28	439	467	45.30	24	421	445	43.30	33	434	467	45.05	185.00
Svolvær soc.dem.forening																	
S. Hedemarkens kreds	103	368	471	41.95	160	636	796	71.60	93	466	559	51.25	81	431	512	47.15	211.95
Skien's arb.parti	20	70	90	8.00	20	70	90	8.00	20	70	90	8.00	20	70	90	8.00	32.00
Søndre Lands arb.parti (indm. 1/4 14)					2	34	36	3.50	2	27	29	2.80	2	31	33	3.20	9.50
Tune kreds arb.parti	72	168	240	20.40	72	168	240	20.40	72	168	240	20.40	72	168	240	20.40	81.60
Trondhjems arb.parti	312	3432	3744	358.80	428	3765	4193	397.90	415	3774	4189	398.15	415	3774	4189	398.15	1553.00
Trondenes kredsorganisation	19	61	80	7.05	44	101	145	12.30	50	128	178	15.30	79	149	228	18.85	53.50
Tromsø soc.dem. arb parti	56	165	221	19.30	55	167	222	19.45	55	157	212	18.45	55	166	221	19.35	76.55
Tønsberg arb.parti	140	391	531	46.10	160	389	549	46.90	143	374	517	44.55					137.55
Uttrendelagens arb.parti	246	1558	1804	168.10	238	1439	1677	155.80	246	1618	1864	174.10	246	1618	1864	174.10	672.10
Vardø arb.- & fiskerforening	12	58	70	6.40													6.40
Vadsø — — — — —		43	43	4.30													4.30
Valsøfjordens soc.dem forening		45	45	4.50		45	45	4.50	1	45	46	4.55	1	45	46	4.55	18.10
Vardals arb parti		50	50	5.00		50	50	5.00		50	50	5.00		30	30	3.00	18.00
Vesteraalens kredsparti	1	80	81	8.05	6	101	107	10.40	6	101	107	10.40	6	101	107	10.40	39.25
Vest Telemarkens arb.parti	8	175	183	17.90	8	175	183	17.90									35.80
Vinger & Odalens kredsparti	20	197	217	20.70	28	236	264	25.00	27	246	273	25.95					71.65
Øvre Romerikes arb.parti	60	100	160	13.00	60	100	160	13.00	60	100	160	13.00	95	168	263	21.55	60.55
Øst Telemarkens kredsparti	40	860	900	88.00	40	860	900	88.00	40	860	900	88.00	40	860	900	88.00	352.00
Tilsammen	7644	44041	51785	4791.30	7375	44876	52251	4856.35	7172	44427	51599	4801.30	4459	27850	32309	3007.95	17456.90

